

Predlog Zakona o dostopnosti in uporabi plačilnih sredstev

I. UVOD

1. Ocena stanja in razlogi za sprejetje predloga zakona

Dne 23. novembra 2023 so predstavniki združenja »Povezani smo« skupaj s 56.267 podpisanimi volivci Državnemu zboru predložil predlog za začetek postopka za dopolnitev Ustave z novim 50.a členom, ki bi ustavno zagotovil pravico do uporabe gotovine. Namen predloga je bil opozoriti na pospešeno digitalizacijo finančnih transakcij in možnost postopnega omejevanja ali celo ukinitve gotovine v prihodnosti ter z ustavno ureditvijo zaščititi možnost gotovinskega poslovanja tudi v bodoče. Predlog je obravnavala Ustavna komisija Državnega zbora, ki je v ta namen ustanovila Strokovno skupino. V nadaljnjih ustavnih razpravah je bilo dogovorjeno, da se predlagano besedilo ustrezno prilagodi ustavnopravnim standardom in pravu Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: EU), pri čemer se ohrani temeljni namen in cilj, ki so ga zasledovali predlagatelji. V ta namen je Strokovna komisija pripravila predlog Ustavnega zakona o dopolnitvi III. poglavja Ustave Republike Slovenije z določbo novega 74.a člena, ki določa pravico do uporabe gotovine. Državni zbor je 21. novembra 2025 sprejel Ustavni zakon in 1. decembra 2025 dopolnitev Ustave razglasil s sprejemom odloka o razglasitvi. Nova določba 74.a člena Ustave, ki nosi naslov »pravica do uporabe gotovine«, se glasi: **»Vsakdo ima v skladu z zakonom pravico do uporabe gotovine pri bančnem poslovanju in drugih oblikah pravnega prometa.«**

Tekom obravnave ustavnorevizijskega predloga sta mnenji dvakrat podali Vlada Republike Slovenije in na posebno zahtevo Državnega zbora tudi Evropska centralna banka (v nadaljnjem besedilu: ECB).

ECB je v svojem mnenju z dne 24. junija 2024¹ in dne 2. septembra 2025² o ustavnem zakonu o gotovini kot zakonitem plačilnem sredstvu in dostopu do gotovine (CON/2024/26 in CON/2025/26) zapisala, da ima gotovina še vedno zelo pomembno vlogo v družbi in njena uporaba je močno razširjena v celotni populaciji. Zmožnost plačevanja v gotovini ostaja pomembna zlasti za tiste prebivalce, ki iz različnih upravičenih razlogov za plačila raje uporabljajo fizični denar kot druge plačilne instrumente ali nimajo dostopa do bančnega sistema in elektronskih plačilnih sredstev. Te skupine ne vključujejo le starejših ljudi, pač pa tudi invalide, priseljence, socialno ranljive ljudi, mladoletnike in druge, ki imajo omejen dostop do digitalnih plačilnih storitev ali pa ga sploh nimajo. Gotovina je na splošno kot plačilni instrument uporabna tudi zato, ker je splošno sprejeta in olajšuje nadzor nad potrošnikovo porabo. Trenutno je tudi edini plačilni instrument, ki vsakomur omogoča takojšnjo poravnavo plačilne transakcije v centralnobančnem denarju, kar koristi plačnikom in prejemnikom plačil, pri tem pa je zagotovljena zasebnost. Gotovina ima lahko pomembno vlogo v primeru motenj v plačilnem sistemu in je odporna proti kibernetickemu kriminalu. Gotovina ima tudi pomembno vlogo kot hranilec vrednosti. Razpoložljivost in dostopnost gotovine ter njena vloga nadomestne rešitve v primeru motenj v elektronskih plačilnih sistemih prispevajo k zaupanju v finančni sistem, ki je pomemben za nemoteno delovanje denarne politike.

¹ [Mnenje Evropske Centralne Banke z dne 24. julija 2024 o ustavnem zakonu o gotovini kot zakonitem plačilnem sredstvu in dostopu do gotovine](#)

² [Mnenje Evropske Centralne Banke z dne 2. septembra 2025 o ustavnem zakonu o pravici do uporabe gotovine \(CON/2025/26\)](#)

V mnenjih je ECB poudarila, da je bistveno, da **vse države članice sprejmejo ustrezne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da kreditne institucije in podružnice, ki poslujejo na njihovem ozemlju, omogočajo ustrezen dostop do gotovinskih storitev.** ECB je med drugim tudi izpostavila, da je pojem »zakonito plačilno sredstvo« kot plačilno sredstvo, izraženo v enoti valute, obravnavalo Sodišče Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: Sodišče) in sprejelo sodbo v združenih zadevah C-422/19 in C-423/19³. Sodišče je zlasti pojasnilo, da pojem »zakonito plačilno sredstvo« pomeni, da tega plačilnega sredstva na splošno ni mogoče zavrniti pri izpolnitvi dolga, izraženega v isti denarni enoti, z nominalno vrednostjo, s čimer se doseže razbremenitev plačilne obveznosti. Pri pojasnjevanju pojma »zakonito plačilno sredstvo« v skladu s pravom EU je Sodišče upoštevalo Priporočilo Komisije 2010/191/EU⁴, ki vsebuje koristne smernice za razlago ustreznih določb prava Unije. V točki 1 Priporočila 2010/191/EU je navedeno, da bi moralo, kjer obstaja obveznost plačila, za evrobankovce in evrokovance kot zakonito plačilno sredstvo veljati (I.) obvezno sprejetje teh bankovcev in kovancev, (II.) njihovo sprejetje s polno nominalno vrednostjo in (III.) razrešitev od plačilnih obveznosti. **Po mnenju Sodišča to kaže, da pojem »zakonito plačilno sredstvo« med drugim zajema načelno obveznost sprejemanja evrobankovcev in evrokovancev za plačilo, vendar pa lahko države članice to obveznost ob upoštevanju razlogov javnega interesa načeloma omejijo, pri čemer morajo biti take omejitve sorazmerne z zastavljenim ciljem v javnem interesu.**

Sodišče je v sodbi namreč zapisalo: *»Člen 128(1), tretji stavek, PDEU, člen 16, prvi odstavek, tretji stavek, Protokola št. 4 o Statutu Evropskega sistema centralnih bank in Evropske centralne banke ter člen 10. drugi stavek, Uredbe Sveta (ES) št. 974/98 z dne 3. maja 1998 o uvedbi eura je treba razlagati tako, da ne nasprotujejo nacionalni ureditvi, ki izključuje možnost, da se plačilna obveznost, ki jo naložijo javni organi, izpolni z evrobankovci, če, prvič, ni niti namen niti učinek te ureditve določitev pravne ureditve statusa teh bankovcev kot zakonitega plačilnega sredstva, drugič, če ne vodi k pravni ali dejanski odpravi navedenih bankovcev, zlasti s preprečitvijo možnosti, da se plačilna obveznost na splošno izpolni s tako gotovino, tretjič, če je bila sprejeta ob upoštevanju razlogov v javnem interesu, četrtič, če je omejitev gotovinskih plačil, ki jo vsebuje ta ureitev, primerna za uresničitev zastavljenega cilja v javnem interesu, in petič, če ne presega tega, kar je nujno za njegovo uresničitev, tako da so na voljo drugi zakoniti načini izpolnitve plačilne obveznosti.«.*

ECB je tudi izpostavila, da je Sodišče pojasnilo, da je pojem »zakonito plačilno sredstvo« pojem prava EU, ki ga je treba v vsej EU razlagati avtonomno in enotno. Sodišče je pojasnilo, da prvi odstavek 128. člena Pogodbe o delovanju Evropske unije (UL C št. 326 z dne 26. 10. 2012; v nadaljnjem besedilu: PDEU)⁵, določa, da so bankovci, ki jih izdajata ECB in nacionalne centralne banke, zakonito plačilno sredstvo v EU ter da 133. člen PDEU zakonodajalcu EU omogoča, da določi ukrepe, potrebne za uporabo evra kot enotne valute, saj je samo zakonodajalec EU pooblaščen, da natančneje določi pravno ureditev statusa evrobankovcev in evrokovancev kot zakonitega plačilnega sredstva, če se izkaže, da je to potrebno za uporabo evra kot enotne valute. Poleg tega izključna pristojnost zakonodajalca EU izključuje vsakršno pristojnost držav članic na tem področju, razen če delujejo na podlagi pooblastila EU ali za izvajanje aktov EU. V Sloveniji prav tako Zakon o uvedbi evra (Uradni list RS, št. 114/06; v nadaljnjem besedilu: ZUE)⁶ v prvem odstavku 3. člena določa, da se v Republiki Sloveniji kot zakonito plačilno sredstvo uporabljajo izključno bankovci in kovanci, ki se glasijo na evro. To potrošnikom zagotavlja splošno pravico do plačevanja z evrsko gotovino za razliko od negotovinskih plačil, kjer taka splošna obveznost ne obstaja, razen če je predpisana s področnimi zakoni.

³ eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:62019CJ0422&from=SL

⁴ [Priporočilo Komisije z dne 22. marca 2010 o področju uporabe in učinkih, ki jih imajo evrobankovci in evrokovanci kot zakonito plačilno sredstvo](#)

⁵ eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2016:202:FULL

⁶ [Uradni list RS – 114/2006, Uredbeni del](#)

Poleg navedenega je Evropska komisija (v nadaljnjem besedilu: EK) 28. junija 2023 z namenom ureditve statusa evrogotovine kot zakonitega plačilnega sredstva v sekundarni pravni ureditvi EU in ohranitve možnosti gotovinskega plačevanja v prihodnje objavila predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o eurobankovcih in eurokovancih kot zakonitem plačilnem sredstvu⁷. Ta predlog določa pravila, ki bodo tudi v prihodnje zagotavljala dostop do gotovine in obveznost njenega sprejemanja.

Ker sprejem novega 74.a člena Ustave Republike Slovenije sam po sebi še ne zagotavlja neposredne in celovite uresničitve te pravice v praksi in ker ustavna določba izrecno določa, da se pravica izvršuje v skladu z zakonom, je bil pripravljen predlog izvedbenega zakona, ki določa pravila glede uporabe gotovine, to je njenega sprejemanja in dostopnosti. Namen zakona je natančneje določiti, kje in pod kakšnimi pogoji se omogoči gotovinsko poslovanje, zagotoviti dostop do gotovinskih storitev ter pod katerimi pogoji so dopustne razumne in sorazmerne izjeme od zagotavljanja obveznosti sprejemanja gotovine. Kot je v svojem mnenju že poudarila ECB je Republika Slovenija kot članica EU in evrskega območja vezana na pravni red EU, zlasti na zakonodajno ureditev monetarne politike in statusa evra kot zakonitega plačilnega sredstva, zato naj bi izvedbeni zakon pravico do uporabe gotovine uredil na način, ki je skladen s pravom EU, sodno prakso Sodišča EU ter stališči ECB.

Ker naj bi bil namen ustavne spremembe tudi preventivne narave, da prepreči morebitno prihodnje nesorazmerno omejevanje ali odpravo gotovinskega poslovanja, predlog zakona jasno določa tudi kriterije za dostopnost gotovine in osnovnih gotovinskih storitev v obliki gotovinskih točk.

Trenutna ocena stanja glede dostopnosti gotovine je, da je ta še vedno relativno dobro dostopna večini prebivalstva, vendar je v zadnjih 15 letih opažen trend ukinjanja bankomatov in zapiranja bančnih poslovalnic po Sloveniji. Razlogi za krčenje mrež poslovalnic in bankomatov bank v preteklosti so bili v sanaciji in konsolidaciji slovenskega bančnega sektorja, v zadnjih letih pa v preusmeritvi strank iz poslovalnic na digitalne kanale, zaradi vse večje digitalizacije bančnih storitev in konkurenčnosti na tem področju.

Po podatkih Banke Slovenije se gotovinska infrastruktura v Sloveniji od leta 2011 naprej krči. Od vrha v letu 2011 (1.845 bankomatov in 675 bančnih poslovalnic) se je število bankomatov zmanjšalo za slabih 30 %, število poslovalnic kreditnih institucij pa kar za okoli 50 %, in sicer je bilo krčenje mreže najbolj izrazito zunaj večjih urbanih središč. Pri tem je optimizacija gotovinske infrastrukture v določenem delu tudi posledica konsolidacije bančnega sektorja v Sloveniji (npr. združitve nekaterih bank).

Konec leta 2025 so bili v Sloveniji 1304 bankomati kreditnih institucij in neodvisnih ponudnikov bankomatov. Ob upoštevanju podatka, da je 1. januarja 2026 v Sloveniji živel 2.135.107 prebivalcev (vir: SURS), to pomeni 61,1 bankomata na 100.000 prebivalcev. Konec leta 2025 je bilo v Sloveniji 368 poslovalnic kreditnih institucij, od tega 6 brezgotovinskih, in 452 poštnih poslovalnic, od katerih je bilo 158 pogodbenih pošt. To glede na število prebivalcev na začetku leta 2026 pomeni 17,0 bančnih poslovalnic na 100.000 prebivalcev oziroma 38,1 bančnih in poštnih poslovalnic na 100.000 prebivalcev. Konec leta 2025 je imelo 91 % prebivalcev dostop do gotovine znotraj 5 kilometrov po cesti. Prav tako je cilj zakona postopno povečati delež prebivalstva, ki ima dostop do gotovinske točke po cestni razdalji do 5 kilometrov, na 95 %. **Ocena glede sprejemanja gotovine na prodajnih mestih v Sloveniji** je po mnenju predlagatelja zakona dobra in zadostna. V zadnjem času se je sicer povečalo število prijav o ne sprejemanju gotovine na Tržni inšpektorat Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: TIRS), ki so se nanašale predvsem na upravljalce parkirišč, ki ne omogočajo plačila parkirnine z gotovino na

⁷ eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023PC0364

parkirnem avtomatu oziroma je ta mogoča v drugi stavbi ali na drugi lokaciji, na prodajalce, ki so svojo ponudbo razširili na prodajo preko avtomatov, ki ne sprejemajo evrobankovcev in evrokovancev in katerih namen je omogočiti dostop do določenih izdelkov 24 ur na dan, ter na avtomatizirane bencinske črpalke, kjer je omogočeno plačilo zgolj s kartico.

Ob pobudi in želji po ohranitvi plačevanja in dostopa do gotovine pa nezadržna digitalna preobrazba gospodarstva preoblikuje inovacije in poslovne modele, vključno s finančnimi storitvami. Kot je navedeno v *Strategiji EU za digitalne finance*,⁸ je prihodnost financ digitalna: potrošniki in podjetja do finančnih storitev vse bolj dostopajo digitalno, inovativni udeleženci na trgu uporabljajo nove tehnologije, obstoječi poslovni modeli pa se spreminjajo. Vse več plačil v trgovinah je digitalnih in brezstičnih, spletni nakupi (e-trgovina) pa so v zadnjih letih znatno narasli. Plačevanje je manj vidno in vse bolj nematerializirano, vloga posrednikov pri tem pa se zmanjšuje.

Kljub valu inovacij večina novih digitalnih rešitev za plačila še vedno temelji na tradicionalnih karticah in bančnih nakazilih. Te ponujajo tako uveljavljene banke in nebančni ponudniki plačilnih storitev, ki izdajajo plačilne kartice, med njimi tudi ponudniki tehnološko pogojenih finančnih inovacij (tako imenovani FinTech) ter tehnološki velikani (tako imenovani BigTech). Ponudniki plačilnih storitev vse bolj razvijajo nove načine za izvedbo plačil in poleg z mobilnim telefonom omogočajo plačevanje z nosljivimi pametnimi napravami. Z digitalizacijo in vse večjo naklonjenostjo potrošnikov digitalnim rešitvam se brezgotovinske transakcije hitro širijo.

V *Strategiji za mala plačila* iz leta 2020⁹ je EK vizijo trga evropskih malih plačil opisala kot trg, kjer državljani in podjetja v Evropi uživajo prednosti širokega in raznovrstnega nabora zelo kakovostnih plačilnih rešitev, ki jih podpira konkurenčni in inovativni trg plačil ter temeljijo na varni, učinkoviti in dostopni infrastrukturi. Ob tem imajo na razpolago konkurenčne domače in vseevropske plačilne rešitve, ki krepijo gospodarsko in finančno suverenost Evrope.

Strategija za mala plačila temelji na štirih ključnih tesno povezanih stebrih:

1. digitalne rešitve za takojšnja plačila z vseevropskim dosegom,
2. inovativni in konkurenčni trgi malih plačil,
3. učinkoviti in povezljivi (interoperabilni) sistemi malih plačil ter druga podporna infrastruktura,
4. učinkovita mednarodna plačila, vključno z nakazili.

EK je med strateškimi ukrepi prvega stebra poudarila izboljšanje sprejemanja digitalnih plačil in zagotavljanje dostopnosti denarja centralne banke. Po mnenju EK je pandemija covida-19 razkrila pomen širokega sprejemanja digitalnih plačil pri trgovcih. Sedanje stanje sprejemanja digitalnih plačil se med državami EU močno razlikuje. Še vedno je veliko subjektov (trgovcev, javnih uprav, bolnišnic, ponudnikov javnega prevoza), ki ne sprejemajo digitalnih plačil. EK pričakuje, da bodo države članice v prihodnjih letih preučile in odpravile razloge za nesprejemanje digitalnih plačil ter spodbujale trgovce k njihovi uporabi, vključno z brezstičnimi plačili. Prav tako naj javne ustanove opremijo s terminali za digitalna plačila.

Glede dostopnosti gotovine in sprejemanja gotovine je EK v strategiji za mala plačila zapisala, da je to edina oblika denarja, s katero lahko posamezniki neposredno razpolagajo, in bi kot taka morala ostati široko dostopna ter sprejeta. V zadnjih letih se uporaba negotovinskih plačilnih sredstev v Evropi nenehno povečuje, a gotovina še vedno ostaja prevladujoče plačilno sredstvo v evrskem območju.

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0591>

⁹ [IMMC.COM%282020%29592%20final.SLV.xhtml.1 SL ACT part1 v2.docx](#)

Po podatkih iz študije ECB SPACE¹⁰ je bila leta 2024 gotovina uporabljena v 52 % transakcij na prodajnih mestih v evrskega območja. Pri tem se uporaba evrske gotovine zelo razlikuje med državami. V državah, kot so Malta (67 %), Slovenija (64 %) in Avstrija (62 %), se v več kot 60 % opravljenih transakcij na prodajnih mestih uporablja gotovina. Nasprotno se na Nizozemskem (22%) in Finskem (27 %) gotovina uporablja pri manj kot tretjini transakcij na prodajnih mestih. Na splošno so potrošniki v evrskem območju zadovoljni z dostopom do gotovine, saj jih večina meni, da je enostavno priti do bankomata ali banke in dvigniti gotovino. Tudi glede dostopnosti gotovine Slovenija skupaj z Avstrijo dosega najboljše rezultate med državami evrskega območja. Hkrati je pandemija covida-19 pospešila prehod na elektronska plačila in spletne nakupe. Delež spletnih plačil v vsakodnevnih plačilih potrošnikov se od leta 2019, ko je bil le 6-odstoten, znatno povečuje in je leta 2024 dosegal 21 %. Pri nakupih na prodajnih mestih je bil delež kartičnih plačil med vsemi plačilnimi instrumenti leta 2024 za pet odstotnih točk večji kot v 2022 in je bil 39-odstoten. Plačilne kartice med potrošniki veljajo za hitrejše in enostavnejše za uporabo ter zmanjšujejo potrebo po nošenju velikih količin gotovine. Po vrednosti plačil plačila s plačilnimi karticami predstavljajo večji delež kot plačila z gotovino in so najpogosteje uporabljeno plačilno sredstvo za večja plačila.

Razpoložljivost gotovine po državah se je zato v zadnjih letih zmanjšala. **EK in ECB se zavzemata tako za uvajanje digitalnih plačil, da bi potrošnikom zagotovili večjo izbiro pri plačevanju, kot za nadaljnje ohranjanje evrske gotovine kot zakonitega plačilnega sredstva.**¹¹

Študija o novih digitalnih plačilnih metodah iz leta 2022,¹² ki jo je naročila ECB, obravnava tudi plačilne navade v Sloveniji. Najpogosteje uporabljena plačilna sredstva v Sloveniji so gotovina ter debetne in kreditne kartice za vsakodnevne transakcije. Gotovina se na splošno uporablja za manjše nakupe, plačevanje s karticami pa za večje nakupe. Gotovina je bolj priljubljena pri osebah, starejših od 65 let, medtem ko mlajše starostne skupine gotovino uporabljajo le, če drugi načini plačevanja niso na voljo. Mlajše starostne skupine uporabljajo kreditne kartice (neposredno ali po PayPalu) za spletno nakupovanje, medtem ko starejši od 65 let kreditnih kartic na spletu raje ne uporabljajo. Na prodajnih mestih tehnološko spretni uporabniki redko uporabljajo gotovino in raje plačujejo v mobilnih aplikacijah oziroma denarnicah, kot so apple pay, google pay in valu moneta. V Sloveniji se večina rednih mesečnih računov plačuje v spletnem bančništvu in v direktnih obremenitvah. Pandemija covida-19 je tudi pri plačevanju plačilnih nalogov spodbudila večjo uporabo spletnega in mobilnega bančništva v vseh starostnih skupinah, kljub temu pa nekateri starejši prebivalci položnice še vedno raje plačujejo osebno in ne na spletu.

Glavni načini plačevanja, ki jih ponujajo trgovci v Sloveniji, so gotovina, plačilne kartice, PayPal in bančna nakazila za spletne transakcije. Trgovci cenijo sistem PayPal, ker je enostaven tako za stranke kot zanje. Kreditne kartice so prav tako priljubljene pri trgovcih, saj imajo po njihovem mnenju nizke bančne provizije in omogočajo plačilo na obroke. Vendar je po njihovem mnenju slabost kreditnih kartic čas, potreben, da prejmejo plačilo. Trgovci menijo, da se lahko za višino kartičnih provizij pogajajo z bankami zaradi konkurence med ponudniki plačilnih storitev, plačila provizij pa ne vidijo kot glavno oviro za uvedbo novih plačilnih metod. Na splošno so zadovoljni s svojimi plačilnimi metodami in nimajo posebnih predlogov za izboljšave. Trgovci v Sloveniji so prepoznali trend povečevanja digitalnih plačil, vendar menijo, da bodo kartična plačila v fizični obliki pomembna vsaj še nekaj časa.

¹⁰ [Study on the payment attitudes of consumers in the euro area \(SPACE\) – 2024](#)

¹¹ V ta namen je EK 28. junija 2023 objavila predlog uredbe o statusu evrske gotovine kot zakonitem plačilnem sredstvu, ki bo urejala tako dostop kot obvezno sprejemanje evrske gotovine v evrskem območju.

¹² https://www.ecb.europa.eu/euro/digital_euro/timeline/profuse/shared/pdf/ecb.dedocs220330_report.en.pdf

Podobno potrjuje *Analiza trga plačil v Sloveniji* s konca leta 2022,¹³ izvedena z namenom opredelitve strateških pobud v okviru Nacionalnega sveta za plačila (v nadaljnjem besedilu: NSP). Nacionalni svet za plačila, ki deluje od leta 2013, je Banka Slovenije ustanovila kot strateško posvetovalno skupino deležnikov trga plačil v Sloveniji. Navedena analiza je pokazala, da je gotovina prevladujoči način plačila pri večini slovenskih potrošnikov. Gotovina se najpogosteje uporablja za plačila nižjih vrednosti, kartice pa večinoma za plačilo večjih nakupov.

Ključni povzetki analize so:

- 25 % trgovcev s fizičnimi trgovinami ne omogoča plačila s karticami na prodajnih mestih;
- 35 % trgovcev s fizičnimi trgovinami ponuja možnost takojšnjih ali mobilnih plačil (na primer flik P2M, m-Bills, valu);
- mikro in mali trgovci redkeje sprejemajo elektronska plačila na svojih prodajnih mestih kot srednji in veliki trgovci. Podoben trend je opazen pri ponudnikih storitev (na primer pri serviserjih, v frizerskih salonih), ki manj verjetno sprejemajo elektronska plačila v primerjavi s trgovci, ki prodajajo izdelke;
- 69 % trgovcev meni, da je gotovina najbolj stroškovno učinkovit način plačila. Potrdili so, da to velja tudi ob upoštevanju posrednih stroškov (na primer prevoza, prevar). V primerjavi z gotovino elektronska plačila po njihovem mnenju prinašajo višje stroške;
- kadar potrošniki pri trgovcih, ki sprejemajo le gotovino, ne morejo plačati z njo (na primer nimajo dovolj gotovine ali trgovec nima drobiža), je stopnja nezaključenih nakupov štirikrat višja kot pri drugih plačilnih možnostih, kar lahko povzroči izgubo prihodka za trgovce;
- za 77,7 % potrošnikov je pomembno, da lahko na fizičnih prodajnih mestih izbirajo med različnimi načini plačevanja. Kar 78,6 % jih meni, da bodo čez pet let za plačila na prodajnih mestih večinoma uporabljali elektronske metode;
- gotovino 23 % potrošnikov uporablja največ dvakrat mesečno, kar nakazuje, da jo vidijo kot nadomestni način plačila, uporabljen le, ko elektronska plačila niso na voljo.

Zadnje ugotovitve potrjujejo, da plačilni ekosistem postaja vse bolj digitalen, kar povečuje zavedanje potrošnikov in trgovcev o prednostih elektronskih plačil, predvsem takojšnjih in mobilnih. Digitalna plačila, ki vključujejo elektronsko izmenjavo sredstev ob uporabi mobilnih naprav ali digitalnih poti, krepijo gospodarsko rast z omogočanjem dostopa do bančnih storitev, spodbujanjem porabe in olajševanjem mednarodne trgovine. V EU se je vrednost digitalnih plačil pri prodaji na drobno med letoma 2017 in 2023 podvojila in presegla bilijon evrov letno.¹⁴

Zaradi prednosti, ki jih ponujajo takojšnja plačila, EU močno poudarja razvoj vseevropske rešitve za takojšnja plačila za zagotavljanje učinkovitih rešitev in krepitev suverenosti trga plačil. Tudi v Sloveniji obstaja medbančna lokalna shema takojšnjih plačil Flik, ki s pomočjo pametnega telefona omogoča brezplačna nakazila med uporabniki različnih slovenskih bank in se lahko uporablja kot plačilno sredstvo pri številnih trgovcih. Ključna prednost takojšnjih plačil za potrošnike je hitra izvedba plačila (v nekaj sekundah) ne glede na čas plačila, kot so lahko na primer vikendi, večeri ali prazniki. Prav tako prejemnik skoraj takoj prejme sredstva na svoj račun. Enak pozitiven učinek velja za trgovce, saj sprejemanje takojšnjih plačil ugodno vpliva na njihovo upravljanje likvidnosti.

V Sloveniji uporaba mobilnih in takojšnjih plačil na prodajnih mestih še ni zelo razširjena. Razlog za to je lahko nezadostna seznanjenost potrošnikov in trgovcev s prednostmi in dodano vrednostjo teh možnosti, zaradi česar se pogosto zatekajo k tradicionalnemu plačevanju z gotovino.

¹³ [Strategija razvoja trga plačil v Sloveniji 2024–2028.pdf](#)

¹⁴ [Posebno poročilo 01/2025: Digitalna plačila v EU.](#)

ECB je decembra 2022 objavila študijo o stroških plačil malih vrednosti,¹⁵ v kateri je preučila stroške na enoto posameznih načinov plačila in družbene stroške plačil od leta 2013 v devetih državah EU. Ugotovitve kažejo, da je stroškovna učinkovitost plačilnih metod odvisna od plačilnih navad potrošnikov in želenih izbir trgovcev v posamezni državi. Pogostejše ko je plačilo s plačilnim instrumentom, večja je možna donosnost fiksne naložbe. Pri plačilnih karticah je običajno velik delež fiksnih stroškov, ki so posledica naložb v infrastrukturo (na primer v informacijske sisteme in kartične terminale), ki zahtevajo veliko virov. Ko so enkrat te naložbe že izvedene, so dodatni stroški, ki nastanejo zaradi obdelave plačil, običajno nizki. Nasprotno pa ima gotovina običajno večji delež variabilnih stroškov, saj obdelava gotovine vključuje veliko dela, ročnega upravljanja in surovin za tiskanje, vendar pa zahteva manjše naložbe v infrastrukturo. Povečanje števila kartičnih plačil bo povzročilo znatno zmanjšanje stroškov na enoto, saj se lahko sorazmerno visoki (fiksni) stroški razvoja infrastrukture porazdelijo na večje število transakcij. Povečanje števila gotovinskih plačil pa bo v manjši meri spremenilo stroške na enoto tega načina plačevanja. V državah, kot sta Danska in Nizozemska, kjer so elektronska plačila pogostejša, so stroški debetnih kartic na enoto najnižji, v državah, kjer prevladuje plačevanje z gotovino, pa so stroški na enoto gotovine najnižji. Delitev stroškov na fiksne in variabilne je ključna za razumevanje ekonomij obsega. Pri elektronskih plačilih stroški na enoto upadajo z večjim številom transakcij zaradi višjih fiksnih stroškov, medtem ko pri gotovini, ki ima nižje osnovne fiksne stroške, ekonomije obsega manj vplivajo na znižanje stroškov. Podatki kažejo, da stroški debetnih kartic na enoto z rastjo uporabe upadajo hitreje kot stroški gotovine, ki se le rahlo znižujejo ali ostajajo nespremenjeni.

Plačilni račun je postal nujen pogoj za sodelovanje posameznika v sodobnem gospodarskem in socialnem okolju. Prejem plač, pokojnin, socialnih transferjev in drugih rednih dohodkov ter uporaba osnovnih plačilnih storitev danes praviloma potekata prek plačilnega računa. Veljavna ureditev v Zakonu o plačilnih storitvah, storitvah izdajanja elektronskega denarja in plačilnih sistemih že zagotavlja pravico do osnovnega plačilnega računa. Namen te pravice je zagotavljanje finančne vključenosti tako za ljudi z rednimi prejemki kot tudi za tiste, ki zaradi različnih razlogov nimajo računa. Potrošnik lahko takšen osnovni plačilni račun odpre pri katerikoli banki ali hranilnici, pri zavrnitvi odprtja transakcijskega računa pa mora banka potrošnika obvestiti o možnosti odprtja osnovnega plačilnega računa.

Osnovni plačilni račun po veljavni ureditvi je namenjen predvsem potrošnikom, ki nimajo odprtega transakcijskega računa in zakonito prebivajo v Evropski uniji, vključno z upravičenci do denarne socialne pomoči ali varstvenega dodatka, potrošniki brez stalnega naslova, prosilci za azil ter osebami, ki jim dovoljenje za prebivanje ni bilo odobreno, vendar njihov izgon iz pravnih ali dejanskih razlogov ni mogoč. Gre torej za institut, ki je primarno usmerjen v preprečevanje finančne izključenosti posebej ranljivih ali ostalih skupin, Banka Slovenije pa določa najvišjo dopustno višino nadomestila za vodenje takšnega računa.

Pregled nadomestil kreditnih institucij v Republiki Sloveniji kaže, da potrošniki za vodenje plačilnega računa, izdajo debetne kartice in izvrševanje osnovnih plačilnih transakcij skupaj plačujejo letna nadomestila, ki se med posameznimi institucijami razlikujejo. Ker je prejem plač, pokojnin in socialnih transferjev danes neposredno vezan na plačilni račun, navedeni stroški dejansko bremenijo vse kategorije upravičencev, vključno z osebami z nizkimi dohodki, upokojenci in drugimi ranljivimi skupinami.

Obstoječa ureditev v Sloveniji pa ne zagotavlja brezplačnega dostopa do osnovnih plačilnih storitev za širši krog potrošnikov, ki plačilni račun uporabljajo za prejemanje rednih dohodkov. Kljub temu da je uporaba plačilnega računa v praksi nujna za prejemanje plač, pokojnin in

¹⁵ [Costs of retail payments – an overview of recent national studies in Europe.](#)

socialnih transferjev, potrošniki še naprej nosijo stroške njegove uporabe. To lahko predstavlja trajno finančno breme, zlasti za gospodinjstva z nižjimi dohodki in ranljive skupine prebivalstva.

Predlog zakona zato uvaja tudi pravico do brezplačnega paketa plačilnih storitev za potrošnike, ki na plačilni račun prejemajo redne dohodke ter dodatne zaščitne ukrepe za ranljive skupine. Predlagana ureditev ne posega v obstoječi institut osnovnega plačilnega računa, temveč ga nadgrajuje z uvedbo širšega socialnega standarda dostopnosti osnovnih plačilnih storitev.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

Osnovni cilj predloga zakona je potrošnikom in podjetjem omogočiti plačevanje z gotovino in dostop do gotovine ter plačevanje z različnimi elektronskimi plačilnimi sredstvi na večini prodajnih mestih. Zakon bo omogočil izvajanje novega Ustavnega zakona o poslovanju z gotovino in hkrati uresničevanje Strategije EK za mala plačila ter sledenje smernicam digitalnega razvoja.

Temeljni cilj predloga zakona je tudi zagotoviti brezplačni paket plačilnih storitev za potrošnike, ki na plačilni račun ali osnovni plačilni račun prejemajo redne prejemke, ter odpraviti finančne ovire pri uporabi storitev, ki so danes nujne za prejetje plač, pokojnin, socialnih transferjev ter štipendij, in izvajanje vsakodnevnih plačil. Brezplačni paket plačilnih storitev bo namenjen zmanjšanju stroškov gospodinjstev, krepitvi finančne vključenosti in preprečevanju finančne izključenosti posameznikov.

Cilj zakona je tudi okrepiti socialno zaščito ranljivih skupin, povečati pravno varnost in predvidljivost stroškov za potrošnike ter zagotoviti ravnovesje med socialno funkcijo osnovnih plačilnih storitev in konkurenčnim delovanjem bančnega trga. S tem se vzpostavlja sistem, v katerem so osnovne plačilne storitve, potrebne za prejemanje in uporabo rednih dohodkov, dostopne pod enakimi pogoji vsem upravičencem, ob hkratnem zagotavljanju sorazmernosti ukrepov in učinkovitega nadzora nad njihovim izvajanjem.

2.2 Načela

Pri pripravi predloga zakona so bila upoštevana naslednja načela:

Načelo digitalizacije

Upoštevanje smernic digitalnega razvoja in Strategije EK za mala plačila poudarja zavezanost posodobitvi plačilnega ekosistema. Predlog zakona spodbuja uporabo elektronskih plačilnih sredstev, kot so plačilne kartice, takojšnja kreditna plačila in elektronski denar, kar odraža prilagajanje tehnološkemu napredku in potrebam sodobnega gospodarstva.

Načelo potrošniške izbire

Osnovno načelo, ki ga zasleduje predlog zakona je potrošnikom omogočiti izbiro med različnimi plačilnimi sredstvi, ki vključujejo tako gotovino kot elektronska plačilna sredstva. To načelo krepi avtonomijo potrošnikov, saj jim omogoča, da sami izberejo najprimernejši način plačevanja glede na njihove želje in potrebe, s čimer se izboljšujeta uporabniška izkušnja in prilagodljivost na prodajnih mestih.

Predlog zakona potrošnikom ter ponudnikom blaga ali storitev omogoča tudi neoviran in hiter dostop do gotovine v vseh slovenskih regijah, tudi na podežlju in bolj oddaljenih krajih, kar dodatno prispeva h krepitvi tega načela.

Načelo gospodarske učinkovitosti

Z lažjim in neoviranim dostopom do osnovnih plačilnih storitev, ki jih bodo omogočale gotovinske točke za ponudnike blaga ali storitev, bodo predvsem manjša in lokalna podjetja bolj dostopno dvigovala in polagala gotovino potrebno za njihovo poslovanje, kar jim bo omogočilo bolj stroškovno učinkovito poslovanje.

Z omogočanjem elektronskih plačil predlog zakona posredno spodbuja gospodarsko rast in učinkovitost, saj digitalna plačila olajšujejo transakcije, zmanjšujejo nezaključene nakupe in izboljšujejo likvidnost trgovcev. S tem se krepi konkurenčnost trga in usklajuje z evropskimi cilji krepitve suverenosti plačilnega sistema.

Načelo nevtralnosti

Predlog zakona izrecno ohranja pravico do uporabe gotovine, kar odraža nevtralnost do že uveljavljenih plačilnih navad. To načelo zagotavlja, da digitalizacija ne izrine tradicionalnih metod, temveč jih dopolnjuje.

2.3 Poglavitne rešitve

Predlog zakona določa sprejemanje plačil v gotovini na prodajnih mestih in določa izjeme pri tem, predpisuje ukrepe za zagotavljanje dostopnosti osnovnih plačilnih storitev in ukrepe za zagotavljanje neprekinjenega poslovanja pri oskrbi trga z gotovino ter vzpostavlja pravni okvir, ki ponudnike blaga ali storitev, vključno s ponudniki digitalnih vsebin, zavezuje k sprejemanju vsaj enega elektronskega plačilnega sredstva pri potrošniških plačilih v evrih in pri plačilih subjektov, ki niso potrošniki. Zakon tudi omogoča upravičencem, ki imajo odprt plačilni račun ali osnovni plačilni račun pri kreditni instituciji in na ta račun prejemajo redne prejemke, pravico do brezplačnega paketa bančnih storitev. S tem se Slovenija usmerja tako k posodobitvi plačilnega ekosistema in uskladitvi z evropskimi smernicami digitalizacije, kot tudi k ohranitvi že vzpostavljene pravice do uporabe gotovine in dostopa do osnovnih plačilnih storitev ter sistemsko določa minimalni standard brezplačnih plačilnih storitev, ki zagotavlja dejansko dostopnost temeljnih finančnih funkcij. V nadaljevanju so povzete ključne prvine zakona.

Predlog zakona je razdeljen na več poglavij. Drugo poglavje zakona ureja sprejemanje plačil v gotovini in predpisuje obveznost sprejemanja gotovine s strani ponudnikov blaga ali storitev na prodajnih mestih v skladu s pravno ureditvijo EU in zakonom, ki ureja uvedbo eura. Pri tem določa tudi izjeme od obveznega sprejemanja gotovine v skladu z razlago Sodišča glede pojma »zakonitega plačilnega sredstva«, da države članice to obveznost omejijo ob upoštevanju razlogov javnega interesa. V ta namen zakon predvideva izjeme pri uporabi storitev na vozilih javnega potniškega prometa, če je možnost plačevanja z gotovino urejena na drug dostopen način ter pri prodaji blaga oziroma storitev na daljavo, vključno s spletno prodajo ali če to izjemo določa drugi zakon. Ostale izjeme sledijo kompromisnemu predlogu uredbe o eurobankovcih in eurokovancih kot zakonitem plačilnem sredstvu, ki ga je v pogajanjih dosegel Svet EU.

Tretje poglavje ureja dostopnost osnovnih plačilnih storitev, ki jih morajo zagotoviti kreditne institucije z mrežo gotovinskih točk za potrošnike in gotovinskih točk za ponudnike blaga ali storitev. Zakon v prvem poglavju tudi opredeljuje, kaj je gotovinska točka, in katere gotovinske točke so namenjene potrošnikom in katere ponudnikom blaga ali storitev. Obveznosti iz tretjega

poglavja zakona veljajo za vse kreditne institucije s sedežem v Republiki Sloveniji ali s sedežem v drugi državi članici EU ali v tretji državi, ki opravljajo bančne storitve v Republiki Sloveniji.

Tretje poglavje nadalje določa kriterije za zagotavljanje gotovinskih točk, ki se nanašajo na mrežo in lastnosti bankomatov ter mrežo in lastnosti poslovalnic. Kriteriji, ki se nanašajo na bankomate, upoštevajo oddaljenost prebivalstva (v naseljih z več kot 1.000 prebivalcev) do bankomata ter gostoto bankomatov na 100.000 prebivalcev. Zakon predpisuje tudi lastnosti bankomatov kreditnih institucij v obliki izbire apoenov, časovnega delovanja in njihove operativnosti.

Poleg tega zakon kot alternativne gotovinske točke, ki se lahko štejejo kot nadomestne gotovinske točke za potrošnike določa tudi prodajna mesta, katerih ponudniki zagotavljajo storitev dviga gotovine na prodajnem mestu brez predhodnega ali sočasnega nakupa blaga ali storitev (t. i. storitev »gotovina v trgovini« (cash-in-shop)) in storitev dviga gotovine na prodajnem mestu s predhodnim ali sočasnim nakupom blaga in storitve« (t. i. storitev »gotovina nazaj« (cash-back)).

Zakon v tretjem poglavju določa mrežo in lastnosti poslovalnic z dvema podobnima kriterijema kot pri bankomatih: oddaljenost do poslovalnice in število poslovalnic na 100.000 prebivalcev. Pri tem predpisuje, da mora poslovalnica katerekoli kreditne institucije potrošnikom in ponudnikom blaga ali storitev v celotnem poslovnem času zagotavljati osnovne plačilne storitve. Namen te določbe je zagotoviti prebivalstvu enostaven, zanesljiv in geografsko primeren dostop do osnovnih plačilnih storitev ter zmanjšati ovire pri uporabi teh, spodbujati finančno vključenost in preprečiti izključenost prebivalstva iz bančnega sistema zaradi lokacije ali razpoložljivosti storitev. S tem namenom tretje poglavje tudi določa omejitve nadomestil, ki jih kreditne institucije zaračunavajo za pologe in dvige evrobankovcev na bankomatih in v poslovalnicah ter pologe in dvige evrokovancev v poslovalnicah. Predlog zakona v zvezi s tem določa, da so dvigi ali pologi evrobankovcev na bankomatu kreditne institucije, pri kateri ima potrošnik odprt plačilni račun ali osnovni plačilni račun, brezplačni. Prav tako je določeno, da je pri drugih kreditnih institucijah najmanj pet dvigov na mesec za potrošnika brezplačnih. Brezplačni so tudi dvigi in pologi evrobankovcev v poslovalnici katere koli kreditne institucije. Brezplačni so tudi dvigi in pologi evrokovancev v poslovalnici katere koli kreditne institucije, in sicer do dva dviga in dva pologo mesečno in do 50 evrokovancev na transakcijo.

Prepoved zaračunavanja nadomestila za dvig ali polog evrobankovcev na bankomatu velja tudi za neodvisne ponudnike bankomatov v Republiki Sloveniji, in sicer, kadar storitve na teh bankomatih, ki se nahajajo na ozemlju Republike Slovenije, opravljajo imetniki bančnih kartic slovenskih izdajateljev.

Tretje poglavje določa tudi, da kreditne institucije izvajajo politike in procese z namenom upravljanja operativnih tveganj ter pripravijo krizne načrte in načrte neprekinjenega poslovanja, da se zagotovi zanesljiva dostopnost gotovinskih storitev tudi v izrednih razmerah. Enake obveznosti glede kadrovskih, tehničnih in organizacijskih pogojev ter upravljanja operativnih tveganj veljajo za imetnike licenc za izvajanje prevozov denarja in drugih vrednostnih pošiljk, ki morajo poleg tega redno izvajati letne vaje v zvezi s svojimi načrti neprekinjenega poslovanja.

Četrto poglavje zakona se osredotoča na potrošniška elektronska plačila v evrih na prodajnih mestih. Elektronska plačilna sredstva so plačilna sredstva, ki jih ponudnikom blaga ali storitev zagotovijo ponudniki plačilnih storitev in omogočajo negotovinska plačila, kot so npr. plačilne kartice (debetne, kreditne, predplačniške ali z odloženim plačilom, v fizični ali digitalni obliki), kreditna plačila, vključno s takojšnjimi prenosi, plačila z elektronskim denarjem, ipd., razen kriptosredstev. Za ponudnika blaga ali storitev se šteje subjekt vpisa po zakonu, ki ureja vodenje in upravljanje Poslovnega registra Slovenije in posluje s potrošniki ter ima vzpostavljeno prodajno

mesto oziroma je ponudnik digitalnih vsebin. V skladu s tem se med ponudnike blaga ali storitev štejejo tudi neposredni in posredni proračunski uporabniki.

Predlog zakona določa, da bodo morali ponudniki blaga ali storitev na prodajnih mestih zagotoviti možnost plačila z vsaj enim elektronskim plačilnim sredstvom. Ob tem bodo morali na vhodu posamezne lokacije prodajnega mesta in pri blagajni jasno označiti, katero elektronsko plačilno sredstvo sprejemajo, kar zagotavlja preglednost in potrošnikom omogoča informirano izbiro.

Predlog zakona predvideva izjeme, ki upoštevajo različne gospodarske in tehnične okoliščine ponudnikov. Manjši ponudniki, katerih čisti prihodki od prodaje v preteklem poslovnem letu ne presegajo 10.000 evrov, razen proračunskih uporabnikov, ne bodo zavezani zagotavljanju elektronskih plačil. Enaka izjema bo veljala za subjekte v prvem letu poslovanja, kar novoustanovljenim ponudnikom omogoča lažji začetek dejavnosti. Prav tako so izzeti primeri prodaje v dobrodelne ali nepridobitne namene ter okoliščine, kjer elektronska povezava ni mogoča ali je iz varnostnih razlogov onemogočena. Prav tako predlog zakona med izjeme šteje tudi prodajo blaga na prodajnih avtomatih, ki so bili v uporabi na dan uveljavitve tega zakona. Te izjeme zagotavljajo prilagodljivost in preprečujejo nesorazmerne obremenitve za določene skupine ponudnikov.

Peto poglavje zakona uvaja pravico potrošnikov do brezplačnega paketa plačilnih storitev. Do tega paketa so upravičeni potrošniki, ki pri kreditni instituciji prejemajo redne prejemke, kot so plača, pokojnina, nadomestilo za brezposelnost ali štipendija. Paket vključuje brezplačno odprtje, vodenje in zaprtje plačilnega računa ali osnovnega plačilnega računa, izdajo in uporabo debetne kartice, uporabo spletnega in mobilnega bančništva, neomejeno število prilivov na plačilni račun ali osnovni plačilni račun, pologe in dvige gotovine v poslovalnici ali bankomatu kreditne institucije, pri kateri ima potrošnik odprt račun, najmanj pet dvigov gotovine mesečno na bankomatih drugih kreditnih institucij ter izvrševanje plačilnih transakcij z debetno kartico na prodajnih mestih. Za upokoјence in ranljive skupine zakon določa razširjeni paket, ki vključuje tudi vsaj deset brezplačnih kreditnih prenosov, trajnih nalogov ali direktnih obremenitev mesečno. Brezplačni paket lahko potrošnik uveljavlja le pri eni kreditni instituciji hkrati, kreditna institucija pa ga ne sme pogojevati s sklenitvijo dodatnih storitev ali produktov.

Nadzor nad izvajanjem zakona bo v delu, ki ureja sprejemanje plačil v gotovini in sprejemanje elektronskih plačilnih sredstev, v pristojnosti Tržnega inšpektorata Republike Slovenije, ki je pooblaščen za spremljanje skladnosti in izrekanje sankcij. Banka Slovenije pa bo pristojna za nadzor nad izvajanjem določb zakona, ki urejajo dostopnost osnovnih plačilnih storitev in brezplačni paket plačilnih storitev. Nadzor nad pripravljenostjo imetnikov licenc za prevoz in varovanje gotovine izvaja Inšpektorat Republike Slovenije za notranje zadeve. Banka Slovenije med drugim tudi analizira stanje dostopnosti osnovnih plačilnih storitev v Republiki Sloveniji skladno z metodologijo, ki upošteva ustrezno geografsko pokritost in gostoto gotovinskih točk na ravni celotne Slovenije ter identificira geografska področja, ki so nezadovoljivo pokrita z gotovinskimi točkami.

Predlog zakona predvideva, da poslovalnica kreditne institucije in druga poslovalnica svoje poslovanje prilagodi na način, da potrošnik lahko opravi osnovne plačilne storitve v katerikoli poslovalnici druge kreditne institucije, v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona. Ponudnik blaga ali storitev na prodajnem mestu omogoči sprejemanje vsaj enega od elektronskih plačilnih sredstev v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona. Pristojni organi izdajo podzakonske akte v treh mesecih od uveljavitve zakona, Banka Slovenije pa v istem roku izvede prvo analizo stanja dostopnosti osnovnih plačilnih storitev.

3. Ocena finančnih posledic predloga zakona za državni proračun in druga javna finančna sredstva

Ob upoštevanju 25% lastništva Republike Slovenije v Novi Ljubljanski banki d. d. bo učinek v obliki nižje prejete dividende zaradi nižjih prihodkov iz opravnin v delu, ki se nanaša na prilive iz nadomestil za vodenje plačilnega računa. Ocenjeno zmanjšanje priliva v proračun Republike Slovenije na letni ravni (ocena na podlagi letnega poročila Nove Ljubljanske banke za leto 2025) znaša 12 mio EUR.

4. Navedba, da so sredstva za izvajanje zakona v državnem proračunu zagotovljena, če predlog zakona predvideva porabo proračunskih sredstev v obdobju, za katero je bil državni proračun že sprejet

Predlog zakona ne predvideva porabe proračunskih sredstev.

5. Prikaz ureditve v drugih pravnih sistemih in prilagojenosti predlagane ureditve pravu Evropske unije

5.1 Prikaz ureditve v drugih pravnih sistemih

/

5.2 Prikaz ureditve v pravnem redu Evropske unije

Predlog zakona ni predmet prenosa akta EU.

5.3 Prikaz ureditve v posameznih državah članicah Evropske unije

a) dostopnosti osnovnih plačilnih storitev (gotovine)

IRSKA

Irska je leta 2025 sprejela poseben zakon o zagotavljanju dostopa do gotovinske infrastrukture (*Finance (Provision of Access to Cash Infrastructure) Act 2025*), katerega temeljni namen je ohraniti trajno in učinkovito dostopnost gotovine za posameznike ter mala in srednja podjetja. Zakon je bil sprejet 20. maja 2025, njegova ključna merila pa so začela veljati novembra 2025. Vzpostavlja okvir za upravljanje prihodnjih sprememb gotovinske infrastrukture na pregleden in pravičen način, pri čemer je nadzor zaupan Centralni banki Irske (Central Bank of Ireland, v nadaljnjem besedilu: CBI).

Zavezanci po zakonu so kreditne institucije, ki dosegajo predpisan tržni delež pri tekočih računih in gospodinjstvih depozitih. CBI seznam zavezancev določa in posodablja četrletno na podlagi tržnih deležev za dve zaporedni četrletji, pri čemer se upoštevajo tudi povezane družbe v skupini. Merila za zadostno pokritost z gotovino so določena za vsako od osmih statističnih regij (NUTS 3) posebej in zajemajo minimalni delež prebivalstva v radiju desetih kilometrov od bankomata, minimalno gostoto bankomatov na 100.000 prebivalcev ter minimalni delež prebivalstva v radiju desetih kilometrov od točke za gotovinske storitve. Slednje so fizične lokacije, kjer se gotovinske storitve zagotavljajo z osebno pomočjo osebja, in poleg bančnih poslovalnic vključujejo tudi poštne urade in druge primerne lokacije.

Zakon predpisuje tudi standarde za bankomate, ki jih bo CBI podrobneje uredila v letu 2026. Ti vključujejo obvezno zalogo vsaj dveh različnih apoenov, od katerih mora biti eden manjši od 50

evrov, zahteve glede ur dostopnosti, omejitve obdobji nedostopnosti ter obveznosti označevanja in obveščanja uporabnikov. Upravljalci bankomatov in prevozniki gotovine morajo biti registrirani pri CBI, ki ima pooblastilo za nadzor, zbiranje podatkov in izrekanje sankcij.

Zakon vzpostavlja poseben mehanizem za obravnavo lokalnih primanjkljajev glede dostopa do gotovinskih točk, ki od julija 2026 omogoča, da vsak posameznik ali predstavnik lokalne skupnosti pri CBI poda prijavo, če oceni, da na določenem območju obstaja ali bo verjetno nastalo pomanjkanje dostopnosti gotovine. CBI prijavo presoja po objavljenih smernicah in lahko lokalni primanjkljaj ugotovi tudi neodvisno od formalne izpolnjenosti splošnih meril. Ob ugotovljeni neskladnosti imajo zavezanci 28 dni za predložitev predlogov ukrepov, nakar CBI po potrebi izda zavezujoče navodilo z ukrepi in roki za izvedbo. CBI ima poleg tega pooblastilo za urejanje nadomestil za dvige na bankomatih, ki bi lahko ovirala finančno vključenost.

NIZOZEMSKA

Nizozemska je z zakonom o gotovinskem plačilnem prometu (*Wet chartaal betalingsverkeer*), sprejetim maja 2026, vzpostavila celovit regulatorni okvir za zagotavljanje dostopnosti gotovine, ki temelji na obveznostih bank, sorazmernih z njihovim tržnim deležem. Zakon ne ureja le bankomatske infrastrukture, temveč prvič uvaja tudi sistemski nadzor nad prevozniki gotovine in s tem naslavlja celotno verigo oskrbe z gotovino.

Zavezanci so banke z več kot tremi milijoni plačilnih računov na Nizozemskem, ki morajo skupaj vzdrževati osnovno gotovinsko infrastrukturo z nacionalno pokritostjo. V praksi gre za banke ABN AMRO, ING in Rabobank, ki to nalogo že izvajajo skupaj prek skupnega podjetja Geldmaat. Temeljno geografsko merilo določa, da mora biti naprava za dvig evrobankovcev vsakemu imetniku plačilnega računa na razpolago v polmeru petih kilometrov. Banke z več kot 500.000 plačilnimi računi morajo poleg tega zagotoviti tudi možnost nepakiranega pologa evrobankovcev, manjšim bankam pa mora biti dostop do skupne infrastrukture zagotovljen pod poštenimi, razumnimi in nediskriminatornimi pogoji.

Zakon posebej ureja tudi neprekinjenost oskrbe z gotovino s strani prevoznikov gotovine. Podjetja, ki pokrivajo vsaj 30 % vseh lokacij v državi oziroma presegajo določene regionalne pragove, so podvržena okrepljenemu nadzoru centralne banke Nizozemska centralna banka (De Nederlandsche Bank, v nadaljnjem besedilu: DNB) ter morajo pripravljati načrte za primer prenehanja dejavnosti in redno poročati o morebitnih tveganjih za kontinuiteto poslovanja. S tem zakon naslavlja tveganje, ki ga pomeni morebitni izpad ključnega prevoznika za celotno dostopnost gotovine v državi.

Nadzor nad izvajanjem zakona izvaja DNB, ki pridobi nova pooblastila za zbiranje podatkov, izvajanje pregledov in izrekanje sankcij. Nadomestila za uporabo gotovinske infrastrukture so brezplačna za fizične osebe, cerkvene skupnosti ter nepridobitne organizacije, vlada pa ima pooblastilo za določitev najvišjih dopustnih tarif za vse ostale uporabnike z uredbo na podlagi zakona.

AVSTRIJA

Avstrija se je za razliko od Irske in Nizozemske odločila za pristop brez posebnega zakonodajnega okvira. Namesto tega je leta 2025 Avstrijska centralna banka (Oesterreichische Nationalbank, v nadaljnjem besedilu OeNB) skupaj z zveznim združenjem občin in združenjem mest vzpostavila nacionalni program za odpravo vrzeli v dostopu do gotovine na podeželju, ki temelji na petletnem sporazumu in je financiran iz sredstev centralne banke.

Program je zasnovan kot ciljno usmerjeno dopolnilo tržnega zagotavljanja bankomatov in ne kot nadomestilo zanj. OeNB posega le tam, kjer tržno zagotavljanje bankomatov ni več ekonomsko vzdržno, pri čemer je za izbor lokacij razvila natančen točkovni sistem. Kriteriji vključujejo velikost občine, povprečno oddaljenost od najbližjega bankomata, potencial za zmanjšanje te oddaljenosti z namestitvijo novega bankomata ter prisotnost druge infrastrukture, kot sta pošta ali železniška postaja. Upravičena je vsaka občina brez bankomata in bančne poslovalnice, z vsaj 500 prebivalci in povprečno razdaljo do najbližjega bankomata vsaj dveh kilometrov.

Bankomati, postavljeni v okviru programa, niso v lasti centralne banke, temveč jih operativno upravlja družba PSA Payment Services Austria, katere lastnice so avstrijske banke. OeNB krije stroške postavitve in delovanja, občine pa zagotovijo primerno lokacijo in osnovno infrastrukturo. Do februarja 2026 je bilo v obratovanju že 39 takšnih bankomatov, cilj pa je postavitve do 120 naprav do konca leta 2026.

Vzporedno z opisanim programom je bančni sektor leta 2024 sprejel moratorij, s katerim se je zavezal do konca leta 2029 ohraniti vse bankomate, ki so delovali na začetku tega leta. To centralni banki omogoča, da se omeji na ciljno odpravljanje dejanskih vrzeli v pokritosti in ne prevzema vloge, ki bi jo moral zagotavljati trg. Avstrijski model tako temelji na prostovoljnem partnerstvu med centralno banko, bankami in občinami ter ne vzpostavlja zakonsko izvršljivih obveznosti za posamezne banke, kar ga bistveno razlikuje od irskega in nizozemskega pristopa.

b) sprejemanje elektronskih plačilnih sredstev na prodajnih mestih

BELGIJA

Od 1. julija 2022 morajo vsa podjetja, ki poslujejo s potrošniki, ne glede na svojo velikost omogočiti potrošnikom vsaj eno rešitev za elektronsko plačilo nakupa blaga ali storitev. To obveznost je Belgija uredila v zbirki predpisov *Justel*.¹⁶ Na spletni strani *Obligation to Offer an Electronic Means of Payment | FPS Economy*¹⁷ je v angleškem prevodu dostopna tudi razlaga te ureditve. Za izpolnitev obveznosti se lahko uporabijo vse tehnične rešitve, ki so zdaj na voljo na trgu: fiksni ali prenosni plačilni terminali, brezstično plačevanje s pametnim telefonom ali pametno uro, bančni prenos in podobno. Podjetja lahko izberejo tehnologijo, ki jim najbolj ustreza glede na njihov gospodarski položaj in značilnosti strank. Opredelitev izbrane tehnološke rešitve je široka in tehnološko nevtralna, da sledi razvoju tehnologije in trga na področju plačil. Podjetjem omogoča izbiro rešitve za elektronska plačila, ki je za njihovo poslovanje najprimernejša in najustreznejša glede stroškov, vrste strank, obsega plačil in drugih dejavnikov. Nova obveznost zato ne pomeni, da morajo vsa podjetja v Belgiji kupiti ali najeti plačilni terminal (POS) za sprejemanje plačil s karticami. Druge možnosti vključujejo na primer sprejemanje kreditnih plačil v mobilnih bančnih aplikacijah ali pametnih telefonov strank v trgovini ali skeniranje QR-kode za plačilo. Strankam, ki se odločijo za elektronsko plačevanje, ni dovoljeno zaračunavati dodatnih stroškov ali zavračati elektronskega plačila pod določenim zneskom. Podjetja lahko razlikujejo načine elektronskega plačevanja glede na znesek, vendar morajo o tem potrošnike jasno obvestiti.

Vsa podjetja morajo svojim strankam ponuditi možnost elektronskega plačila. Izraz "podjetje" zajema vse fizične ali pravne osebe, ki si dolgoročno prizadevajo za gospodarski cilj, vključno z njihovimi združenji. Opredelitev je široka in lahko zajema različne subjekte, kot so trgovci na drobno, odvetniki, zobozdravniki ali katero koli združenje ter javno upravo, ki opravlja gospodarsko dejavnost. Občina mora na primer sprejeti elektronska plačilna sredstva v zvezi s

¹⁶

https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&cn=2013022819&table_name=loi#LNK0120

¹⁷ <https://economie.fgov.be/en/themes/sales/payments/obligation-offer-electronic>

svojimi gospodarskimi dejavnostmi (na primer upravljanje bazena, javne knjižnice ali oddajanje prostorov potrošnikom v najem). Podjetja morajo ponujati elektronska plačilna sredstva le potrošnikom, obveznost pa ne velja za plačila med podjetji (B2B). Prav tako ni obvezno sprejemati omejenih plačilnih instrumentov (na primer bonov za prehrano, eko čekov ali potrošniških bonov) ali kriptovalut in drugih virtualnih valut. Sprejemanje teh instrumentov kot plačilnih sredstev ostaja za belgijska podjetja neobvezno. Podjetja, ki ne izpolnjujejo te obveznosti, so lahko kaznovana z globo od 200 do 80.000 evrov.

Mikropodjetja in fizične osebe, ki izpolnjujejo pogoje za mikropodjetja, so upravičene do 120-odstotne davčne olajšave za stroške, ki jim nastanejo pri zagotavljanju možnosti elektronskega plačevanja za potrošnike. Za mikropodjetje se šteje pravna oseba, ki ni podružnica ali matično podjetje in na dan bilance stanja za zadnje zaključeno poslovno leto ne presega enega od naslednjih meril: letno povprečno število zaposlenih je največ deset, letni promet brez davka na dodano vrednost je največ 700.000 evrov ali bilančna vsota je največ 350.000 evrov.

ITALIJA

V Italiji obstaja zakonsko določena obveznost sprejemanja kartičnih plačil, urejena z Zakonskim odlokom št. 18 z dne 17. oktobra 2012 (*DECREE-LAW no. 18 of 2012 October 179 - Normattiva*).¹⁸ Od 30. junija 2014 morajo vsi gospodarski subjekti (trgovci, storitvene dejavnosti, vključno s samozaposlenimi fizičnimi osebami in mikropodjetji) sprejemati plačila z debetnimi, kreditnimi in predplačniškimi karticami. Ta obveznost ne velja v primerih objektivne tehnične nezmožnosti. Dopolnjuje jo določba italijanskega potrošniškega zakonika, ki vsako poslovno prakso, ki zahteva doplačilo stroškov od potrošnikov za elektronski način plačevanja, opredeljuje kot zavajajočo.

Četudi je obveznost sprejemanja kartičnih plačil v veljavi od leta 2014, se Italija pri izvajanju tega zakona spopriema z operativnimi težavami, predvsem zaradi tradicionalne naklonjenosti trgovcev gotovinskim plačilom. Številni potrošniki poročajo o težavah pri plačevanju s karticami pri trgovcih. Zaradi teh izzivov je od 30. junija 2022 uvedena kazenska določba za kršitev nesprejemanja plačila s kartico v kakršnem koli znesku. Globa je 30 evrov in še štirje odstotki vrednosti posamezne transakcije, za katero je bilo plačilo zavrnjeno. Izvajanje te določbe nadzira finančna policija (*Guardia di Finanza*).

Druga operativna težava, ki je nastala po uvedbi te obveznosti in povezanih kršitvah, so bile številne pritožbe trgovcev glede višine nadomestil za sprejemanje kartičnih plačil. V zvezi s tem sta 27. julija 2023 združenje bank in ponudnikov plačilnih storitev ter združenje trgovcev podpisala sporazum o zmanjšanju, večji preglednosti in primerljivosti nadomestil za elektronska plačila v vrednosti do 30 evrov. Sporazum velja za subjekte, ki opravljajo poslovno, umetniško ali poklicno dejavnost in katerih prihodki ter nadomestila v prejšnjem letu niso presegli 400.000 evrov. Ponudniki plačilnih storitev javno objavljajo nadomestila, ki jih zaračunavajo trgovcem, da ti lahko med seboj primerjajo ponudbe in izberejo najugodnejšega ponudnika. Cilj sporazuma je spodbujati digitalizacijo, posodobitev in konkurenčnost plačilnih storitev z večjo preglednostjo, primerljivostjo in zmanjšanjem stroškov transakcij za elektronske plačilne instrumente, zlasti za transakcije nizke vrednosti, ki ne presegajo 30 evrov. Primeri javno objavljenih nadomestil so dostopni na spletni strani *Offerte commerciali degli acquirer (cnel.it)*.¹⁹

Italija je tudi evropska država z največ POS-terminali (več kot 3,6 milijona). V zadnjih letih je sprejela vrsto ukrepov za spodbujanje digitalizacije in modernizacije načinov plačevanja, vključno z davčnimi olajšavami za državljane in podjetja v ta namen.

¹⁸ <https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.legge:2012;179>

¹⁹ <https://www.cnel.it/Iniziativa-ospitate/Protocollo-POS/Offerte-commerciali-degli-acquirer>

GRČIJA

Grčija je leta 2016 s spremembami Zakona o davkih (v 65. členu Zakona 4446/2016 (Kodificiran) – *Government Gazette A 240/22.12.2016*)²⁰ uvedla obvezno sprejemanje digitalnih plačil. Z uveljavitvijo zakona je bila določena obveznost, da vsa podjetja sprejemajo elektronska plačilna sredstva. Hkrati je bila zgornja meja gotovinskih transakcij znižana na 500 evrov, uvedena sta bila progresivna lestvica za določanje znižanja dohodnine v povezavi z elektronskimi transakcijami ter 22-odstotni davek na razliko med zahtevanim in prijavljenim zneskom, če minimalni znesek izdatkov ni poravnan z elektronskim plačilom.

Obveznost sprejemanja digitalnih plačil pri potrošniških transakcijah je Grčija postopno uvedla v vseh gospodarskih sektorjih v obdobju treh let, torej do konca leta 2019. Do konca julija 2017 je obvezno sprejemanje zajelo 85 sektorjev in poklicev, vključno s trgovinami na drobno, lekarnami, izposojevalnicami avtomobilov, odvetniki, zdravniki in arhitekti. Od marca 2018 je bilo dodanih še 58 sektorjev, med drugim gradbeništvo, manjše trgovine na drobno, prevozne storitve, nepremičninske agencije, športni objekti, popravilnice in kemične čistilnice. Obvezno je tudi sprejemanje štiristranskih shem plačilnih kartic (kot so visa, mastercard, maestro, union-pay) ter obveščanje potrošnikov o sprejemanju plačilnih kartic.

Od leta 2017 morajo davčni zavezanci izdatke poravnati z digitalnimi plačili. Najnižji znesek je določen kot odstotek obdavčljivega dohodka in je opredeljen v treh dohodkovnih razredih, ki določajo delež izdatkov, plačanih z elektronskimi plačilnimi sredstvi (na primer za prihodek v višini 30.000 evrov na leto je treba 20 % izdatkov izvesti z elektronskimi plačilnimi sredstvi).

c) brezplačni paket plačilnih storitev

HRVAŠKA

Hrvaška je dostopnost osnovnih plačilnih storitev uredila z novelo obstoječega zakona o primerljivosti nadomestil, prenosu plačilnih računov in dostopu do osnovnega računa (*Zakon o izmenjavi i dopunama Zakona o usporedivosti naknada, prebacivanju računa za plaćanje i pristupu osnovnom računu*), ki je bila sprejeta julija 2025 in se uporablja od 1. januarja 2026. Novela ne vzpostavlja novega zakona, temveč nadgrajuje obstoječi zakon iz leta 2017, s katerim je bila v hrvaški pravni red prenesena Direktiva 2014/92/EU o primerljivosti nadomestil in dostopu do osnovnih plačilnih računov. Ključna vsebinska novost je uvedba instituta paketa brezplačnih plačilnih storitev, ki je vezan na prejemanje rednih dohodkov na plačilni račun in je tako vsebinsko bližje socialni pravici kot klasičnemu regulatornemu instrumentu.

Izhodišče zakonodajne spremembe je bila ugotovitev, da morajo državljani za prejem plače, pokojnine in številnih drugih rednih dohodkov obvezno uporabljati bančni račun, banke pa so za vodenje teh računov zaračunavale različna nadomestila. Hrvaška zakonodaja je s tem naslovila strukturno neravnovesje, pri katerem je bila uporaba plačilnega računa za prejem dohodkov dejanska obveznost, hkrati pa finančno breme za tiste, ki si ga lahko najmanj privoščijo. Namen zakona je zagotoviti temeljno raven plačilnih storitev brez nadomestil ter s tem krepiti finančno vključenost in zmanjševati stroške uporabe plačilnih storitev za širok krog potrošnikov.

Do brezplačnega paketa so upravičeni potrošniki, ki na plačilni račun pri kreditni instituciji prejemajo redne prejeme, kot so plača, pokojnina, štipendija ali drugi redni dohodki. Paket lahko potrošnik uveljavlja le pri eni kreditni instituciji s sedežem na Hrvaškem hkrati, kreditna institucija pa ga je dolžna omogočiti na zahtevo in ob predložitvi ustrezne dokumentacije o rednih dohodkih.

²⁰ https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/247220/nomos-4446-2016#google_vignette

Zavrnitev je dopustna le iz razlogov, določenih z zakonom, med katere sodi zlasti nezmožnost izpolnitve obveznosti skrbnega pregleda stranke po predpisih o preprečevanju pranja denarja.

Vsebina paketa zajema odprtje, vodenje in zaprtje plačilnega računa, izdajo in uporabo debetne kartice, uporabo spletnega ali mobilnega bančništva, neomejeno število prilivov na račun v evrih ter pologe in dvige gotovine na okencu ali bankomatu kreditne institucije, ki vodi račun. Vključeno je tudi izvrševanje plačil z debetno kartico na fizičnih prodajnih mestih. Od januarja 2027 bo paket vključeval tudi pravico do dveh brezplačnih dvigov gotovine mesečno na bankomatih katere koli druge banke na Hrvaškem, enaka pravica pa bo veljala tudi za imetnike osnovnih računov iz ranljivih skupin.

Paket ne vključuje vseh plačilnih storitev brez nadomestil. Izven paketa ostajajo zlasti izvrševanje kreditnih plačil, vključno s trajnimi nalogi, ter izvrševanje direktnih obremenitev, za katere lahko kreditna institucija zaračunava nadomestila po svoji splošni cenovni politiki. To je ena od vsebinskih razlik v primerjavi s slovenskim predlogom zakona, ki ranljivim skupinam in upokojencem zagotavlja tudi vsaj deset brezplačnih kreditnih prenosov, trajnih nalogov ali direktnih obremenitev mesečno.

Pravica do paketa je vezana na dejansko prejemanje rednih dohodkov na račun. Če potrošnik tri zaporedne mesece ne prejme rednih prilivov, lahko kreditna institucija začne zaračunavati nadomestila, pri čemer mora potrošnika o tem pisno obvestiti najmanj 15 dni vnaprej. Ta ureditev je vsebinsko primerljiva s slovenskim predlogom, ki prav tako predvideva trimesečni rok in enako obveznost predhodnega obvestila.

6. Presoja posledic

6.1 Presoja administrativnih posledic

Predlog zakona ne bo imel večjih posledic za postopke oziroma poslovanje javne uprave ali pravosodnih organov, razen v delu, ki se nanaša na obveznost sprejemanja plačil strank z elektronskimi plačilnimi sredstvi za storitve, ki jih zanje opravlja javna uprava ali jih opravljajo pravosodni organi. Javna uprava že zdaj pretežno omogoča elektronska plačila za storitve, kot so globe, takse, upravne storitve (na primer izdaja osebnih dokumentov) ali komunalne storitve, ki jih pogosto izvajajo javna podjetja. Sistemi, kot so UJPlačam, spletno bančništvo in POS-terminali na upravnih enotah ali sodiščih, so že vzpostavljeni, kar pomeni, da je infrastruktura za izpolnjevanje te obveznosti v glavnem na voljo. Zato se pričakuje, da zakon ne bo povzročil bistvenih sprememb v že uveljavljenih postopkih ali zahteval obsežnih prilagoditev v poslovanju večine javnih ustanov.

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki

Predlog zakona ne bo imel posledic za okolje.

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo

Glede na to, da so kriteriji za mrežo bankomatov in poslovalnic oblikovani na trenutno obstoječe stanje na trgu, predvidevamo, da zakon v tem delu ne bo imel večjih finančnih posledic na poslovanje bank v Sloveniji. Pričakovati pa je, da bo zakon v delu, ki ureja brezplačni paket plačilnih storitev vplival na nižje prihodke bank iz naslova opravljanja plačilnih storitev.

Ker so banke v zadnjih letih intenzivno vlagale v digitalne kanale, mobilno bančništvo in avtomatizacijo storitev, lahko v prihodnje pričakujemo, da bodo morale banke zaradi zakonskih

zahtev del sredstev, ki bi sicer šel v razvoj digitalnih storitev, nameniti upravljanju in vzdrževanju poslovalnic in bankomatov.

Predlog zakona, ki se nanaša na obveznost sprejemanja ene od oblik elektronskih plačilnih sredstev, bo na drugi strani povzročil zlasti pozitivne posledice, saj pospešuje digitalizacijo plačilnega sistema, kar spodbuja gospodarsko rast z večjo potrošnjo, olajšuje mednarodno trgovino in izboljšuje dostop do finančnih storitev, kot kažejo vzorci sprememb v EU, kjer se je vrednost digitalnih plačil med letoma 2017 in 2023 podvojila. Podjetja bodo konkurenčnejša, saj bodo privlačila širši krog potrošnikov, zlasti mlajše, ki pričakujejo sodobne plačilne možnosti (78,6% potrošnikov v Sloveniji za prihodnost predvideva elektronska plačila). Poleg tega elektronska plačila zmanjšujejo sivo ekonomijo z večjo sledljivostjo transakcij, kar povečuje davčno preglednost in javne prihodke. Podjetja bodo lahko pridobila tudi boljšo likvidnost prek takojšnjih plačil (na primer Flik), potrošniki pa večjo izbiro plačilnih metod, kar zmanjšuje nezaključene nakupe in krepi gospodarsko aktivnost.

Med negativnimi posledicami pa omenjamo, da se bodo podjetja, predvsem mikro in mala, soočila z začetnimi stroški za vzpostavitev infrastrukture (na primer POS-terminali) in nadomestili ponudnikom plačilnih storitev, kar lahko omeji njihove naložbene zmogljivosti in posredno zviša cene za potrošnike kljub prepovedi neposrednega zaračunavanja. Vendar hkrati predvidevamo, da bo povečanje konkurence med ponudniki plačilnih storitev vplivalo tudi na znižanje provizij, ki jih zaračunavajo trgovcem, predvsem malim trgovcem, podjetnikom in obrtnikom pri plačilih, nižjih od 30 evrov.

a) Predpis ima učinek na fizične in pravne osebe, ki opravljajo dejavnost.

b) Predpis ima učinek na potrošnike oziroma gospodinjstva.

– Predpis ima pozitiven učinek na cene blaga/storitev za potrošnike oziroma gospodinjstva.

Brezplačni paket plačilnih storitev omogoča večjo finančno vključenost in zmanjšuje finančno izključenost, saj zmanjšuje ovire, ki jih stroški osnovnih storitev povzročajo posameznikom z nizkimi dohodki. Povečuje stabilnost in predvidljivost osebnih financ, ker potrošnikom brez stroškov omogoča boljše načrtovanje in upravljanje denarja. Okrepi socialno varnost ranljivih skupin, ki so zaradi stroškov bančnih storitev posebej ogrožene, in krepi zaupanje v bančni sistem, kar spodbuja večjo uporabo formalnih finančnih storitev. Posledično lahko prispeva k večji družbeni in gospodarski vključenosti ter boljšemu dostopu do socialnih transferjev in plačilnih sistemov za širšo populacijo.

6.4 Presoja posledic za socialno področje

Zakon bo imel pozitiven družbeni in socialni vpliv. V Sloveniji se je v zadnjih letih precej zmanjšalo število bankomatov in poslovalnic, kar je zlasti v manjših krajih povzročilo slabšo dostopnost gotovine in osnovnih plačilnih storitev. Ker zakon določa minimalno razpoložljivost osnovnih plačilnih storitev, bo to izboljšalo finančno dostopnost za starejše prebivalce, prebivalce s podeželja in ljudi, ki manj ali sploh ne uporabljajo digitalnih bančnih storitev.

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja

Predlog zakona ne bo imel posledic za dokumente razvojnega načrtovanja.

6.6 Presoja posledic za druga področja

Predlog zakona ne bo imel posledic za druga področja.

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa

Sprejeti zakon bo objavljen na spletni strani Ministrstva za finance Republike Slovenije.

Za nadzor nad izvajanjem zakona bosta pristojna Banka Slovenije in Tržni inšpektorat Republike Slovenije.

7. Prikaz sodelovanja javnosti

Gradivo je bilo predmet sodelovanja z javnostjo.

8. Zunanji strokovnjak oziroma pravna oseba, ki je sodelovala pri pripravi predloga zakona

9. Navedba, kateri predstavniki predlagatelja bodo sodelovali pri delu državnega zbora in delovnih teles

II. BESEDILO ČLENOV

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen (predmet urejanja)

(1) Ta zakon ureja:

1. sprejemanje plačil v gotovini, ki ima v skladu s pravom Evropske unije in zakonom, ki ureja uvedbo eura, status zakonitega plačilnega sredstva, vključno z izjemami glede sprejemanja gotovine;
2. ukrepe za zagotavljanje dostopnosti osnovnih plačilnih storitev;
3. obveznost sprejemanja vsaj enega od elektronskih plačilnih sredstev; in
4. pravico potrošnikov do brezplačnega paketa nekaterih osnovnih plačilnih storitev in obveznosti kreditnih institucij pri zagotavljanju le-teh.

(2) Ta zakon ne posega v morebitne ukrepe države na področju spodbujanja skladnega regionalnega razvoja in zagotavljanja osnovnih plačilnih storitev na ruralnih območjih, ki v okviru tega zakona niso zadovoljivo urejene.

2. člen (definicije)

Izrazi, uporabljeni v tem zakonu, pomenijo:

1. »bankomat« je samopostrežna naprava, ki omogoča dvig eurobankovcev s plačilnega računa;
2. »center naselja« je točka z geografskimi koordinatami, ki jo digitalni kartografski informacijski sistem določa kot reprezentativno osrednjo lokacijo naselja. Za center naselja šteje lokacija, ki je v času ugotavljanja evidentirana kot središče naselja v splošno dostopnem in široko uporabljanem digitalnem kartografskem sistemu;
3. »cesta« je cesta, kot je opredeljena v zakonu, ki ureja ceste;
4. »digitalna vsebina« je vsebina, kot je opredeljena v zakonu, ki ureja varstvo potrošnikov;
5. »direktna obremenitev« je direktna obremenitev, kot je opredeljena v zakonu, ki ureja plačilne storitve, storitve izdajanja elektronskega denarja in plačilne sisteme;
6. »druga poslovalnica« je poslovalnica kreditne institucije, ki je organizirana izven poslovnih prostorov kreditne institucije in na podlagi pogodbe s kreditno institucijo omogoča izvajanje osnovnih plačilnih storitev in ima zagotovljeno osebno asistenco;
7. »elektronsko plačilno sredstvo« je plačilno sredstvo, ki ga ponudniku blaga ali storitev zagotovi ponudnik plačilnih storitev, in omogoča negotovinsko plačilo, z izjemo kriptosredstva;
8. »gotovina« so bankovci in kovanci vseh apoenov, ki se glasijo na euro;
9. »gotovinska točka za ponudnika blaga ali storitev« je naprava, bankomat ali poslovalnica, ki ponudnikom blaga ali storitev omogoča dvig ali polog bankovcev ali kovancev vseh apoenov, ki se glasijo na euro;
10. »gotovinska točka za potrošnika« je:
 - a) bankomat,
 - b) poslovalnica kreditne institucije, ki omogoča izvajanje osnovnih plačilnih storitev in ima zagotovljeno osebno asistenco, vključno z drugo poslovalnico,
 - c) poštna poslovalnica, ki omogoča izvajanje osnovnih plačilnih storitev in ima zagotovljeno osebno asistenco, ali
 - d) alternativna gotovinska točka iz prvega odstavka 10. člena tega zakona;

11. »kreditna institucija« je institucija s sedežem v Republiki Sloveniji, kot je opredeljena v zakonu, ki ureja bančništvo, pri čemer se za namene tega zakona za kreditno institucijo šteje tudi podružnica kreditne institucije s sedežem v drugi državi članici EU ali tretji državi, ki opravlja bančne in finančne storitve v Republiki Sloveniji, v delu, ki se nanaša na njeno dejavnost na ozemlju Republike Slovenije, za namene V. poglavja tega zakona pa tudi kreditna institucija, ki ponuja bančne in finančne storitve na podlagi upravičenosti do neposrednega opravljanja storitev v Republiki Sloveniji izključno na daljavo in v Republiki Sloveniji nima fizičnih poslovalnic, v delu, ki se nanaša na njeno dejavnost na ozemlju Republike Slovenije;
12. »kreditno plačilo« je kreditno plačilo, kot je opredeljeno v zakonu, ki ureja plačilne storitve, storitve izdajanja elektronskega denarja in plačilne sisteme;
13. »kriptosredstvo« je plačilno sredstvo, kot je opredeljeno v Uredbi (EU) 2023/1114 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 31. maja 2023 o trgih kriptosredstev in spremembi uredb (EU) št. 1093/2010 in (EU) št. 1095/2010 ter direktiv 2013/36/EU in (EU) 2019/1937 (UL L št. 150 z dne 9. 6. 2023, str. 40), zadnjič spremenjeni z Delegirano uredbo Komisije (EU) 2025/1142 z dne 27. februarja 2025 o dopolnitvi Uredbe (EU) 2023/1114 Evropskega parlamenta in Sveta v zvezi z regulativnimi tehničnimi standardi o določitvi zahtev za politike in postopke glede nasprotij interesov za ponudnike storitev v zvezi s kriptosredstvi ter podrobnosti in metodologije za vsebino razkritij o nasprotjih interesov (UL L št. 2025/1142 z dne 10.6.2025);
14. »naselje« je naselje, kot je opredeljeno v zakonu, ki ureja določanje območij ter imenovanje in označevanje naselij, ulic in stavb;
15. »neodvisni ponudniki bankomatov« so ponudniki storitve dviga gotovine na bankomatih, kot je urejena v zakonu, ki ureja plačilne storitve, storitve izdajanja elektronskega denarja in plačilne sisteme;
16. »osnovne plačilne storitve« so:
- a) aktivnosti, ki omogočajo polog gotovine na plačilni račun in vse aktivnosti potrebne za upravljanje tega računa,
 - b) aktivnosti, ki omogočajo dvig gotovine s plačilnega računa in vse aktivnosti potrebne za upravljanje tega računa,
 - c) aktivnosti za izvrševanje domačin in čezmejnih plačilnih transakcij, in
 - d) izvrševanje denarnih nakazil,
- kot jih opredeljuje zakon, ki ureja plačilne storitve, storitve izdajanja elektronskega denarja in plačilne sisteme;
17. »osnovni plačilni račun« je osnovni plačilni račun, kot je opredeljen v zakonu, ki ureja plačilne storitve, storitve izdajanja elektronskega denarja in plačilne sisteme;
18. »plačilni račun« je račun, kot je opredeljen v zakonu, ki ureja plačilne storitve, storitve izdajanja elektronskega denarja in plačilne sisteme;
19. »ponudnik blaga ali storitev« je subjekt vpisa, kot je opredeljen v zakonu, ki ureja vodenje in upravljanje Poslovnega registra Slovenije, posluje s potrošniki in ima vzpostavljena prodajna mesta oziroma je ponudnik digitalnih vsebin;
20. »ponudnik plačilnih storitev« je ponudnik plačilnih storitev, kot je opredeljen v zakonu, ki ureja plačilne storitve, storitve izdajanja elektronskega denarja in plačilne sisteme;
21. »poštna poslovalnica« je poslovalnica Pošte Slovenije d. o. o. (v nadaljnjem besedilu: Pošta Slovenije), v katerih Pošta Slovenije kot ponudnik plačilnih storitev zagotavlja izvajanje osnovnih plačilnih storitev;
22. »potrošnik« je potrošnik, kot je opredeljen v zakonu, ki ureja varstvo potrošnikov;
23. »prodaja blaga ali storitev na daljavo« je prodaja na podlagi pogodbe, sklenjene na daljavo, kot je opredeljena v zakonu, ki ureja varstvo potrošnikov;
24. »prodajno mesto« je fizično ali spletno mesto, kjer je potrošniku omogočeno plačilo blaga ali storitve;
25. »ranljiva skupina« so upravičenci do denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka, kot ju opredeljuje zakon, ki ureja prejemke iz javnih sredstev, ter upravičenci do denarne pomoči v skladu z zakonom, ki ureja začasno zaščito razseljenih oseb;

26. »redni prejemki« so dohodki, kot so določeni v zakonu, ki ureja dohodnino, ki se izplačujejo najmanj enkrat mesečno in imajo značaj periodičnega prejema;
27. »storitev »gotovina v trgovini«« je storitev, ki omogoča potrošnikom, da dvignejo gotovino na prodajnem mestu pri ponudniku blaga ali storitev brez predhodnega ali sočasnega nakupa blaga ali storitev, pri čemer ta bremeni njihovo plačilno kartico ali drugo negotovinsko plačilno sredstvo za želeni znesek;
28. »storitev »gotovina nazaj«« je storitev, ki omogoča potrošnikom, da na prodajnem mestu pri ponudniku blaga ali storitev ob izvedbi nakupa prejmejo gotovino pri plačilu nakupa s plačilno kartico ali drugim negotovinskim plačilnim sredstvom, tako da se k znesku nakupa prišteje dodatni znesek, ki ga ponudnik blaga in storitve izplača v gotovini;
29. »trajni nalog« je trajni nalog, kot je opredeljen v zakonu, ki ureja plačilne storitve, storitve izdajanja elektronskega denarja in plačilne sisteme.

II. SPREJEMANJE PLAČIL V GOTOVINI

3. člen (obveznost sprejemanja)

Na prodajnem mestu mora ponudnik blaga ali storitev sprejeti plačilo v gotovini v skladu s prvim odstavkom 128. člena Pogodbe o delovanju Evropske unije, 11. členom Uredbe Sveta (ES) št. 974/98 z dne 3. maja 1998 o uvedbi eura (UL L št. 139 z dne 11. maja 1998, str. 1), zadnjič spremenjeno z Uredbo Sveta (EU) 2025/1408 z dne 8. julija 2025 o spremembi Uredbe (ES) št. 974/98 zaradi uvedbe eura v Bolgariji (UL L št. 1408 z dne 14. 7. 2025), in zakonom, ki ureja uvedbo eura.

4. člen (izjeme od obveznega sprejemanja plačil v gotovini)

(1) Ne glede na prejšnji člen ponudniku blaga ali storitev na prodajnem mestu ni potrebno sprejeti plačila v gotovini:

1. z bankovcem v vrednosti 100 eurov ali več, če je vrednost predloženega bankovca očitno nesorazmerna v primerjavi z vrednostjo zneska, ki ga je treba poravnati;
2. če ponudnik blaga ali storitev v trenutku predložitve gotovine za plačilo izjemoma nima na voljo drobiža, ali če zaradi tega plačila ne bi bilo na voljo dovolj drobiža za izvajanje njegovih običajnih dnevnih poslovnih transakcij;
3. če sta se plačnik in prejemnik plačila pred plačilom v skladu z veljavnimi predpisi dogovorila o drugem načinu plačila, pri čemer obvestilo ponudnika blaga ali storitev, da za plačilo ne sprejema gotovine, pomeni vnaprejšnjo enostransko izključitev gotovine in ni v skladu s to določbo;
4. pri uporabi storitev na vozilih javnega potniškega prometa, če je plačilo z gotovino omogočeno pred uporabo storitve na blagajni ponudnika javnega potniškega prometa ali na drugem prodajnem mestu, ki od postajališča javnega potniškega prometa ni oddaljeno več kot 1 kilometer;
5. če gre za prodajo blaga oziroma storitev na daljavo, vključno s spletno prodajo, razen na prodajnih mestih ponudnika blaga ali storitev, na katerih je mogoč osebni prevzem in plačilo blaga ali storitve;
6. če izjemo določa drug zakon.

(2) Dokazno breme v primerih iz 1., 2. in 3. točke prejšnjega odstavka nosi ponudnik blaga ali storitev.

5. člen
(omejitev nadomestil)

Ponudnik blaga ali storitve ne sme zaračunati nadomestila pri plačilu v gotovini.

III. DOSTOPNOST OSNOVNIH PLAČILNIH STORITEV

6. člen
(zagotavljanje gotovinskih točk za potrošnike)

(1) Mreža gotovinskih točk za potrošnike zagotavlja zadosten in učinkovit dostop do osnovnih plačilnih storitev na celotnem območju Republike Slovenije v skladu s kriteriji iz tega zakona.

(2) Mreža gotovinskih točk za potrošnike vsaj 95 odstotkom prebivalcev Republike Slovenije omogoča dostop do gotovine v razdalji največ 5 kilometrov po cesti od središča naseljenih kvadratnih mrež velikosti 1 kvadratni kilometer (ustrezna geografska pokritost vseh gotovinskih točk).

(3) Mrežo gotovinskih točk za potrošnike zagotavljajo kreditne institucije in Pošta Slovenije. Alternativne gotovinske točke iz prvega odstavka 10. člena tega zakona se v mrežo gotovinskih točk za potrošnike upoštevajo v obsegu in pod pogoji, kot jih določa ta zakon.

(4) Obveznost iz prejšnjega odstavka ne velja za kreditne institucije, ki na območju Republike Slovenije ponujajo svoje storitve izključno na daljavo, vključno s spletnim nudenjem storitev, brez bankomatov ali fizičnih poslovalnic.

(5) Podrobnejšo metodologijo za določanje ustrezne geografske pokritosti gotovinskih točk določi Banka Slovenije v soglasju z ministrstvom, pristojnim za finance, s podzakonskim aktom.

7. člen
(zagotavljanje gotovinskih točk za ponudnika blaga ali storitev)

(1) Mreža gotovinskih točk za ponudnika blaga ali storitev zagotavlja zadosten in učinkovit dostop do gotovine.

(2) Gotovinske storitve za ponudnike blaga ali storitev zagotavljajo kreditne institucije in Pošta Slovenije z mrežo gotovinskih točk za ponudnike blaga ali storitev.

(3) Banka Slovenije, v soglasju z ministrstvom, pristojnim za finance, s podzakonskim aktom določi kriterije za zadosten in učinkovit dostop do gotovine za ponudnike blaga ali storitev.

8. člen
(mreža in lastnosti bankomatov za potrošnike)

(1) Mreža bankomatov za potrošnike zagotavlja, da imajo naselja z več kot 1.000 prebivalci najmanj en bankomat v oddaljenosti največ 5 km po cesti od centra naselja (ustrezna geografska pokritost bankomatov za potrošnike).

(2) Mreža bankomatov za potrošnike zagotavlja ustrezno gostoto bankomatov tako, da obsega najmanj 60 bankomatov kreditnih institucij na 100.000 prebivalcev na ravni celotne Slovenije.

(3) Bankomat kreditne institucije mora delovati neprekinjeno. Operativnost bankomatov kreditne institucije mora biti v posameznem koledarskem letu na ravni njene celotne mreže bankomatov v Republiki Sloveniji v povprečju vsaj 95-odstotna.

(4) Ne glede na prejšnji odstavek neprekinjeno delovanje bankomata kreditne institucije ni obvezno:

1. zunaj poslovnega časa poslovalnice ali drugega zaprtega prostora, če je bankomat nameščen v poslovalnici ali drugem zaprtem prostoru z omejenim poslovnim časom,
2. med 23. in 6. uro, če je to potrebno zaradi varnostnih tveganj, ali
3. v primerih višje sile ali kaznivih dejanj.

(5) Mrežo bankomatov za potrošnike zagotavljajo kreditne institucije. Največ tri odstotke zahtev glede ustrezne gostote bankomatov se lahko namesto z bankomati zagotovi z alternativnimi gotovinskimi točkami iz prvega odstavka 10. člena tega zakona.

(6) Banka Slovenije v soglasju z ministrstvom, pristojnim za finance, v podzakonskem aktu podrobneje opredeli kriterije za presojo operativnosti bankomatov kreditnih institucij, minimalno operativnost posameznega bankomata, varnostnih tveganj in upoštevanje alternativnih gotovinskih točk.

9. člen

(mreža in lastnosti poslovalnic za potrošnike)

(1) Mreža poslovalnic za potrošnike zagotavlja, da imajo naselja z več kot 3.000 prebivalci najmanj eno poslovalnico kreditne institucije ali pošto poslovalnico v oddaljenosti največ 5 km po cesti od centra naselja (ustrezna geografska pokritost poslovalnic).

(2) Mreža poslovalnic za potrošnike zagotavlja ustrezno gostoto poslovalnic tako, da zajema med 30 in 40 poslovalnic iz prejšnjega odstavka na 100.000 prebivalcev na ravni celotne Slovenije. Točno gostoto poslovalnic iz prejšnjega stavka določi Banka Slovenije s podzakonskim aktom na podlagi informacij o uporabi gotovine v Republiki Sloveniji.

(3) Poslovalnica v mreži poslovalnic za potrošnike v celotnem poslovnem času zagotavlja vse osnovne plačilne storitve, razen v primeru višje sile.

10. člen

(alternativna gotovinska točka)

(1) Alternativna gotovinska točka je prodajno mesto:

1. na katerem ponudnik zagotavlja storitev "gotovina v trgovini" in storitev "gotovina nazaj" celoten delovni čas poslovanja, najmanj 8 ur dnevno in 5 dni v tednu;
2. na katerem ponudnik ponujanje storitev iz prejšnje točke jasno označi in
3. ki ga ponudnik registrira pri Banki Slovenije.

(2) Register alternativnih gotovinskih točk vodi Banka Slovenije in je javno objavljen na spletni strani Banke Slovenije.

(3) Vlogo za vpis v register iz prejšnjega odstavka vloži ponudnik zagotavljanja storitve "gotovina v trgovini" in storitve "gotovina nazaj" pri Banki Slovenije in v njej navede:

1. firmo ali ime, poslovni naslov in matično številko ponudnika storitev,

2. poslovno enoto, poslovni naslov, delovni čas ter ime in priimek odgovorne osebe za vsako prodajno mesto, na katerem bo ponudnik zagotavljal storitve "gotovina v trgovini" in "gotovina nazaj", in

3. informacijo, ali so zaposleni na prodajnih mestih iz prejšnje točke opravili usposabljanja za preverjanje pristnosti in primernosti eurobankovcev in eurokovancev.

(4) Banka Slovenije v primeru izpolnjevanja pogojev iz prvega odstavka tega člena ponudnika zagotavljanja storitve "gotovina v trgovini" in storitve "gotovina nazaj" vpiše v register alternativnih gotovinskih točk in ga o tem pisno obvesti.

(5) V register alternativnih gotovinskih točk se vpišejo informacije iz 1. in 2. točke tretjega odstavka tega člena.

(6) Ponudnik alternativne gotovinske točke Banko Slovenije obvesti o vsaki spremembi podatkov iz tretjega odstavka tega člena v roku 15 dni od nastanka spremembe.

(7) Banka Slovenije ponudnika alternativne gotovinske točke, ki ne bo več zagotavljal storitev "gotovina v trgovini" ali "gotovina nazaj", iz registra alternativnih gotovinskih točk izbriše.

(8) Banka Slovenije v soglasju z ministrstvom, pristojnim za finance, v podzakonskem aktu podrobneje opredeli vsebino vloge in postopek za vpis v register alternativnih gotovinskih točk.

11. člen

(omejitev nadomestil)

(1) Kreditne institucije zagotovijo, da so dvigi in pologi eurobankovcev na bankomatih in v poslovalnicah kreditne institucije, pri kateri ima potrošnik odprti plačilni račun ali osnovni plačilni račun, brezplačni. Kreditna institucija iz prejšnjega stavka lahko določi dnevno omejitev dviga gotovine na bankomatu, pri čemer dnevna omejitev ne sme biti nižja od 500 eurov.

(2) Kreditne institucije zagotovijo, da je najmanj pet dvigov eurobankovcev v koledarskem mesecu na bankomatu kreditne institucije, pri kateri potrošnik nima odprtega plačilnega računa ali osnovnega plačilnega računa, za potrošnika brezplačnih. Kreditna institucija iz prejšnjega stavka lahko določi dnevno omejitev dviga gotovine na bankomatu, pri čemer dnevna omejitev ne sme biti nižja od 500 eurov.

(3) Kreditne institucije zagotovijo, da je najmanj pet dvigov in pet pologov eurobankovcev v koledarskem mesecu v poslovalnici kreditne institucije, pri kateri potrošnik nima odprtega plačilnega računa ali osnovnega plačilnega računa, za potrošnika brezplačnih.

(4) Kreditne institucije zagotovijo, da sta najmanj dva dviga in dva pologa eurokovancev v koledarskem mesecu poslovalnici kreditne institucije za potrošnika brezplačna, če posamezen dvig ali polog ne presega 50 eurokovancev.

(5) Nadomestila za gotovinske storitve, ki niso brezplačne na podlagi drugega do četrtega odstavka tega člena, morajo biti primerna in ne smejo omejevati dostopa do gotovine potrošnikom. Banka Slovenije v soglasju z ministrstvom, pristojnim za finance, lahko s podzakonskim aktom določi višino primerne nadomestila iz prejšnjega stavka, če bi posamezna nadomestila ovirala dostop do gotovine.

(6) Prepoved zaračunavanja nadomestila za dvig eurobankovcev na bankomatu iz drugega odstavka tega člena velja tudi za neodvisne ponudnike bankomatov, kadar storitve na teh

bankomatih, ki se nahajajo na ozemlju Republike Slovenije, opravljajo imetniki bančnih kartic slovenskih izdajateljev.

(7) Omejitve iz tega člena se smiselno nanašajo tudi na gotovinske storitve, ki jih izvaja Pošta Slovenije.

12. člen

(operativno tveganje in zagotavljanje neprekinjenega poslovanja)

(1) Kreditne institucije v skladu s predpisi za področje oskrbe trga z gotovino izvajajo politike in procese za ovrednotenje in upravljanje izpostavljenosti operativnemu tveganju ter pripravijo krizne načrte in načrte neprekinjenega poslovanja, ki kreditni instituciji zagotavljajo zmožnost neprekinjenega poslovanja.

(2) Imetniki licenc za prevoz in varovanje gotovine in drugih vrednostnih pošilk po zakonu, ki ureja zasebno varovanje:

1. za izvajanje storitev prevoza denarja in drugih vrednostnih pošilk oziroma oskrbe trga z gotovino zagotovijo ustrezne kadrovske, tehnične in organizacijske pogoje, ki bodo omogočali njihovo delovanje tako v običajnih kot izrednih razmerah;
2. zagotovijo izvajanje politik in procesov za ovrednotenje in upravljanje izpostavljenosti operativnemu tveganju ter izdelajo krizne načrte in načrte neprekinjenega poslovanja, ki jim zagotovijo zmožnost neprekinjenega poslovanja; in
3. izvajajo redne letne vaje v zvezi z načrti neprekinjenega poslovanja iz prejšnje točke.

(3) Ministrstvo, pristojno za notranje zadeve, s podzakonskim aktom predpiše podrobnejše zahteve glede ocenjevanj operativnih tveganj in vsebine načrtov neprekinjenega poslovanja oziroma izvajanja letnih vaj.

IV. SPREJEMANJE ELEKTRONSKIH PLAČILNIH SREDSTEV

13. člen

(obveznost sprejemanja elektronskih plačilnih sredstev)

(1) Ponudnik blaga ali storitev, kadar plačilo poteka v eurih, potrošniku omogoči plačilo z vsaj enim elektronskim plačilnim sredstvom.

(2) Ponudnik blaga ali storitev na vhodu posamezne lokacije prodajnega mesta in pri blagajni, kjer potrošnik izvede plačilo, oziroma v primeru prodaje na daljavo na spletni strani ali na drug primeren način objavi obvestilo o vrsti elektronskega plačilnega sredstva, ki ga sprejema.

(3) Za ponudnika blaga ali storitev v tem poglavju se šteje tudi ponudnik digitalne vsebine.

(4) Obveznost iz tega člena velja tudi v primeru, če plačilo v eurih izvede subjekt, ki ni potrošnik.

14. člen

(izjeme od zagotavljanja obveznosti sprejemanja elektronskih plačilnih sredstev)

(1) Ne glede na prejšnji člen ponudniku blaga ali storitev ni treba zagotoviti sprejemanja elektronskih plačilnih sredstev:

1. v prvem letu poslovanja ponudnika blaga ali storitev,
 2. če njegovi čisti prihodki od prodaje v preteklem poslovnem letu niso presegli 10.000 eurov;
 3. pri prodaji blaga ali storitev, kjer se izkupiček od prodaje nameni v dobrodelne, nepridobitne ali neprofitne namene,
 4. če ponudnik blaga ali storitev ponuja blago ali storitve na lokacijah, kjer je sprejemanje objektivno nemogoče zaradi tehnične neizvedljivosti ali kadar je začasno preprečeno zaradi dokazljivega varnostnega, kibernetskega ali omrežnega incidenta, in le za čas trajanja takega incidenta, ali
 5. pri prodaji blaga ali storitev na prodajnih avtomatih, ki so bili v uporabi na dan uveljavitve tega zakona.
- (2) Izjema iz 2. točke prejšnjega odstavka ne velja za neposrednega ali posrednega uporabnika, kot je opredeljen v zakonu, ki ureja javne finance;
- (3) Dokazno breme v primeru iz 4. točke prvega odstavka tega člena nosi ponudnik blaga ali storitev.

V. BREZPLAČNI PAKET PLAČILNIH STORITEV

15. člen

(upravičenci do brezplačnega paketa plačilnih storitev)

- (1) Potrošnik, ki na plačilni račun ali osnovni plačilni račun prejema ali bo prejemal redne prejemke, ima pravico do brezplačnih plačilnih storitev v obsegu iz prvega odstavka 16. člena tega zakona (v nadaljnjem besedilu: brezplačni paket).
- (2) Za pridobitev pravice do brezplačnega paketa potrošnik pri kreditni instituciji poda prošnjo, v kateri navede, ali bo na plačilni račun ali osnovni plačilni račun prejemal redne prejemke ter vrsto in plačnika rednega prejemka.
- (3) Imetnik brezplačnega paketa kreditno institucijo obvesti o vsaki spremembi vrste in plačnika rednega prejemka.
- (4) Če ta zakon ne določa drugače, se za brezplačni paket smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja plačilne storitve, storitve izdajanja elektronskega denarja in plačilne sisteme, in na njegovi podlagi sprejeti akti glede osnovnega plačilnega računa.

16. člen

(obseg brezplačnega paketa plačilnih storitev)

- (1) Brezplačni paket obsega:
1. odprtje, vodenje in zaprtje plačilnega računa ali osnovnega plačilnega računa;
 2. izdajo in uporabo debetne kartice;
 3. uporabo spletnega in mobilnega bančništva;
 4. neomejeno število prilivov na plačilni račun ali osnovni plačilni račun v eurih (nacionalnih in čezmejnih);
 5. pologe in dvige gotovine v poslovalnici ali bankomatu kreditne institucije, pri kateri ima potrošnik odprt plačilni račun ali osnovni plačilni račun z brezplačnim paketom;
 6. najmanj pet dvigov gotovine mesečno na bankomatih kreditnih institucij na območju Republike Slovenije;

7. izvrševanje plačilnih transakcij z debetno kartico na prodajnih mestih.

(2) Kreditna institucija za zagotavljanje brezplačnega paketa ne zaračunava nadomestila.

(3) Imetniku brezplačnega paketa, ki je iz ranljive skupine ali upokojenec ali upokojenka, kreditna institucija poleg storitev iz prvega odstavka tega člena v koledarskem mesecu omogoči izvršitev najmanj desetih brezplačnih kreditnih plačil, trajnih nalogov ali direktnih obremenitev znotraj Evropske unije.

(4) Za druge storitve, ki niso vključene v brezplačni paket, lahko kreditna institucija zaračuna dodatna nadomestila, ki pa ne smejo biti višja od nadomestil, ki jih kreditna institucija za zadevne storitve zaračunava v okviru vsakokratne cenovne politike.

17. člen **(prenehanje brezplačnega paketa plačilnih storitev)**

(1) Če imetnik brezplačnega paketa tri zaporedne mesece ne prejme rednih prejemkov na plačilni račun ali osnovni plačilni račun, mu lahko kreditna institucija prične zagotavljati plačilni račun ali osnovni plačilni račun in zaračunavati največ primerno nadomestilo v skladu z zakonom, ki ureja plačilne storitve, storitve izdajanja elektronskega denarja in plačilne sisteme in na njegovi podlagi sprejetih aktov.

(2) Kreditna institucija imetnika brezplačnega paketa o prenehanju zagotavljanja tega paketa pisno obvesti najmanj 15 dni pred začetkom prenehanja.

VI. NADZOR, UKREPI IN POROČANJE

18. člen **(pristojni organ)**

(1) Banka Slovenije je pristojna za nadzor nad izvajanjem III. poglavja tega zakona, razen za nadzor nad pripravljenostjo subjektov iz drugega odstavka 12. člena tega zakona, in V. poglavja tega zakona.

(2) Tržni inšpektorat Republike Slovenije je pristojen za nadzor nad izvajanjem II. in IV. poglavja tega zakona.

(3) Inšpektorat Republike Slovenije za notranje zadeve je pristojen za nadzor nad pripravljenostjo subjektov iz drugega odstavka 12. člena tega zakona.

19. člen **(nadzor Banke Slovenije)**

(1) Banka Slovenije nadzor nad izvajanjem določb tega zakona opravlja v skladu s pooblastili, določenimi po tem in drugih zakonih.

(2) V zvezi z ukrepi nadzora, periodičnimi denarnimi kaznimi in administrativni sankcijami, ki jih zaradi kršitev tega zakona izreka Banka Slovenije, se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja bančništvo, če ni v tem zakonu določeno drugače.

(3) Za postopek odločanja Banke Slovenije po tem zakonu se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja bančništvo.

20. člen

(upravni ukrepi Tržnega inšpektorata Republike Slovenije)

Tržni inšpektorat Republike Slovenije ponudniku blaga ali storitev izda odločbo, s katero mu naloži izpolnitev zakonskih obveznosti, če ugotovi, da:

1. ponudnik blaga ali storitev na prodajnem mestu ne sprejme plačila v gotovini (3. člen);
2. ponudnik blaga ali storitev, kadar plačilo poteka v eurih, potrošniku ne omogoči plačila z vsaj enim elektronskim plačilnim sredstvom (prvi odstavek 13. člena);
3. ponudnik blaga ali storitev na vhodu posamezne lokacije prodajnega mesta in pri blagajni, kjer potrošnik izvede plačilo, ne objavi obvestila o vrsti elektronskega plačilnega sredstva, ki ga sprejema (drugi odstavek 13. člena).

21. člen

(presoja izpolnjevanja kriterijev)

Banka Slovenije enkrat letno analizira stanje dostopa do gotovine in dostopnosti osnovnih plačilnih storitev v Republiki Sloveniji skladno z metodologijo, kjer se za oceno izpolnjevanja kriterijev iz III. poglavja tega zakona glede dostopa do gotovine in dostopnosti osnovnih plačilnih storitev upošteva ustrezna geografska pokritost in gostota gotovinskih točk na ravni celotne Slovenije. Na podlagi analize Banka Slovenije identificira geografska področja, ki so nezadovoljivo pokrita z gotovinskimi točkami.

22. člen

(dodatni ukrepi Banke Slovenije)

(1) Če Banka Slovenije na podlagi analize iz prejšnjega člena ugotovi, da so podane ali bodo v naslednjih 12 mesecih verjetno podane kršitve III. poglavja tega zakona, vse kreditne institucije z nadzorniškim pismom obvesti o ugotovitvah in jih pozove, da v roku, ki ni krajši od 30 dni, izrazijo morebitni interes za izvedbo ukrepov za odpravo kršitev ter v ta namen Banki Slovenije predložijo pisno poročilo, v katerem opišejo ukrepe in predlagane roke za odpravo kršitev (v nadaljnjem besedilu: poročilo).

(2) Če iz poročila izhaja, da bo na nezadovoljivo pokritih geografskih področjih zagotovljena mreža gotovinskih točk v skladu s kriteriji iz tega zakona in v primernem roku, Banka Slovenije z nadzorniškim pismom vsem kreditnim institucijam potrdi primernost predlaganih ukrepov in rokov za izvedbo iz poročila.

(3) Če kreditne institucije v roku, ki ga določi Banka Slovenije, ne predložijo poročila iz prvega odstavka tega člena, če predlagani ukrepi niso ustrezni ali če ukrepi iz poročila niso zagotovljeni v roku iz potrjenega poročila, Banka Slovenije z odločbo določi kreditno institucijo, ki mora zagotoviti gotovinsko točko in vrsto gotovinske točke (bankomat ali poslovalnica).

(4) Pri določitvi kreditne institucije, ki bo morala zagotoviti gotovinsko točko, Banka Slovenije upošteva razliko med tržnim deležem pri depozitih gospodinjstev in med deležem relevantne vrste gotovinskih točk (bankomatov ali poslovalnic), regijsko pokritost in vzpostavitev oziroma umik gotovinskih točk v preteklosti.

(5) V odločbi iz tretjega odstavka tega člena Banka Slovenije določi rok za zagotovitev gotovinske točke, ki ne sme biti krajši od šest mesecev in ne daljši od 1 leta.

(6) Banka Slovenije na svoji spletni strani javno objavi nadzorniško pismo in poročilo iz prvega odstavka tega člena in nadzorniško pismo iz drugega odstavka tega člena.

(7) Banka Slovenije z namenom preprečevanja in odvratanja ravnanj, ki pomenijo kršitev tega zakona, javno objavi informacije v zvezi z ukrepi nadzora, administrativnimi sankcijami, periodičnimi denarnimi kaznimi in sankcijami zaradi prekrška, ki jih je izrekla zaradi kršitev tega zakona in je postopek z izdajo ukrepa ali sankcije dokončen. Za javno objavo informacij v zvezi z ukrepi nadzora, administrativnimi sankcijami, periodičnimi denarnimi kaznimi in sankcijami zaradi prekrška se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja bančništvo, glede razkritij v zvezi z nadzorom.

(8) Banka Slovenije v soglasju z ministrstvom, pristojnim za finance, s podzakonskim aktom določi podrobnejše kriterije za določitev kreditne institucije, ki bo morala zagotoviti gotovinsko točko v skladu s tretjim odstavkom tega člena.

23. člen

(periodične denarne kazni in administrativne sankcije za kreditno institucijo)

(1) Banka Slovenije izreče periodične denarne kazni in administrativne sankcije, za naslednje kršitve kreditne institucije:

1. bankomat ne deluje neprekinjeno (tretji odstavek 8. člena);
2. operativnost bankomatov kreditne institucije ni skladna s tretjim odstavkom 8. člena tega zakona;
3. poslovalnica v mreži poslovalnic za potrošnike v celotnem poslovnem času na zagotavlja vseh osnovnih plačilnih storitev v skladu s tretjim odstavkom 9. člena tega zakona;
4. potrošniku ne zagotavlja brezplačnih dvigov ali pologov eurobankovcev na bankomatu ali v poslovalnici v skladu s prvim odstavkom 11. člena tega zakona;
5. potrošniku ne zagotavlja brezplačnih dvigov eurobankovcev na bankomatu v skladu z drugim odstavkom 11. člena tega zakona;
6. potrošniku ne omogoča brezplačnih dvigov ali pologov eurobankovcev v poslovalnici v skladu s tretjim odstavkom 11. člena tega zakona;
7. potrošniku ne zagotavlja brezplačnih dvigov ali polog eurokovancev v poslovalnici v skladu s četrtem odstavkom 11. člena tega zakona;
8. nadomestila za gotovinske storitve, ki niso brezplačne, niso skladna s petim odstavkom 11. člena tega zakona;
9. v skladu s predpisi za področje oskrbe trga z gotovino ne izvaja politik in procesov za ovrednotenje in upravljanje izpostavljenosti operativnemu tveganju ali če ne pripravi kriznega načrta in načrta neprekinjenega poslovanja, ki instituciji zagotovi zmožnost neprekinjenega poslovanja (prvi odstavek 12. člena);
10. potrošniku iz prvega odstavka 15. člena tega zakona ne omogoči uporabe brezplačnega paketa v skladu s tem zakonom (prvi odstavek 15. člena);
11. potrošniku iz prvega odstavka 15. člena tega zakona za zagotavljanje brezplačnega paketa in za storitve iz prvega in tretjega odstavka 16. člena tega zakona zaračuna nadomestilo (drugi in tretji odstavek 16. člena);
12. potrošniku za druge storitve zaračuna dodatna nadomestila, ki niso skladna s četrtem odstavkom 16. člena tega zakona;
13. imetnika brezplačnega paketa o prenehanju zagotavljanja tega paketa pisno ne obvesti najmanj 15 dni pred začetkom prenehanja (drugi odstavek 17. člena);
14. na svoji spletni strani ažurno ne objavlja lokacije, števila in delovnega časa svojih gotovinskih točk za potrošnika ter gotovinskih točk za ponudnika blaga ali storitev (prvi odstavek 24. člena);

15. Banki Slovenije ne sporoča podatkov o gotovinskih točkah za potrošnika ter gotovinskih točkah za ponudnika blaga ali storitev (drugi odstavek 24. člena);
16. Banke Slovenije ne obvesti o načrtovanem začasnem zaprtju ali ukinitvi gotovinske točke najmanj tri mesece pred njenim nameravanim zaprtjem ali ukinitvijo ali te informacije ne objavi tudi na svoji spletni strani (25. člen).

(2) Za kršitev iz prejšnjega odstavka Banka Slovenije kreditni instituciji izreče administrativno sankcijo v enkratnem denarnem znesku v višini največ enega odstotka skupnega letnega prometa ali do dvakratnega zneska dobička, pridobljenega s kršitvijo, ali izgube, preprečene s kršitvijo, kadar ju jo mogoče opredeliti.

(3) Za vsak dan katere koli trajajoče kršitve iz prvega odstavka tega člena lahko Banka Slovenije kreditni instituciji z odredbo določi plačilo periodične denarne kazni v višini do enega odstotka povprečnega dnevnega neto prometa.

24. člen **(poročanje o gotovinskih točkah)**

(1) Kreditna institucija na svoji spletni strani ažurno objavlja lokacijo, število in delovni čas svojih gotovinskih točk za potrošnika ter gotovinskih točk za ponudnika blaga ali storitev.

(2) Kreditne institucije, Pošta Slovenije, neodvisni ponudniki bankomatov in ponudniki alternativnih gotovinskih točk iz prvega odstavka 10. člena tega zakona Banki Slovenije najmanj letno sporočajo podatke o njenih gotovinskih točkah za potrošnika ter gotovinskih točkah za ponudnika blaga ali storitev.

(3) Banka Slovenije s podzakonskim aktom določi roke za poročanje, podrobnejšo vsebino in način poročanja iz prejšnjega odstavka.

(4) Banka Slovenije enkrat letno poroča Vladi Republike Slovenije o ustreznosti kriterijev za določitev gotovinskih točk za zagotovitev zadostnega in učinkovitega dostopa do osnovnih plačilnih storitev in v primeru pomembnega odmika od prvotno določenih kriterijev predlaga spremembo kriterijev.

25. člen **(obveščanje o ukinitvi ali zapiranju gotovinske točke)**

Kreditna institucija Banko Slovenije obvesti o načrtovanem začasnem zaprtju, ki bo trajalo več kot en mesec, ali ukinitvi gotovinske točke najmanj tri mesece pred njenim nameravanim zaprtjem ali ukinitvijo in informacijo objavi tudi na svoji spletni strani. V primerih začasnega zaprtja ali ukinitvi gotovinske točke zaradi višje sile kreditna institucija o tem nemudoma oziroma najkasneje v treh delovnih dneh obvesti Banko Slovenije.

VII. KAZENSKÉ DOLOČBE

26. člen **(kršitve ponudnika blaga ali storitev)**

(1) Z globo od 2.000 do 25.000 eurov se za prekršek kaznuje ponudnik blaga ali storitev, ki je pravna oseba, razen državnega organa ali organa samoupravne lokalne skupnosti, če:

1. na prodajnem mestu ne sprejme plačila v gotovini (3. člen);
2. zaračuna nadomestilo pri plačilu v gotovini (5. člen);
3. na prodajnem mestu, kadar plačilo poteka v eurih, potrošniku ne omogoči plačila z vsaj enim elektronskim plačilnim sredstvom (prvi odstavek 13. člena).

(2) Z globo od 750 do 2.500 eurov se za prekršek kaznuje ponudnik blaga ali storitev, ki je samostojni podjetnik posameznik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, ki stori prekršek iz prejšnjega odstavka.

(3) Z globo od 800 do 2.000 eurov se za prekršek kaznuje ponudnik blaga ali storitev, ki je pravna oseba, razen državnega organa ali organa samouprave lokalne skupnosti, če na vходу posamezne lokacije prodajnega mesta in pri blagajni, kjer potrošnik izvede plačilo, oziroma v primeru prodaje na daljavo na spletni strani ali na drug primeren način ne objavi obvestila o vrsti elektronskega plačilnega sredstva, ki ga sprejema (drugi odstavek 13. člena).

(4) Z globo od 400 do 1.000 eurov se za prekršek kaznuje ponudnik blaga ali storitev, ki je samostojni podjetnik posameznik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, ki stori prekršek iz prejšnjega odstavka.

(5) Z globo od 400 do 1.500 eurov se za prekršek iz prvega do četrtega odstavka tega člena kaznuje odgovorna oseba pravne osebe, odgovorna oseba samostojnega podjetnika posameznika, odgovorna oseba posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost, ter odgovorna oseba državnega organa ali organa samouprave lokalne skupnosti.

27. člen

(kršitve odgovorne osebe kreditne institucije)

Z globo od 400 do 10.000 eurov se za prekršek kaznuje odgovorna oseba kreditne institucije, ki naklepno ali iz zavestne malomarnosti povzroči, da se pri kreditni instituciji zgodi katera od kršitev iz 23. člena tega zakona.

28. člen

(kršitve Pošte Slovenije, neodvisnega ponudnika bankomatov in ponudnika alternativnih gotovinskih točk)

(1) Z globo od 2.000 do 25.000 eurov se za prekršek kaznuje:

1. ponudnik alternativne gotovinske točke, ki je pravna oseba, če Banke Slovenije ne obvesti o vsaki spremembi podatkov iz tretjega odstavka 10. člena tega zakona v roku 15 dni od nastanka spremembe (šesti odstavek 10. člena);
2. neodvisni ponudnik bankomatov, ki je pravna oseba, če zaračuna nadomestilo za dvig eurobankovcev v nasprotju s prepovedjo zaračunavanja nadomestila iz šestega odstavka 11. člena tega zakona;
3. Pošta Slovenije, če ravna v nasprotju z 11. členom tega zakona;
4. Pošta Slovenije, neodvisni ponudnik bankomatov, ki je pravna oseba, ali ponudnik alternativne gotovinske točke, ki je pravna oseba, če Banki Slovenije ne sporoča podatkov o gotovinskih točkah za potrošnika ter gotovinskih točkah za ponudnika blaga ali storitev (drugi odstavek 24. člena).

(2) Z globo od 750 do 2.500 eurov se za prekršek kaznuje neodvisni ponudniki bankomatov ali ponudniki alternativnih gotovinskih točk iz prvega odstavka 10. člena tega zakona, ki je samostojni podjetnik posameznik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, ki stori prekršek iz prejšnjega odstavka.

(3) Z globo od 400 do 1.500 eurov se za prekršek iz prvega in drugega odstavka tega člena kaznuje odgovorna oseba pravne osebe, odgovorna oseba samostojnega podjetnika posameznika, odgovorna oseba posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost, ter odgovorna oseba državnega organa ali organa samoupravne lokalne skupnosti.

29. člen

(kršitve imetnika licence za izvajanje prevozov denarja in drugih vrednostnih pošiljk)

(1) Z globo od 40.000 do 120.000 eurov se za prekršek kaznuje imetnik licence za izvajanje prevoza denarja in drugih vrednostnih pošiljk oziroma oskrbe trga z gotovino, če ne zagotavlja ustreznih kadrovskih, tehničnih in organizacijskih pogojev, ki omogočajo njegovo delovanje tako v običajnih kot izrednih razmerah, ali če ne zagotavlja izvajanja politik in procesov za ovrednotenje in upravljanje izpostavljenosti operativnemu tveganju, ali če ne izdela kriznega načrta ali načrta neprekinjenega poslovanja, ki mu zagotovi zmožnost neprekinjenega poslovanja, ali če v zvezi z načrti neprekinjenega poslovanja ne izvaja rednih letnih vaj (drugi odstavek 12. člena).

(2) Z globo od 2.000 do 4.000 eurov se za prekršek kaznuje odgovorna oseba imetnika licence za izvajanje prevoza denarja in drugih vrednostnih pošiljk, ki stori prekršek iz prejšnjega odstavka.

VIII. PREHODNE IN KONČNA DOLOČBA

30. člen

(analiza stanja dostopnosti osnovnih plačilnih storitev)

Banka Slovenije prvo analizo stanja dostopnosti osnovnih plačilnih storitev v Republiki Sloveniji skladno s tem zakonom izvede v treh mesecih od uveljavitve tega zakona ter z ugotovitvami analize seznani kreditne institucije. Banka Slovenije v šestih mesecih od potrditve ugotovitev analize izvede potrebne aktivnosti iz 21. člena tega zakona.

31. člen

(izdaja predpisov)

(1) Banka Slovenije izda podzakonske akte iz petega odstavka 6. člena, šestega odstavka 8. člena, drugega odstavka 9. člena, osmega odstavka 10. člena, osmega odstavka 22. člena in tretjega odstavka 24. člena tega zakona v treh mesecih od uveljavitve tega zakona.

(2) Ministrstvo, pristojno za notranje zadeve, izda podzakonski akt iz tretjega odstavka 12. člena tega zakona v treh mesecih od uveljavitve tega zakona.

32. člen

(prehodno obdobje za Pošto Slovenije)

Pošta Slovenije v treh mesecih od uveljavitve tega zakona pri Banki Slovenije vloži zahtevo za izdajo dovoljenja za opravljanje plačilnih storitev po zakonu, ki ureja plačilne storitve, storitve izdajanja elektronskega denarja in plačilne sisteme. Pošta Slovenije najkasneje v treh mesecih po pridobitvi dovoljenja Banke Slovenije začne z opravljanjem storitev v skladu z določbami tega zakona.

33. člen

(začetek uporabe posameznih določb)

(1) Poslovalnica kreditne institucije svoje poslovanje prilagodi na način, da potrošnik lahko opravi vse osnovne plačilne storitve ves čas poslovanja, v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona.

(2) Ponudnik blaga ali storitev na prodajnem mestu omogoči sprejemanje vsaj enega od elektronskih plačilnih sredstev v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona.

(3) Kreditne institucije splošne pogoje poslovanja in cenike uskladijo s V. poglavjem tega zakona v treh mesecih od uveljavitve tega zakona.

(4) Ne glede na drugi odstavek 6. člena tega zakona v obdobju do 31. decembra 2029 mreža gotovinskih točk za potrošnike omogoča dostop do gotovine vsaj 90 odstotkom prebivalcev Republike Slovenije.

34. člen **(začetek veljavnosti)**

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu

Člen na splošno opredeljuje predmet urejanja predloga zakona in s tem že na začetku ponudi pregled vsebinske strukture, ki sledi v nadaljnjih poglavjih besedila členov. Ureditev neposredno izvršuje novo določbo 74.a člena Ustave Republike Slovenije (sprejeto 21. novembra 2025, razglašeno 1. decembra 2025), ki vsakomur zagotavlja pravico do uporabe gotovine pri bančnem poslovanju in drugih oblikah pravnega prometa ter izrecno napotuje na podrobnejšo zakonsko ureditev. Ta zakon je torej izvedbeni predpis k ustavni določbi, hkrati pa s preostalimi vsebinami presega zgolj vprašanje gotovine in celovito ureja dostopnost plačilnih storitev za potrošnike.

Prva točka prvega odstavka se nanaša na sprejemanje plačil v gotovini, ki ima v skladu s pravom Evropske unije (zlasti prvim odstavkom 128. člena Pogodbe o delovanju Evropske unije) in zakonom, ki ureja uvedbo eura, status zakonitega plačilnega sredstva. To področje, vključno z izjemami od obveznega sprejemanja gotovine, podrobneje ureja II. poglavje zakona (3. do 5. člen), ki določa obveznost sprejemanja gotovine na prodajnih mestih, dopustne izjeme od te obveznosti (na primer pri javnem potniškem prometu, če je plačevanje z gotovino zagotovljeno na drug dostopen način) ter omejitve nadomestil. Pri oblikovanju izjem je upoštevana sodna praksa Sodišča Evropske unije (združeni zadevi C-422/19 in C-423/19), po kateri lahko države članice obveznost sprejemanja gotovine omejijo iz razlogov javnega interesa, če so omejitve sorazmerne in ne vodijo do dejanske odprave gotovinskega poslovanja.

Druga točka se nanaša na ukrepe za zagotavljanje dostopnosti osnovnih plačilnih storitev, kar ureja III. poglavje zakona (6. do 12. člen). To poglavje določa vzpostavitev mreže gotovinskih točk in alternativnih gotovinskih točk za potrošnike in za ponudnike blaga ali storitev, merila glede oddaljenosti in gostote bankomatov ter poslovalnic, omejitev nadomestil za dvige in pologe gotovine, pa tudi obveznost kreditnih institucij glede obvladovanja operativnih tveganj in zagotavljanja neprekinjenega poslovanja pri oskrbi trga z gotovino. Slednje ni urejeno kot samostojno vsebinsko področje zakona, temveč je smiselno umeščeno med ukrepe za zagotavljanje dostopnosti osnovnih plačilnih storitev, saj je neprekinjena oskrba z gotovino predpogoj za njihovo dejansko razpoložljivost.

Tretja točka določa obveznost sprejemanja vsaj enega od elektronskih plačilnih sredstev, kar ureja IV. poglavje zakona (13. in 14. člen). Gre za obveznost ponudnikov blaga ali storitev, da na prodajnem mestu omogočijo plačilo z vsaj enim elektronskim plačilnim sredstvom, skupaj z nekaterimi izjemami, kot npr. za manjše ponudnike, subjekte v prvem letu poslovanja, dobrodelno prodajo in podobne primere.

Četrta točka uvaja pravico potrošnikov, ki na plačilni račun ali osnovni plačilni račun prejemajo redne prejemke, do brezplačnega paketa bančnih storitev ter obveznosti kreditnih institucij pri njegovem zagotavljanju, kar ureja V. poglavje zakona (15. do 17. člen) – vključno z opredelitvijo upravičencev, obsegom paketa in pogoji za njegovo prenehanje.

Drugi odstavek pojasnjuje, da ureditev iz tega zakona ni izčrpna. Država lahko ne glede na ta zakon sprejema tudi druge ukrepe za spodbujanje skladnega regionalnega razvoja in zagotavljanje osnovnih plačilnih storitev na podeželskih oziroma ruralnih območjih, kolikor ta vprašanja s tem zakonom niso v celoti zadovoljivo urejena.

K 2. členu

Člen opredeljuje izraze, uporabljene v zakonu, kar je potrebno za njegovo enotno razlago in nemoteno izvajanje, saj se večina pojmov nanaša na področje plačilnih storitev in bančništva, kjer natančna terminologija preprečuje nejasnosti pri uporabi posameznih določb.

Prvi sklop izrazov se nanaša na gotovino in gotovinske točke. »Gotovina« je opredeljena kot bankovci in kovanci vseh apoenov, ki se glasijo na evro, kar sledi opredelitvi zakonitega plačilnega sredstva po zakonu, ki ureja uvedbo eura. »Bankomat« je samopostrežna naprava, ki omogoča dvig evrobankovce s plačilnega računa uporabnika plačilnih storitev. Pojem »gotovinska točka za potrošnika« zajema štiri možne oblike dostopa do gotovine: bankomat, poslovalnico kreditne institucije, ki zagotavlja osnovne plačilne storitve in osebno asistenco, pošto poslovalnico, ki prav tako omogoča te storitve in osebno asistenco ter alternativne gotovinske točke (storitev »gotovina v trgovini« in storitev »gotovina nazaj«). S tem se zagotovi, da se za potrebe III. poglavja (dostopnost osnovnih plačilnih storitev) upoštevajo vse dejanske oblike dostopa do gotovine, ne le bankomati. Ločeno je opredeljena tudi »gotovinska točka za ponudnika blaga ali storitev«, ki zajema napravo, bankomat ali poslovalnico, namenjeno dvigom in pologom gotovine s strani ponudnikov, kar je pomembno za njihovo nemoteno poslovanje z gotovino.

Zakon prav tako opredeljuje dva posebna mehanizma dviga gotovine na prodajnem mestu: »storitev »gotovina v trgovini«« (cash-in-shop), kjer potrošnik dvigne gotovino pri ponudniku blaga ali storitev brez predhodnega nakupa, tako da se mu bremeni plačilna kartica ali drugo negotovinsko sredstvo, ter »storitev »gotovina v trgovini«« (cash-back), kjer potrošnik gotovino prejme ob hkratnem nakupu, pri čemer se znesku nakupa prišteje dodatni znesek, ki ga ponudnik izplača v gotovini. Oba pojma sta v zakonu opredeljena predvsem zaradi jasnosti, saj je treba poudariti, da ne predstavljata dopolnilnega načina zagotavljanja dostopa do gotovine zunaj klasične bančne mreže in se ne štejeta med gotovinske točke v smislu III. poglavja zakona.

Drugi sklop izrazov se nanaša na elektronsko plačevanje. »Elektronsko plačilno sredstvo« je opredeljeno kot plačilno sredstvo, ki ga ponudniku blaga ali storitev zagotovi ponudnik plačilnih storitev in omogoča negotovinsko plačilo, z izrecno izjemo kriptosredstev. S tem je jasno začrtana meja izpolnjevanja obveznosti iz IV. poglavja zakona – sprejemanje kriptosredstev namreč ne zadošča za izpolnitev zakonske obveznosti sprejemanja elektronskega plačila. »Kriptosredstvo« je zato opredeljeno s sklicevanjem na 5. točko prvega odstavka 3. člena Uredbe (EU) 2023/1114 o trgih kriptosredstev (t. i. uredba MiCA), kar zagotavlja skladnost z že uveljavljeno evropsko terminologijo.

Med elektronska plačilna sredstva se štejejo npr. kreditno plačilo (vključno s takojšnjim kreditnim plačilom), direktna obremenitev, plačilne kartice (debetne kartice, kreditne kartice, kartice z odloženim plačilom in predplačniške kartice v fizični ali v digitalni obliki), elektronski denar. Elektronski denar je opredeljen v 11. točki 4. člena Zakona o plačilnih storitvah, storitvah izdajanja elektronskega denarja in plačilnih sistemih (ZPlaSSIED) kot shranjeno denarno vrednost v obliki terjatve imetnika do izdajatelja, ki je v elektronski obliki, vključno z magnetno, ki jo izdajatelj izda na podlagi prejetih denarnih sredstev za izvrševanje plačilnih transakcij iz 8. člena ZPlaSSIED in ki jo kot plačilno sredstvo sprejme oseba, ki ni izdajatelj elektronskega denarja. Elektronski denar je torej elektronski nadomestek in digitalna alternativa gotovini, uporabnikom pa omogoča brezgotovinsko plačevanje z denarjem, shranjenim na kartici, telefonu ali na spletu; v Sloveniji ga lahko izdajajo banke, družbe za izdajo elektronskega denarja (vključno s tistimi z opustitvijo), Banka Slovenije, Uprava Republike Slovenije za javna plačila ter drugi državni organi in organi samoupravnih lokalnih skupnosti. Tudi pri elektronskem denarju velja izjema za kriptosredstva – ta niso vključena v njegovo definicijo, zato samo sprejemanje plačil s kriptosredstvi, poleg gotovinskega plačila, ne zadošča za izpolnitev zakonske obveznosti.

Pojem »direktna obremenitev« ni opredeljen samostojno, temveč s sklicevanjem na zakon, ki ureja plačilne storitve, storitve izdajanja elektronskega denarja in plačilne sisteme, prav tako kot »plačilni račun« in »ponudnik plačilnih storitev« – tak pristop preprečuje podvajanje opredelitev, ki že obstajajo v področni zakonodaji, in zagotavlja njihovo enotno razlago. Enako velja za »kreditno plačilo«, ki ga 11. člen ZPlaSSIED opredeljuje kot plačilno storitev, pri kateri plačnik svojemu ponudniku plačilnih storitev naroči izvršitev ene ali več plačilnih transakcij, vključno s trajnim nalogom, v dobro plačilnega računa prejemnika. Posebna, hitrejša oblika kreditnega plačila je takojšnje kreditno plačilo, opredeljeno v Uredbi (EU) 2024/886, pri katerem se sredstva izvedejo takoj in so na voljo 24 ur na dan vsak koledarski dan, vključno ob praznikih in vikendih, ne glede na čas izvedbe plačila.

Tretji sklop opredeljuje subjekte, na katere se zakon nanaša. »Kreditna institucija« je opredeljena s sklicevanjem na zakon, ki ureja bančništvo, pri čemer člen širi krog zavezancev: za namene III. in V. poglavja se za kreditno institucijo šteje tudi podružnica kreditne institucije iz druge države članice EU in tretje države, ki posluje v Sloveniji, za namene V. poglavja pa tudi kreditna institucija države članice EU, ki neposredno opravlja storitve v Sloveniji in te storitve opravlja na daljavo, brez fizičnih poslovalnic.

»Ponudnik blaga ali storitev« je opredeljen s sklicevanjem na zakon, ki ureja Poslovni register Slovenije, pri čemer mora tak subjekt poslovati s potrošniki in imeti vzpostavljena prodajna mesta oziroma biti ponudnik digitalnih vsebin. V praksi gre praviloma za gospodarsko družbo ali podjetnika, kot sta opredeljena v tretjem in šestem odstavku 3. člena Zakona o gospodarskih družbah – torej za pravno osebo, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost kot svojo izključno dejavnost, oziroma fizično osebo, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost v okviru organiziranega podjetja. Ponudnik blaga ali storitev je lahko tudi neposredni ali posredni proračunski uporabnik po Zakonu o javnih financah: neposredni uporabniki so državni oziroma občinski organi, organizacije in občinske uprave, posredni uporabniki pa javni skladi, javni zavodi in agencije, katerih ustanovitelj je država ali občina. Med ponudnike blaga ali storitev po tem zakonu ne spadajo nevladne organizacije, neprofitne organizacije ter lokalna, športna, kulturna, gasilska in turistična društva, kar je pomembno za razmejitev izjem od obveznosti sprejemanja elektronskih plačilnih sredstev iz IV. poglavja zakona.

»Potrošnik« je opredeljen s sklicevanjem na Zakon o varstvu potrošnikov kot fizična oseba, ki pridobiva ali uporablja blago, storitve ali digitalno vsebino za namene zunaj svoje poklicne ali pridobitne dejavnosti.

Preostali izrazi se nanašajo na posamezne vsebinske sklope zakona. »Prodajno mesto« je opredeljeno kot fizično ali spletno mesto, kjer je potrošniku omogočeno plačilo blaga ali storitve, njegova opredelitev pa je vezana na zagotavljanje sprejemanja plačil v gotovini in z elektronskimi plačilnimi sredstvi pri ponudnikih blaga ali storitev. »Digitalna vsebina« je opredeljena v Zakonu o varstvu potrošnikov, ki jih v 4. točki 4. člena opredeljuje kot podatke, ki nastanejo in so dobavljeni v digitalni obliki; skupaj s pojmom »prodaja blaga ali storitev na daljavo«, ki je prav tako opredeljen s sklicevanjem na zakon, ki ureja varstvo potrošnikov, je ta opredelitev pomembna za razmejitev med fizičnimi prodajnimi mesti in spletno prodajo pri obveznosti sprejemanja elektronskih plačilnih sredstev. »Osnovne plačilne storitve« so opredeljene kot storitve dvigov in pologov gotovine na plačilni račun ter izvrševanje domačih in čezmejnih plačilnih transakcij kot tudi izvrševanje denarnih nakazil, kot jih opredeljuje zakon o plačilnih storitvah, storitvah izdajanja elektronskega denarja in plačilnih sistemih – ta pojem je temelj za V. poglavje zakona, ki ureja brezplačni paket plačilnih storitev. S tem je neposredno povezan tudi pojem »redni prejemki«, ki so dohodki, kot so določeni v zakonu, ki ureja dohodnino, ki se izplačujejo najmanj enkrat mesečno in imajo značaj periodičnega prejemka. Redni prejemni zajema npr. plačo, pokojnino, nadomestilo plače, nadomestilo za brezposelnost, štipendijo in druge dohodke periodičnega značaja, saj prejetje

takih dohodkov na plačilni račun pomeni pogoj za upravičenost do brezplačnega paketa po 15. členu predloga zakona. V predlogu zakona je opredeljena tudi »ranljiva skupina«, ki zajema upravičence do denarne socialne pomoči, in varstvenega dodatka kot ju opredeljuje zakon, ki ureja prejemke iz javnih sredstev, ter upravičenci do denarne pomoči v skladu z zakonom, ki ureja začasno zaščito razseljenih oseb – ta opredelitev je podlaga za dodatne zaščitne ukrepe za najbolj ranljive potrošnike, ki jih predlog zakona predvideva v okviru V. poglavja.

K 3. členu

Člen je osrednja izvedbena določba II. poglavja zakona in pomeni neposredno udejanjenje ustavne pravice do uporabe gotovine iz novega 74.a člena Ustave Republike Slovenije (»Vsakdo ima v skladu z zakonom pravico do uporabe gotovine pri bančnem poslovanju in drugih oblikah pravnega prometa.«). Kot izhaja iz obrazložitve Ustavnega zakona o dopolnitvi III. poglavja Ustave Republike Slovenije, ustavna določba sama po sebi ne ureja statusa evrogotovine kot zakonitega plačilnega sredstva niti ne posega v izključno pristojnost Evropske unije na področju monetarne politike, temveč izrecno napotuje na zakonsko ureditev, ki naj povsod tam, kjer je to mogoče in primerno, zagotovi dejansko uporabo gotovine v pravnem prometu. Ta člen je torej tisti del zakonske ureditve, s katerim zakonodajalec to ustavno nalogo izpolni za najpogostejši segment pravnega prometa – plačila na prodajnem mestu.

Vsebinsko se člen opira na tri ravni pravne podlage, ki si sledijo od najsplošnejše do najbolj konkretne. Prvi odstavek 128. člena Pogodbe o delovanju Evropske unije določa, da ima Evropska centralna banka izključno pravico odobriti izdajanje evrobankovcev v Uniji, da jih lahko izdajata le ECB in nacionalne centralne banke ter da imajo ti bankovci status zakonitega plačilnega sredstva v Uniji – gre torej za temeljno določbo primarnega prava EU, ki gotovini sploh podeli ta status. To določbo nadalje konkretizira 11. člen Uredbe Sveta (ES) št. 974/98 o uvedbi eura, ki status zakonitega plačilnega sredstva razširi na evrske bankovce in kovance v vseh sodelujočih državah članicah. Zakon se sklicuje na zadnjo različico te uredbe, kot je bila spremenjena z Uredbo Sveta (EU) 2025/1408 zaradi uvedbe evra v Bolgariji, kar zagotavlja, da se določba 3. člena ujema z najnovejšim krogom širitve evroobmočja. Tretjo, nacionalno raven pravne podlage predstavlja zakon, ki ureja uvedbo eura (ZUE), katerega 3. člen že določa, da se v Republiki Sloveniji kot zakonito plačilno sredstvo uporabljajo izključno bankovci in kovanci, ki se glasijo na evro.

Pomen tega člena ni v tem, da bi na novo opredeljeval status gotovine kot zakonitega plačilnega sredstva – ta status namreč izhaja že iz navedenih virov prava EU in iz ZUE – temveč v tem, da to že obstoječo pravno kategorijo prevede v jasno in izvršljivo obveznost konkretnega zasebnopravnega subjekta, to je ponudnika blaga ali storitev, na konkretnem mestu, to je prodajnem mestu. Kot izhaja iz sodne prakse Sodišča Evropske unije (združeni zadevi C-422/19 in C-423/19), namreč pojem »zakonito plačilno sredstvo« sam po sebi pomeni, da tega sredstva pri poravnavi dolga praviloma ni mogoče zavrniti, vendar to ne pomeni samodejno tudi enostavno izvršljive obveznosti vsakega trgovca ali ponudnika storitev, da gotovino dejansko sprejme – zato je bila v praksi (na primer pri upravljavcih parkirišč, prodajnih avtomatih in nekaterih bencinskih servisih) opažena vrzel med načelnim statusom gotovine in dejanskim sprejemanjem na posameznih prodajnih mestih. S 3. členom zakon to vrzel zapolni in določa neposredno, jasno ter nadzorovano obveznost sprejemanja gotovine na prodajnem mestu.

Obveznost iz tega člena ni absolutna, kar je skladno tudi z naravo ustavne pravice do uporabe gotovine, kot jo opredeljuje obrazložitev Ustavnega zakona – gre namreč za relativno, ne absolutno človekovo pravico, ki jo je dopustno zakonsko omejiti, če so omejitve legitimne, primerne, razumne in sorazmerne. Dopustne izjeme od obveznosti iz tega člena, ki morajo biti oblikovane v skladu z navedenimi merili sorazmernosti iz sodne prakse Sodišča, določa naslednji,

4. člen predloga zakona, medtem ko 5. člen predloga zakona ureja omejitve nadomestil, povezanih z gotovinskim poslovanjem. Pojma »prodajno mesto«, »gotovina« in »ponudnik blaga ali storitev«, uporabljena v tem členu, so opredeljena v 2. členu predloga zakona.

K 4. členu

Člen, skladno z naravo pravice do uporabe gotovine kot relativne in ne absolutne ustavne pravice, določa dopustne izjeme od obveznosti sprejemanja gotovine iz prejšnjega člena. Kot izhaja iz obrazložitve Ustavnega zakona o dopolnitvi III. poglavja Ustave Republike Slovenije, lahko zakon to pravico omeji le iz utemeljenih razlogov in pod pogoji, ki ostajajo v mejah ustavnih načel, predvsem načela sorazmernosti. Enako izhodišče izhaja iz sodne prakse Sodišča Evropske unije v združenih zadevah C-422/19 in C-423/19, po kateri so omejitve obveznega sprejemanja evrogotovine dopustne, če so sprejete iz razlogov javnega interesa, če so primerne za uresničitev zastavljenega cilja, če ne presegajo tega, kar je nujno potrebno, in če je plačniku pri tem še vedno na voljo drug zakonit način poravnave obveznosti. Naštete izjeme v tem členu so oblikovane prav po teh merilih in večinoma sledijo tudi kompromisnemu predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o eurobankovcih in eurokovancih kot zakonitem plačilnem sredstvu, kakor ga je v pogajanjih izoblikoval Svet EU.

Prva izjema se nanaša na plačilo z bankovcem v vrednosti 100 evrov ali več, kadar je ta očitno nesorazmeren glede na znesek, ki ga je treba plačati – na primer plačilo manjšega zneska z bankovcem najvišje vrednosti. Namen te izjeme je zaščititi ponudnika blaga ali storitev pred nesorazmernim tveganjem v zvezi z drobižem in likvidnostjo, hkrati pa ne posega bistveno v možnost potrošnika, da plača z gotovino, saj lahko uporabi evrobankovce ali evrokovance manjše vrednosti. Druga izjema dopušča zavrnitev gotovine, kadar ponudnik v trenutku plačila nima na voljo zadostnega drobiža oziroma bi mu sprejem plačila onemogočil izvedbo običajnih dnevnih poslovnih transakcij – gre za praktično, objektivno preverljivo okoliščino, ki je v skladu z merilom sorazmernosti, saj velja le začasno in ne pomeni splošne izključitve gotovine. Tretja izjema dopušča drugačen dogovor o načinu plačila, če sta se plačnik in prejemnik o tem dogovorila vnaprej in v skladu z veljavnimi predpisi. Pri tem zakon izrecno določa, da samo enostransko obvestilo ponudnika, da gotovine ne sprejema (na primer z obvestilom na vhodu ali blagajni), ne šteje za tak dogovor. Ta omejitev je ključna varovalka pred izvotlitvijo obveznosti sprejemanja gotovine, saj prepozna ravno tisto prakso, ki jo je predlagatelj ustavne spremembe izpostavil kot tveganje – torej postopno, dejansko izrivanje gotovine z enostranskimi poslovnimi odločitvami ponudnikov, ne da bi imel potrošnik o tem resnično možnost izbire ali pogajanja. Četrta izjema dopušča nesprejemanje gotovine neposredno na vozilih javnega potniškega prometa, če je plačilo z gotovino omogočeno na drug dostopen način – na blagajni ponudnika ali na drugem prodajnem mestu, ki od postajališča ni oddaljeno več kot en kilometer. S to določbo je upoštevana tako praktična potreba po pospešitvi vstopanja potnikov na vozila kot tudi zaveza, izražena tudi v ustavni razpravi, da se dostopnost gotovinskega plačevanja pri prevozih potnikov ohrani, le da se izvede na način, ki je za izvajalca prevoza manj obremenjujoč. Peta izjema izvzema prodajo na daljavo, vključno s spletno prodajo, razen kadar je na prodajnem mestu ponudnika mogoč fizični prevzem in plačilo blaga ali storitve. S tem se obveznost sprejemanja gotovine smiselno omejuje na okoliščine, kjer sta potrošnik in ponudnik fizično in sočasno navzoča. Šesta izjema dopušča, da druge izjeme od obveznosti sprejemanja gotovine določi tudi drug zakon, kar zagotavlja skladnost s posebnimi ureditvami na drugih pravnih področjih, ne da bi jih bilo treba podvajati v tem zakonu. Primeroma navajamo Zakon o davčnem postopku (Uradni list RS, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, s spremembami in dopolnitvami), ki v 36. členu določa, da morajo pravne in druge osebe, samostojni podjetniki posamezniki, posamezniki, ki samostojno opravljajo dejavnost, upravni in drugi državni organi in organi samoupravnih lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil plačila za dobavljeno blago in opravljene storitve ter druga plačila prejemnikom nakazovati na njihove transakcijske račune, odprte pri ponudnikih plačilnih storitev. Pri tem se

plačila za dobavljeno blago in opravljene storitve ter druga plačila ne nakazujejo na transakcijske račune, če gre za plačila v manjših zneskih ali če je drugače zagotovljena evidenca o teh plačilih.

K 5. členu

Člen določa, da ponudnik blaga ali storitev pri plačilu v gotovini ne sme zaračunati nobenega nadomestila. Gre za kratko, a pomembno dopolnilno določbo k obveznosti sprejemanja gotovine iz 3. člena predloga zakona, saj prepoveduje prakso, s katero bi bila ta obveznost v praksi izničena – ponudnik bi namreč lahko gotovino formalno sprejel, hkrati pa potrošnika od njene uporabe odvrčal z dodatnim denarnim nadomestilom oziroma pribitkom. Takšna praksa bi bila v nasprotju s temeljnim namenom ureditve, saj bi gotovino, ki ima status zakonitega plačilnega sredstva, dejansko postavila v slabši položaj v primerjavi z elektronskimi plačilnimi sredstvi.

K 6. členu

Člen uvaja temeljno določbo III. poglavja predloga zakona, ki ureja dostopnost osnovnih plačilnih storitev, in s tem neposredno sledi enemu od ključnih napotkov iz obrazložitve Ustavnega zakona o dopolnitvi III. poglavja Ustave Republike Slovenije, po katerem mora zakonodajalec pri uresničevanju pravice do uporabe gotovine upoštevati geografsko pokritost Slovenije z gotovinskimi točkami ter zagotoviti ustrezne in razumne pogoje dostopa do gotovinskih storitev. Pravica do uporabe gotovine namreč ne pomeni le obveznosti njenega sprejemanja na prodajnih mestih, kot to ureja II. poglavje predloga zakona, temveč smiselno vključuje tudi pravico do dejanskega dostopa do gotovine – torej možnost, da si jo posameznik ali ponudnik dejansko prisrbi, kar je v ustavni obrazložitvi izrecno izpostavljeno kot eden od vidikov te pravice.

Prvi odstavek določa splošno načelo, da mora mreža gotovinskih točk za potrošnike in gotovinskih točk za ponudnike blaga ali storitev vsakomur zagotoviti zadosten in učinkovit dostop do osnovnih plačilnih storitev. Gre za programsko, ciljno določbo, ki jo nato konkretizirajo naslednji členi tega poglavja s točno določenimi merili glede oddaljenosti in gostote bankomatov ter poslovalnic. Tak pristop – splošno načelo, ki ga dopolnjujejo konkretni številčni kriteriji – sledi tudi nekaterim primerjalnopravnim ureditvam, opisanim v predstavitvi ureditve v drugih državah, na primer irski ureditvi, kjer minister za finance s podzakonskim aktom določa minimalne ravni gotovinske infrastrukture, ali latvijski ureditvi, ki vsebuje neposredne zakonske kriterije glede deleža prebivalstva v določenem radiju od bankomata.

Člen opredeljuje dva načina, prek katerih kreditne institucije in Pošta Slovenije zagotavljajo dostopnost: gotovinske točke za potrošnike in gotovinske točke za ponudnike blaga ali storitev, kot sta opredeljeni v 2. členu predloga zakona. Hkrati izrecno določa, da se storitvi dviga gotovine na prodajnem mestu brez predhodnega nakupa (cash-in-shop) in dviga gotovine na prodajnem mestu s predhodnim nakupom (cash-back) ne štejeta za gotovinski točki v smislu tega zakona. Ta razmejitev je pomembna, ker navedeni storitvi izvajajo trgovci in drugi ponudniki blaga ali storitev prostovoljno in praviloma v okviru komercialnega dogovora s ponudnikom plačilnih storitev, zato ne morejo nadomestiti zakonsko zahtevane bančne infrastrukture niti razbremeniti kreditnih institucij obveznosti vzpostavitve in vzdrževanja lastne mreže gotovinskih točk.

Določeno je, da so zavezanci za zagotavljanje gotovinskih točk vse kreditne institucije, razen tistih, ki finančne storitve ponujajo izključno na daljavo, vključno prek spleta, in nimajo fizičnih poslovalnic. Izjema je skladna z načelom sorazmernosti, saj bi bilo nesmiselno in dejansko neizvedljivo nalagati obveznost vzpostavitve fizične mreže bankomatov in poslovalnic kreditnim institucijam, katerih poslovni model po naravi stvari fizične prisotnosti sploh ne predvideva; obenem ta izjema ne zmanjšuje dejanske dostopnosti gotovinskih storitev za prebivalstvo, saj to zagotavljajo druge, »tradicionalne« kreditne institucije, ki delujejo na slovenskem trgu.

V členu je dano tudi pooblastilo Banki Slovenije, da v soglasju z ministrstvom, pristojnim za finance, s podzakonskim aktom določi podrobnejšo metodologijo za določanje ustrezne geografske pokritosti gotovinskih točk.

K 7. členu

Člen ureja zagotavljanje gotovinskih točk za ponudnike blaga ali storitev. V zvezi s tem določa, da mreža gotovinskih točk za ponudnike blaga ali storitev zagotavlja zadosten in učinkovit dostop do gotovine, pri čemer gotovinske storitve zanje zagotavljajo kreditne institucije in Pošta Slovenije. Prav tako je predvideno predvideva, da bo Banka Slovenije, v soglasju z ministrstvom, pristojnim za finance v podzakonskem aktu določila kriterije za zadosten in učinkovit dostop ponudnikov blaga ali storitev do gotovine.

K 8. členu

Člen konkretizira splošno načelo iz 6. člena za prvi od dveh stebrov gotovinske infrastrukture – mrežo bankomatov kreditnih institucij – in določa neposredne, številčno opredeljene kriterije, namesto da bi njihovo oblikovanje v celoti prepustil podzakonskemu urejanju. Tak pristop sledi tudi enemu od ključnih vidikov, ki ga je Strokovna skupina v obrazložitvi Ustavnega zakona o dopolnitvi III. poglavja Ustave Republike Slovenije izpostavila kot pomembnega za zakonsko uresničitev pravice do uporabe gotovine, in sicer ustrezni geografski pokritosti Slovenije z gotovinskimi točkami.

Prvi odstavek določa geografsko merilo: naselja z več kot 1.000 prebivalci morajo imeti najmanj en bankomat v oddaljenosti največ 5 km po cesti od centra naselja.

Drugi odstavek dopolnjuje to z merilom gostote – mreža bankomatov mora na ravni celotne Slovenije obsegati najmanj 60 bankomatov na 100.000 prebivalcev. Kombinacija obeh meril – geografske oddaljenosti in gostote na prebivalca – je uveljavljen regulatorni pristop, ki ga pozna tudi primerjalno pravo. Nizozemska ureditev (*Wet chartaal betalingsverkeer*) na primer določa enako razdaljo, in sicer da mora biti naprava za dvig evrobankovcev vsakemu imetniku plačilnega računa na voljo v polmeru 5 kilometrov, kar je istovetno merilu iz tega odstavka. Irska ureditev (*Finance (Provision of Access to Cash Infrastructure) Act 2025*) podobno kombinira geografski in gostotni kriterij, vendar ju, drugače kot predlog zakona, določa za vsako od osmih regij posebej in z odlokom ministra za finance, pri čemer je radij oddaljenosti od bankomata določen širše, in sicer na 10 kilometrov, kar je razumljivo glede na večjo površino in nižjo gostoto poseljenosti posameznih irskih regij. Avstrija po drugi strani nima splošne zakonske geografske obveznosti, temveč prek centralne banke (OeNB) ciljno dopolnjuje mrežo bankomatov le v občinah, kjer trg ne zagotavlja zadostne pokritosti, pri čemer kot enega od kriterijev za izbiro takšnih občin uporablja prag števila prebivalcev (vsaj 500) in povprečno oddaljenost od najbližjega bankomata. Predlog zakona se s kombinacijo neposredne zakonske obveznosti za vse kreditne institucije in konkretnih številčnih pragov najbolj približa nizozemskemu modelu, kar zagotavlja predvidljivost in enotno raven obveznosti za vse zavezanke, ne le ciljno odpravljanje posameznih vrzeli.

Tretji odstavek določa zahtevo po neprekinjenem delovanju bankomatov, pri čemer mora biti operativnost na ravni celotne mreže bankomatov posamezne kreditne institucije v povprečju v posameznem koledarskem letu najmanj 95-odstotna.

Četrti odstavek nato določa tri dopustne izjeme od te zahteve: kadar je bankomat nameščen v poslovalnici ali drugem zaprtem prostoru z omejenim poslovnim časom, in v času med 23. in 6. uro, če je to potrebno zaradi varnostnih tveganj in v primeru višje sile ali kaznivih dejanj. Slednja

izjema upošteva specifično varnostno tveganje, povezano z napadi na bankomate v nočnem času, ki ga primerjalne ureditve sicer izrecno ne izpostavljajo, je pa skladna s splošnim pristopom, da regulatorne zahteve ne smejo nesorazmerno ogrožati varnosti opreme in uporabnikov.

V petem odstavku je določeno, da se za zagotovitev ustrezne gostote bankomatov za potrošnike lahko namesto bankomatov kreditnih institucij zagotovijo z alternativnimi točkami (storitev »gotovina v trgovini« in storitev »gotovina nazaj«), vendar največ v treh odstotkih,

Šesti odstavek pooblašča Banko Slovenije, da s podzakonskim aktom podrobneje opredeli kriterije za presojo operativnosti bankomatov in varnostnih tveganj, podobno kot je to v irski in nizozemski ureditvi prepuščeno natančnejšim izvedbenim predpisom centralne banke oziroma ministrstva.

Pri tem za celotno vsebino 7. člena velja, da bankomati neodvisnih ponudnikov bankomatov štejejo v mrežo bankomatov, ki je zahtevana na ravni Slovenije (prispevajo k izpolnjevanju kriterijev o zahtevani geografski pokritosti in gostoti – so upoštevani v analizi), hkrati pa za njih ne veljajo zahteve glede postavljanja bankomatov in njihove operativnosti.

K 9. členu

Člen ureja drugi steber gotovinske infrastrukture – mrežo poslovalnic – po enaki regulatorni logiki kot prejšnji člen ureja bankomate, vendar z nekoliko blažjimi geografskimi merili, kar je razumljivo glede na to, da poslovalnice, drugače od bankomatov, omogočajo širši nabor osnovnih plačilnih storitev ob osebni asistenci.

Prvi odstavek določa, da morajo imeti naselja z več kot 3.000 prebivalci najmanj eno poslovalnico kreditne institucije ali poštne poslovalnice v oddaljenosti največ 5 km od centra naselja.

Drugi odstavek določa zahtevo po gostoti mreže – med 30 in 40 poslovalnic kreditnih institucij in poštne poslovalnice na 100.000 prebivalcev na ravni celotne Slovenije. Tudi pri poslovalnicah predlog zakona izbere neposreden zakonski številčni kriterij, namesto prepuščanja teh meril izključno podzakonskemu urejanju. Določeno pa je, da bo Banka Slovenije s podzakonskim aktom na podlagi informacij o uporabi gotovine v Sloveniji določila točno gostoto poslovalnic v okviru zakonsko določenega razpona.

Tretji odstavek je vsebinsko najpomembnejša določba tega člena, saj določa, da mora poslovalnica katerekoli kreditne institucije in poštne poslovalnice potrošnikom in ponudnikom blaga ali storitev v celotnem poslovnem času zagotavljati osnovne plačilne storitve. S tem se uveljavlja načelo, da dostop do osnovnih plačilnih storitev ni vezan na to, pri kateri kreditni instituciji ima potrošnik odprt plačilni račun, temveč je zagotovljen v katerikoli poslovalnici na območju Slovenije. Tak medbančni dostop je znan tudi v primerjalnem pravu, čeprav je urejen na različne načine: na Nizozemskem tri največje banke (ABN AMRO, ING in Rabobank) skupno upravljanje osnovne gotovinske infrastrukture izvajajo prek skupnega podjetja Geldmaat, manjšim bankam pa mora biti dostop do te infrastrukture zagotovljen pod poštenimi, razumnimi in nediskriminatornimi pogoji (t. i. načelo FRAND). Podobno v Avstriji bankomate, ki jih financira centralna banka, operativno upravlja družba PSA Payment Services Austria, v lasti avstrijskih bank, kar prav tako temelji na skupni infrastrukturi, dostopni ne glede na to, pri kateri banki ima uporabnik odprt račun. Predlog zakona ta cilj dosega enostavneje – z neposredno zakonsko obveznostjo vsake poslovalnice kreditne institucije in poštne poslovalnice

K 10. členu

Člen ureja alternativno gotovinsko točko in določa kriterije, ki jih mora izpolnjevati, da se šteje za gotovinsko točko. V skladu s tem je alternativna gotovinska točka prodajno mesto na katerem ponudnik zagotavlja storitev »gotovina v trgovini« in storitev »gotovina nazaj« celoten delovni čas poslovanja ter najmanj osem ur dnevno in pet dni v tednu. Pri tem je potrebno izpostaviti, da se za alternativno gotovinsko točko štejejo prodajna mesta, ki zagotavljajo obe navedeni storitvi, ne samo eno od njiju. Ponudnik teh storitev mora prodajno mesto o zagotavljanju teh storitev jasno označiti, poleg tega se mora ponudnik storitve registrirati pri Banki Slovenije.

K 11. členu

Člen dopolnjuje ureditev dostopnosti osnovnih plačilnih storitev z določitvijo omejitev nadomestil za osnovne gotovinske storitve, saj geografska dostopnost bankomatov in poslovalnic sama po sebi ne zagotavlja dejanske dostopnosti gotovine, če je ta povezana s previsokimi stroški. Določba tako uresničuje enega od vidikov, ki jih je Strokovna skupina v obrazložitvi Ustavnega zakona o dopolnitvi III. poglavja Ustave Republike Slovenije izrecno izpostavila kot pomembnega za zakonsko uresničitev pravice do uporabe gotovine, in sicer zagotavljanje ustreznih oziroma razumnih cenovnih pogojev za gotovinske storitve ter možnosti brezplačnega dostopa do njih.

Prvi odstavek določa, da je dvigi in pologi evrobankovcev na bankomatih in v poslovalnicah kreditne institucije, pri kateri ima potrošnik odprt plačilni račun ali osnovni plačilni račun brezplačni, in sicer brez omejitve količine dvigov oziroma pologov.

V skladu z drugim odstavkom kreditne institucije zagotovijo, da je najmanj pet dvigov evrobankovcev na mesec na bankomatih kreditnih institucij, pri katerih potrošnik nima odprtega plačilnega računa ali osnovnega plačilnega računa za potrošnika brezplačnih. Gre za splošen, univerzalen minimalni standard, ki velja za vse potrošnike v Republiki Sloveniji, ne le za tiste z urejenim brezplačnim paketom bančnih storitev iz V. poglavja predloga zakona. Hkrati ta odstavek dopušča, da kreditna institucija določi dnevno omejitev zneska dviga na bankomatu, vendar ta ne sme biti nižja od 500 eurov, kar zagotavlja, da imajo potrošniki dostop do zneskov, ki zadostujejo za običajne potrebe, obenem pa kreditnim institucijam omogoča obvladovanje operativnih in varnostnih tveganj, povezanih z zalogo gotovine v bankomatih.

Tretji odstavek določa, da ima potrošnik na mesec pravico do najmanj petih dvigov in petih pologov evrobankovcev v poslovalnici kreditne institucije, pri kateri potrošnik nima odprtega plačilnega računa ali osnovnega plačilnega računa, brezplačno.

Četrty odstavek podobno določa brezplačnost dvigov in pologov evrokovancev v poslovalnici, vendar omejeno na dva dviga in dva pologa na mesec in do 50 evrokovancev na transakcijo, kar upošteva dejstvo, da je rokovanje z evrokovanci za kreditne institucije bistveno bolj delovno intenzivno in stroškovno zahtevnejše kot rokovanje z evrobankovci.

Peti odstavek določa splošno pravilo za vse ostale gotovinske storitve, ki niso brezplačne na podlagi drugega do četrtega odstavka tega člena – njihova nadomestila morajo biti primerna in ne smejo omejevati dostopa do gotovine, Banka Slovenije pa lahko v soglasju z ministrstvom, pristojnim za finance, s podzakonskim aktom določi najvišjo višino takega nadomestila, če bi sicer prihajalo do oviranja dostopa. Ta določba je v razmerju do brezplačnega paketa bančnih storitev iz V. poglavja predloga zakona splošnejše narave – za potrošnike, ki so upravičeni do brezplačnega paketa, namreč 15. člen predloga zakona izključuje vsakršno nadomestilo za vanj vključene storitve, kar v razmerju do tega odstavka učinkuje kot posebna in strožja določba, ki za to skupino potrošnikov in te storitve prevlada. Pri tem velja opozoriti, da pravica imetnikov brezplačnega paketa do najmanj petih brezplačnih mesečnih dvigov gotovine na bankomatih drugih kreditnih institucij (šesta alineja prvega odstavka 15. člena predloga zakona) po vsebini ne

presega minimalnega standarda, ki ga drugi odstavek tega člena že zagotavlja vsem potrošnikom, zato za imetnike brezplačnega paketa v tem delu ne predstavlja dejanske dodatne ugodnosti, temveč potrditev že obstoječe splošne pravice. Vsebina petega odstavka se trenutno opredeljuje le do potencialnega urejanja nadomestil za dostop do gotovine, ki veljajo za potrošnike. Če pa bi se v času izkazalo, da bo v praksi prihajalo do slabšanja ali omejevanja dostopa do gotovine tudi za ponudnike blaga ali storitev, katerih dostop do gotovine, vključno s funkcijo pologa gotovine, je prav tako zelo pomemben z vidika celovitega delovanja gotovinskega cikla, bo zakonodajalec pripravil podlago za uravnavanje nadomestil za dostop do gotovine tudi za ponudnike blaga ali storitev.

Šesti odstavek razširja prepoved zaračunavanja nadomestila za dvig ali polog na bankomatu tudi na lastnike bankomatov, ki niso kreditne institucije s sedežem v Republiki Sloveniji, kadar na takih bankomatih, nameščenih na ozemlju Republike Slovenije, storitve opravljajo imetniki bančnih kartic slovenskih izdajateljev. Namen te določbe je preprečiti, da bi se obveznost brezplačnosti dviga gotovine zaobšla preko neregulirane kategorije neodvisnih upravljavcev bankomatov, ki v primerjalnem pravu predstavljajo prepoznano tveganje za dostopnost gotovine. Podobno tveganje, povezano z dodatnimi pristojbinami neodvisnih upravljavcev bankomatov (t. i. »access fees«), naslavlja tudi irska ureditev, po kateri lahko minister za finance po posvetu s centralno banko z uredbo prepove ali omeji takšne pristojbine, kadar bi te ovirale dostop do gotovine ali ogrožale finančno vključenost.

K 12. členu

Člen zaključuje III. poglavje predloga zakona s splošno, infrastrukturno določbo, ki zagotavlja, da prej določeni standardi dostopnosti osnovnih plačilnih storitev – geografska pokritost in gostota gotovinskih točk iz 6. do 10. člena predloga zakona ter ugodna nadomestila iz 11. člena predloga zakona – v praksi dejansko delujejo tudi dolgoročno in v izrednih razmerah. Kot je bilo pojasnjeno že pri 6. členu predloga zakona, namreč pravica do uporabe gotovine smiselno vključuje tudi pravico do dejanskega dostopa do nje, ta dostop pa je odvisen ne le od obstoja zadostnega števila bankomatov in poslovalnic, temveč tudi od zanesljivega in neprekinjenega delovanja celotne verige oskrbe te infrastrukture z gotovino.

Prvi odstavek nalaga kreditnim institucijam, da v skladu s predpisi za področje oskrbe trga z gotovino izvajajo politike in procese za ovrednotenje in upravljanje izpostavljenosti operativnemu tveganju ter pripravijo krizne načrte in načrte neprekinjenega poslovanja. Gre za standardno zahtevo po upravljanju operativnih tveganj, ki je sicer del širše regulatorne ureditve bančnega poslovanja, vendar jo predlog zakona v tem členu izrecno poveže s konkretnim ciljem – zagotovitvijo, da motnje v delovanju kreditne institucije (na primer izpad informacijskega sistema, izredne razmere ali druge krizne okoliščine) ne ogrozijo zmožnosti potrošnikov in ponudnikov blaga ali storitev do dostopa do gotovine, ki ga zagotavljajo gotovinske točke iz prejšnjih členov tega poglavja tega zakona.

Drugi odstavek razširja primerljive obveznosti tudi na imetnike licenc za prevoz in varovanje gotovine in drugih vrednostnih pošiljk, kot so opredeljeni v zakonu, ki ureja zasebno varovanje. Ti subjekti namreč fizično oskrbujejo bankomate in poslovalnice z gotovino, zato je njihovo nemoteno delovanje enako pomembno za dejansko dostopnost gotovine kot delovanje samih kreditnih institucij – tudi najgostejše razporejena mreža bankomatov bi bila brez zanesljive oskrbe z gotovino v praksi neučinkovita. Ti imetniki licenc morajo zato zagotoviti ustrezne kadrovske, tehnične in organizacijske pogoje za delovanje tako v običajnih kot izrednih razmerah, izvajati politike in procese za upravljanje operativnega tveganja ter izdelati krizne načrte in načrte neprekinjenega poslovanja. Predlog zakona pri tem dodatno zahteva tudi redno letno izvajanje

vaj v zvezi s temi načrti, kar zagotavlja, da načrti niso le formalno pripravljeni dokumenti, temveč se njihova izvedljivost dejansko preverja in vzdržuje v praksi.

Tretji odstavek pooblašča ministrstvo, pristojno za notranje zadeve, da s podzakonskim aktom podrobneje predpiše zahteve glede ocenjevanja operativnih tveganj ter vsebine načrtov neprekinjenega poslovanja in izvajanja letnih vaj. Pristojnost je namenoma dodeljena ministrstvu, pristojnemu za notranje zadeve, in ne na primer Banki Slovenije ali ministrstvu, pristojnemu za finance, ki sicer izvajata podzakonsko urejanje na podlagi drugih členov tega poglavja. Razlog za to je, da imetniki licenc za prevoz in varovanje gotovine delujejo na podlagi zakona, ki ureja zasebno varovanje in spada v pristojnost notranjega resorja, zato je smiselno, da isto ministrstvo določi tudi podrobnejše vsebinske standarde za to dejavnost, s čimer se zagotavlja skladnost s celotnim regulatornim okvirom zasebnega varovanja, v katerega so ti subjekti že vključeni.

K 13. členu

Člen uvaja IV. poglavje predloga zakona in določa temeljno obveznost sprejemanja elektronskih plačilnih sredstev na prodajnih mestih. Gre za vsebinski steber, ki dopolnjuje gotovinsko ureditev iz II. poglavja predloga zakona. Medtem ko II. poglavje zagotavlja, da gotovina ostane splošno sprejeto in dejansko uporabljivo plačilno sredstvo, ta člen zagotavlja zrcalno pravico potrošnika do izbire elektronskega načina plačila, kadar mu gotovinsko plačevanje iz katerega koli razloga ne ustreza. Oba pristopa skupaj uresničujeta načelo potrošniške izbire in nevtralnosti glede na način plačila, ki je eno od vodilnih izhodišč predloga zakona, hkrati pa sledita splošni evropski usmeritvi k digitalizaciji plačilnega prometa, kot izhaja iz strategije Evropske unije za mala plačila in drugih evropskih pobud na tem področju.

Prvi odstavek določa temeljno obveznost: ponudnik blaga ali storitev mora potrošniku omogočiti plačilo z vsaj enim elektronskim plačilnim sredstvom, kadar se plačilo izvaja v evrih. Pojem elektronsko plačilno sredstvo je opredeljen v 2. členu predloga zakona, ki iz njega izrecno izključuje kriptosredstva, sprejemanje teh torej obveznosti iz tega člena ne izpolnjuje. V praksi obveznost izpolnjujejo zlasti plačilne kartice v fizični ali digitalni obliki (debetne, kreditne, kartice z odloženim plačilom in predplačniške kartice), spletno bančništvo, ki omogoča takojšnje plačilo s skeniranjem QR-kode na izdanem računu, mobilne plačilne aplikacije, ki omogočajo prenos denarja z mobilno napravo, mobilne denarnice, ki shranjujejo digitalne različice plačilnih kartic in omogočajo brezstično plačevanje s pametnimi telefoni ali urami, ter brezstična plačila na podlagi tehnologije NFC. Pri tem zakon ne zahteva, da ponudnik sprejema vse oblike elektronskih plačilnih sredstev, temveč zgolj eno od njih, kar zagotavlja sorazmerno breme za ponudnike ob hkratni zagotovitvi izbire za potrošnika.

Drugi odstavek določa obveznost obveščanja. Ponudnik mora na vhodu posamezne lokacije prodajnega mesta in pri blagajni objaviti obvestilo o vrsti elektronskega plačilnega sredstva, ki ga sprejema. Obveznost obveščanja velja tudi v primeru prodaje na daljavo, kjer se obvestilo zagotovi na spletni strani ali na drug primeren način. Namen teh določb je zagotoviti preglednost in potrošniku omogočiti informirano izbiro, še preden pristopi k plačilu, kar je zlasti pomembno na fizičnih prodajnih mestih, kjer se potrošnik za nakup pogosto odloči na podlagi neposrednega zaznavanja ponudbe.

Tretji odstavek določa, da se za ponudnika blaga ali storitev v tem poglavju šteje tudi ponudnik digitalne vsebine, kar je skladno z opredelitvijo tega pojma v 2. členu predloga zakona s sklicevanjem na zakon, ki ureja varstvo potrošnikov, in zagotavlja, da obveznost zajema tudi nakupe nematerialnih digitalnih dobrin.

Četrty odstavek nazadnje določa, da obveznost iz tega člena velja tudi, kadar plačilo v evrih izvede subjekt, ki ni potrošnik, torej tudi pri plačilih med gospodarskimi subjekti (t. i. B2B plačili), s čimer je zagotovljena dosledna in enotna uporaba elektronskih plačilnih sredstev ne glede na to, kdo nastopa kot plačnik.

Obveznost iz tega člena prispeva k večji preglednosti poslovanja in posredno k zmanjševanju sive ekonomije, izboljšuje likvidnost ponudnikov ter krepi splošno digitalno vključenost potrošnikov, hkrati pa, kot je pojasnjeno že pri 1. členu predloga zakona, ne posega v vzporedno in enakovredno zagotovljeno pravico do plačevanja z gotovino iz II. poglavja predloga zakona.

K 14. členu

Člen določa izjeme od obveznosti sprejemanja elektronskih plačilnih sredstev iz prejšnjega člena. Izjeme so oblikovane tako, da obveznost ne nalaga nesorazmernega bremena ponudnikom, pri katerih bi vzpostavitev infrastrukture za elektronsko plačevanje pomenila nesorazmeren strošek glede na obseg poslovanja, ali kjer to objektivno ni izvedljivo, hkrati pa so zastavljene ozko, da ne ogrozijo temeljnega namena 11. člena predloga zakona, to je splošne dostopnosti elektronskega plačevanja na prodajnih mestih.

Predlog zakona določa izjemo za ponudnike blaga ali storitev, katerih čisti prihodki od prodaje v preteklem poslovnem letu niso presegli 10.000 evrov, kot so izkazani v izkazu poslovnega izida, objavljenem na portalu AJPES. Gre za prag, ki ločuje gospodarsko dejavnost manjšega obsega, pri kateri vzpostavitev infrastrukture za elektronsko plačevanje (POS-terminal, spletna plačilna rešitev) lahko predstavlja sorazmerno visok strošek glede na ustvarjene prihodke, od preostalih ponudnikov, za katere se tak strošek šteje za sorazmernega. Izjema izrecno ne velja za neposredne in posredne proračunske uporabnike, kot so opredeljeni v zakonu, ki ureja javne finance. Le – ti morajo obveznost izpolnjevati ne glede na višino prihodkov, saj gre za subjekte, ki opravljajo javno službo oziroma porabljajo javna sredstva in pri katerih je zagotavljanje sodobnih, preglednih načinov plačevanja del širše zaveze k transparentnosti poslovanja javnega sektorja.

Predlog zakona določa izjemo tudi za ponudnike v prvem letu poslovanja, ki jim zaradi pomanjkanja poslovne zgodovine ni mogoče ugotoviti praga prihodkov iz prvega odstavka. Tak ponudnik v prvem letu poslovanja obveznosti ni dolžan izpolnjevati, v naslednjih poslovnih letih pa zanj obveznost nastane, če njegovi čisti prihodki presežejo 10.000 evrov.

Prav tako so kot izjeme določena prodaja blaga ali storitev, pri kateri se izkupiček nameni v dobrodelne, nepridobitne ali neprofitne namene, na primer prodaja na šolskem sejmu v korist šolskega sklada ali prodaja vstopnic na dobrodelni prireditvi, kjer bi zahteva po vzpostavitvi elektronske plačilne infrastrukture pomenila nesorazmerno obremenitev glede na občasnost in namen take prodaje. Izjema velja tudi, kadar je sprejemanje elektronskih plačil na določeni lokaciji objektivno nemogoče zaradi tehnične neizvedljivosti (na primer na odročnih območjih brez ustrezne omrežne pokritosti) ali kadar je začasno onemogočeno zaradi dokazljivega varnostnega, kibernetkega ali omrežnega incidenta, pri čemer izjema velja le za čas trajanja takega incidenta. Ta izjema torej ne zajema običajnih izpadov zaradi nedelovanja lastne naprave ponudnika, temveč izključno zunanje, objektivno preverljive okoliščine. Četrty odstavek nadalje določa, da v tem primeru dokazno breme nosi ponudnik blaga ali storitev, kar je skladno s splošnim načelom, da tisti, ki se sklicuje na izjemo od zakonske obveznosti, nosi tudi dokazno breme za izpolnjevanje njenih pogojev. Poleg tega je izjema pri zagotavljanju sprejemanja elektronskih plačilnih sredstev določena za prodajo na prodajnih avtomatih, ki so bili v uporabi že na dan uveljavitve predloga zakona, ne glede na njihovo lokacijo, s čimer se za obstoječo opremo prepreči nesorazmeren

strošek naknadne tehnične nadgradnje, medtem ko za novo nameščene avtomate taka izjema ne velja.

Izjeme iz tega člena so oblikovane tako, da ne obremenjujejo zelo majhnih ali posebej utemeljenih okoliščin določenih ponudnikov, hkrati pa ne slabijo splošnega cilja iz 13. člena predloga zakona, to je širše uporabe elektronskih plačil ter posledične krepitve konkurenčnosti, preglednosti poslovanja in finančne vključenosti. Nadzor nad izvajanjem obveznosti iz 13. člena predloga zakona, vključno s presojo izpolnjevanja pogojev za izjeme iz tega člena, bo v pristojnosti Tržnega inšpektorata Republike Slovenije, kot je določeno v 18. členu predloga zakona.

K 15. členu

Člen opredeljuje krog upravičencev do brezplačnega paketa plačilnih storitev in s tem uvaja V. poglavje predloga zakona, ki v skladu s 4. točko prvega odstavka 1. člena predloga zakona ureja pravico potrošnikov do brezplačnega paketa plačilnih storitev ter obveznosti kreditnih institucij pri njegovem zagotavljanju.

Predlog zakona določa temeljni pogoj za upravičenost potrošnika do brezplačnega paketa plačilnih storitev: potrošnik mora imeti pri kreditni instituciji odprt plačilni račun ali osnovni plačilni račun in nanj prejemati redne prejemke, kot so opredeljeni v 2. členu predloga zakona (plača, pokojnina, nadomestilo plače, nadomestilo za brezposelnost, štipendija in drugi periodični osebni dohodki). Merilo prejemanja rednih dohodkov je ključno, saj uresničuje temeljno izhodišče tega poglavja, da se brezplačnost ne veže na socialni status potrošnika, temveč na dejstvo, da plačilni račun ali osnovni plačilni račun služi kot kanal za prejem dohodkov, s čimer postane del nujne finančne infrastrukture posameznika.

Potrošnik za pridobitev pravice do brezplačnega paketa poda prošnjo pri kreditni instituciji, v kateri mora navesti, ali bo na plačilni račun ali osnovni plačilni račun prejemal redne prejemke, ter navesti vrsto in plačnika rednega prejemka. Potrošnik je dolžan kreditno institucijo tudi obvestiti o vsaki spremembi vrste in plačnika rednega prejemka.

Predlog zakona tudi določa, da se za brezplačni paket smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja plačilne storitve, storitve izdajanja elektronskega denarja in plačilne sisteme v delu, ki ureja osnovni plačilni račun.

K 16. členu

Člen določa vsebinski obseg brezplačnega paketa, torej nabor storitev, za katere upravičenec kreditni instituciji ne sme plačati nadomestila, in predstavlja jedro V. poglavja predloga zakona.

Prvi odstavek določa minimalni nabor storitev: odprtje, vodenje in zaprtje plačilnega računa, izdajo in uporabo debetne kartice, uporabo spletnega ali mobilnega bančništva, neomejeno število prilivov na plačilni račun v eurih, pologe in dvige gotovine na bančnem okencu ali bankomatu kreditne institucije, pri kateri ima potrošnik odprt plačilni račun z brezplačnim paketom, najmanj pet brezplačnih mesečnih dvigov gotovine na bankomatih drugih kreditnih institucij v Republiki Sloveniji ter izvrševanje plačilnih transakcij z debetno kartico na prodajnih mestih. Gre za nabor, ki pokriva tako temeljno administracijo računa kot tudi vsakodnevno uporabo plačilnega prometa, vključno z gotovinskim poslovanjem in elektronskim plačevanjem, kar zagotavlja, da potrošnik z enim brezplačnim produktom dejansko lahko opravlja vse osnovne finančne transakcije.

Pri tem velja opozoriti, da pravica do najmanj petih brezplačnih mesečnih dvigov na bankomatih drugih kreditnih institucij vsebinsko ne presega splošnega minimalnega standarda, ki ga prvi

odstavek 9. člena predloga zakona že zagotavlja vsem potrošnikom, ne glede na to, ali imajo urejen brezplačni paket. Za imetnike brezplačnega paketa zato ta določba v praksi deluje predvsem kot potrditev že obstoječe splošne pravice, dejanska dodana vrednost brezplačnega paketa pa je predvsem v preostalih, neomejenih in širših storitvah iz tega odstavka.

Drugi odstavek določa, da kreditna institucija upravičencu iz 13. člena predloga zakona za pridobitev brezplačnega paketa in za storitve iz prvega odstavka tega člena ne sme zaračunati nadomestila. Gre za brezpogojno prepoved, ki ne dopušča izjem niti delne brezplačnosti.

Tretji odstavek določa dodatno ugodnost za imetnike brezplačnega paketa, ki spadajo v ranljivo skupino ali so upokojenci. Tem mora kreditna institucija mesečno omogočiti najmanj deset brezplačnih kreditnih prenosov, trajnih nalogov ali direktnih obremenitev, kar presega minimalni nabor iz prvega odstavka in naslavlja dejstvo, da imajo te skupine potrošnikov pogosto več rednih periodičnih obveznosti (položnice, plačila najemnin, zdravstvenih in drugih prispevkov), za katere bi sicer plačevale nadomestilo.

Četrti odstavek določa, da lahko kreditna institucija za storitve, ki niso vključene v brezplačni paket, zaračuna dodatna nadomestila, ki pa ne smejo biti višja od nadomestil, ki jih kreditna institucija za te storitve sicer zaračunava v okviru svoje vsakokratne cenovne politike. S tem se zagotavlja, da imetnik brezplačnega paketa za storitve zunaj njegovega obsega ni v slabšem položaju kot drugi uporabniki plačilnih storitev pri isti kreditni instituciji.

K 17. členu

Člen ureja prenehanje pravice do brezplačnega paketa in s tem zaokroža ureditev V. poglavja predloga zakona z določbo, ki zagotavlja, da brezplačni paket ostane vezan na svoj temeljni namen, to je zagotavljanje brezplačnosti tistim potrošnikom, ki plačilni račun dejansko uporabljajo za prejemanje rednih dohodkov.

Prvi odstavek določa, da lahko kreditna institucija preneha zagotavljati brezplačni paket in začne zaračunavati nadomestila v skladu s splošnimi pogoji poslovanja, če imetnik tri zaporedne mesece ne prejme rednih prejemkov na plačilni račun. Tako zasnovan rok preprečuje, da bi prenehanje nastopilo že ob enkratni ali kratkotrajni prekinitvi prejemanja dohodkov, kar bi lahko nesorazmerno prizadelo potrošnike v prehodnih življenjskih situacijah (na primer ob menjavi zaposlitve), hkrati pa zagotavlja, da brezplačni paket ne ostane trajno vezan na potrošnike, ki plačilnega računa dejansko ne uporabljajo več za prejemanje rednih prejemkov, s čimer se prepreči neutemeljeno dolgoročno breme za kreditne institucije in posledično za druge uporabnike bančnih storitev.

Drugi odstavek nalaga kreditni instituciji, da imetnika o prenehanju brezplačnega paketa pisno obvesti najmanj 15 dni pred začetkom prenehanja, kar potrošniku omogoča, da se na spremenjene pogoje pravočasno odzove, na primer tako, da uredi prejemanje rednih prejemkov ali se pravočasno odloči za morebitno zamenjavo kreditne institucije.

K 18. členu

Člen uvaja VI. poglavje predloga zakona, ki ureja nadzor, upravne ukrepe in poročanje, ter določa pristojne nadzorne organe za posamezna vsebinska področja predloga zakona. Ker predlog zakona ureja vsebinsko raznorodna področja, od gotovinskega in elektronskega plačevanja na prodajnih mestih do bančne infrastrukture in brezplačnega paketa bančnih storitev ter zanesljivosti oskrbe trga z gotovino, je smiselno, da nadzor ni zaupan enemu samemu organu,

temveč je razdeljen med organe, ki za posamezno področje že imajo ustrezno strokovno znanje in uveljavljena nadzorna pooblastila iz drugih predpisov.

Prvi odstavek določa pristojnost Banke Slovenije za nadzor nad izvajanjem III. poglavja (dostopnost osnovnih plačilnih storitev, torej zagotavljanje gotovinskih točk, mreže bankomatov in poslovalnic ter omejitev nadomestil iz 6. do 9. člena predloga zakona) in V. poglavja (brezplačni paket bančnih storitev iz 13. do 16. člena predloga zakona), poleg tega pa tudi nad izvajanjem prvega odstavka 10. člena predloga zakona, ki kreditnim institucijam nalaga upravljanje operativnega tveganja in pripravo načrtov neprekinjenega poslovanja. Pristojnost Banke Slovenije je tako smiselno omejena na obveznosti, ki jih predlog zakona nalaga kreditnim institucijam kot subjektom, ki so že sicer pod njenim rednim bančnim nadzorom, kar zagotavlja, da se nadzor nad izvajanjem tega predloga zakona smiselno vključi v obstoječi nadzorni okvir, ne da bi bilo treba vzpostavljati vzporedne ali podvojene nadzorne mehanizme. Določba v nadaljevanju prvega odstavka pojasnjuje, da Banka Slovenije ta nadzor izvaja v skladu s pooblastili, ki jih ima po tem in drugih zakonih, s čimer se predlog zakona izrecno opira na že uveljavljena preiskovalna in ukrepna pooblastila Banke Slovenije iz področne bančne zakonodaje (na primer možnost zahtevati podatke in dokumentacijo, izvajati preglede poslovanja ter izrehati nadzorne ukrepe), namesto da bi ta pooblastila na novo urejal.

Drugi odstavek določa pristojnost Tržnega inšpektorata Republike Slovenije za nadzor nad izvajanjem II. poglavja (sprejemanje plačil v gotovini na prodajnem mestu, vključno z izjemami in omejitvijo nadomestil iz 3. do 5. člena predloga zakona) in IV. poglavja (sprejemanje elektronskih plačilnih sredstev, vključno z izjemami iz 11. in 12. člena predloga zakona). Ti dve področji namreč ne nalagata obveznosti kreditnim institucijam, temveč ponudnikom blaga ali storitev na prodajnih mestih, torej trgovcem in drugim gospodarskim subjektom, ki so že sicer predmet rednega tržnega nadzora Tržnega inšpektorata na področju varstva potrošnikov in poštenega poslovanja. Razdelitev pristojnosti med Banko Slovenije in Tržni inšpektorat tako sledi naravi zavezanca. Nadzor nad bančnim sektorjem je zaupan bančnemu nadzorniku, nadzor nad trgovci in ponudniki storitev na prodajnih mestih pa organu, ki tovrstne subjekte že nadzoruje na drugih področjih.

Tretji odstavek določa pristojnost Inšpektorata Republike Slovenije za notranje zadeve za nadzor nad pripravljenostjo subjektov iz drugega odstavka 10. člena predloga zakona, torej imetnikov licenc za prevoz in varovanje gotovine in drugih vrednostnih pošiljk. Ta pristojnost je skladna z obrazložitvijo k 10. členu predloga zakona, po kateri so ti subjekti zavezanci po zakonu, ki ureja zasebno varovanje, in že sicer spadajo v regulatorno pristojnost notranjega resorja, zato je smiselno, da tudi neposredni nadzor nad njihovo pripravljenostjo (kadrovske, tehnične in organizacijske ter v zvezi z izvajanjem kriznih načrtov, načrtov neprekinjenega poslovanja in letnih vaj) izvaja inšpekcijski organ v okviru istega ministrstva, ki je pristojno tudi za podzakonsko urejanje teh zahtev po tretjem odstavku 10. člena predloga zakona.

K 19. členu

Člen določa obveznost poročanja subjektov, ki so zavezanci po tem zakonu, pristojnim nadzornim organom, kadar je to potrebno za izvajanje njihovih nadzornih nalog. Namen določbe je zagotoviti pravočasno, popolno in primerljivo zbiranje podatkov, ki pristojnim organom omogoča učinkovito spremljanje izvajanja zakona ter načrtovanje in izvajanje nadzornih aktivnosti.

Prvi odstavek določa, da morajo zavezanci pristojnim nadzornim organom na njihovo zahtevo oziroma na način in v rokih, določenih s tem zakonom ali podzakonskimi akti, posredovati podatke

in dokumentacijo, potrebno za izvajanje nadzora. Obveznost poročanja obsega le podatke, ki so potrebni za izvajanje zakonskih pristojnosti posameznega nadzornega organa.

Drugi odstavek določa, da se podatki posredujejo v obliki in na način, ki omogočata njihovo učinkovito obdelavo in uporabo pri izvajanju nadzora. S tem se zagotavljata primerljivost podatkov ter učinkovito izvajanje nadzornih nalog, hkrati pa se preprečuje nepotrebno administrativno obremenjevanje zavezancev.

K 20. členu

Člen določa temeljni upravni ukrep, s katerim pristojni nadzorni organ odreagira na ugotovljeno kršitev osnovnih obveznosti iz II. in IV. poglavja predloga zakona. Vse tri kršitve, ki jih člen taksativno navaja, namreč spadajo v pristojnost Tržnega inšpektorata Republike Slovenije, kot je določena v drugem odstavku 18. člena predloga zakona, saj gre v vseh treh primerih za kršitve, ki jih stori ponudnik blaga ali storitev na prodajnem mestu, ne pa kreditna institucija. Člen tako konkretizira nadzorno pristojnost Tržnega inšpektorata Republike Slovenije z določitvijo konkretnega upravnega ukrepa, ki ga ta organ uporabi, kadar pri opravljanju nadzora ugotovi neizpolnjevanje zakonskih obveznosti.

Z vidika regulatorne tehnike gre za blažji, korektivni ukrep, ki je po naravi predhoden morebitnim prekrškovnim sankcijam. Namesto da bi nadzorni organ ob prvi ugotovljeni kršitvi takoj izrekel globo, mu predlog zakona nalaga, da ponudniku blaga ali storitev z odločbo najprej naloži izpolnitev obveznosti, torej dejansko usklajitev poslovanja z zakonsko zahtevo. Tak postopen, sorazmeren pristop k izvrševanju je skladen tudi z naravo ureditve, ki naslavlja predvsem majhne in raznolike ponudnike blaga ali storitev, pri katerih je neizpolnjevanje obveznosti pogosto posledica nepoznavanja predpisa ali organizacijske nepripravljenosti, ne pa namernega izogibanja, zato je primerno, da se jim najprej omogoči odprava kršitve, šele ob njenem nadaljevanju ali ponavljanju pa nastopi uporaba prekrškovnih določb iz nadaljnjih členov tega poglavja.

Prva točka člena se nanaša na kršitev temeljne obveznosti sprejemanja gotovine na prodajnem mestu iz 3. člena predloga zakona. Ker je ta obveznost neposredna izvedba pravice do uporabe gotovine iz 74.a člena Ustave Republike Slovenije, je pomembno, da ima nadzorni organ na voljo učinkovit in hiter instrument za zagotovitev njenega dejanskega spoštovanja v praksi, ne le formalno sankcioniranje kršitve po njenem nastanku.

Druga točka se nanaša na kršitev temeljne obveznosti sprejemanja elektronskega plačilnega sredstva iz prvega odstavka 11. člena predloga zakona, torej na primere, ko ponudnik na fizičnem prodajnem mestu ob sočasni navzočnosti potrošnika ne omogoči plačila z nobenim elektronskim plačilnim sredstvom. Skupaj s prvo točko ta določba zagotavlja, da je nadzorni organ enako učinkovito opremljen za zagotavljanje obeh, vzporednih in enakovrednih obveznosti predloga zakona, sprejemanja gotovine in sprejemanja elektronskega plačila, kar je skladno z načelom potrošniške izbire in nevtralnosti glede na način plačila, na katerem temelji ureditev II. in IV. poglavja predloga zakona.

Tretja točka se nanaša na kršitev obveznosti objave obvestila o vrsti sprejetih elektronskih plačilnih sredstev na vhodu lokacije in pri blagajni iz tretjega in petega odstavka 11. člena predloga zakona. Gre za samostojno kršitev, ločeno od dejanskega nesprejemanja elektronskega plačila iz druge točke. Tudi ponudnik, ki elektronsko plačilo sicer dejansko omogoča, lahko krši predlog zakona, če potrošnika o tem predhodno ne obvesti na predpisan način. Vključitev te kršitve med razloge za izdajo odločbe poudarja, da predlog zakona obveznosti obveščanja ne

obravnavajo kot zgolj postransko, temveč kot vsebinsko pomembno za uresničitev preglednosti in informirane izbire potrošnika, kot je bilo pojasnjeno že v obrazložitvi k 11. členu predloga zakona.

K 21. členu

Člen vzpostavlja sistemski mehanizem za spremljanje dejanskega stanja dostopnosti osnovnih plačilnih storitev na ravni celotne države in s tem dopolnjuje pravne standarde iz 6. do 8. člena predloga zakona z ustreznim nadzorniškim orodjem za njihovo preverjanje v praksi. Medtem ko 6. člen predloga zakona določa splošno načelo zadostnega in učinkovitega dostopa, ki ga 7. in 8. člen predloga zakona konkretizirata s številčnimi merili glede oddaljenosti in gostote bankomatov ter poslovalnic, ta člen Banki Slovenije nalaga, da skladnost dejanskega stanja s temi merili tudi sistematično preverja, ne le posamično pri vsaki kreditni instituciji.

Prvi odstavek določa, da Banka Slovenije analizira stanje dostopnosti osnovnih plačilnih storitev v Republiki Sloveniji skladno z metodologijo, pri kateri se za oceno izpolnjevanja kriterijev iz 6. člena predloga zakona upošteva ustrezna geografska pokritost in gostota gotovinskih točk na ravni celotne Slovenije, metodologija pa identificira geografska področja, ki so nezadovoljivo pokrita z gotovinskimi točkami. Gre torej za agregatno, sistemsko analizo na ravni celotnega ozemlja, ne za nadzor posamezne kreditne institucije. Njen rezultat je identifikacija konkretnih geografskih vrzeli v mreži gotovinskih točk, kar je nujen prvi korak pred morebitnim nadaljnjim ukrepanjem Banke Slovenije po naslednjem, 22. členu predloga zakona, ki ureja postopek odprave teh vrzeli.

Podrobneje, Banka Slovenije na podlagi skupne evropske in lastne metodologije analizira stanje dostopnosti gotovine za potrošnike in ponudnike blaga ali storitev v Republiki Sloveniji in glede na stanje dostopnosti gotovine tudi ustrezno ukrepa.

Skladno z metodologijo se za oceno ustreznosti dostopa do gotovine upošteva gostota prebivalstva v statistično opredeljeni enoti mere površine (1 kvadratni kilometer) ter geografsko razporeditev gotovinskih točk, na katerih prebivalstvo dostopa do gotovine.

Podatke o natančnih lokacijah gotovinskih točk zagotovijo zavezanci po tem zakonu v skladu s poročevalskimi zahtevami iz VI. poglavja zakona.

Pokritost z gotovinskimi točkami se za različna geografska območja izračuna v obliki:

- povprečne oddaljenosti prebivalstva do 1. najbližje gotovinske točke po cesti z uporabo vozila,
- deleža prebivalstva, ki ima dostop do 1. najbližje gotovinske točke v oddaljenosti maksimalno 1, 2, 5, 10 in 15 kilometrov,
- števila gotovinskih točk na 100.000 prebivalcev za državo kot celoto ter za manjše geografske enote (npr. NUTS3, občine), in
- povprečnega potovalnega časa do 1. najbližje gotovinske točke po cesti z uporabo vozila.

Robustnost dostopa do gotovine se dodatno preverja z izračuni oddaljenosti prebivalstva do najbližje 2. in 3. gotovinske točke.

Metodologija identificira geografska področja, ki so nezadovoljivo pokrita z gotovinskimi točkami. V tem primeru Banka Slovenije lahko zahteva postavitev dodatnih gotovinskih točk na teh območjih skladno s postavljenimi kriteriji.

Natančnejše opredelitve metodologije za analiziranje dostopnosti gotovine ter kakršnekoli kasnejše spremembe se določi s podzakonskim aktom.

Rezultate analize vključno z oceno ustreznosti dostopa do gotovine v Sloveniji Banka Slovenije na vsaki dve leti posreduje Evropski komisiji in Evropski centralni banki v skladu z določili Uredbe (EU) o eurobankovcih in eurokovancih kot zakonitem plačilnem sredstvu, ko bo ta začela veljati.

Drugi odstavek pooblašča Banko Slovenije, da v soglasju z ministrstvom, pristojnim za finance, s podzakonskim aktom določi metodologijo iz prvega odstavka. Tako urejanje na podzakonski ravni je primerno, saj metodologija za prostorsko analizo dostopnosti zahteva tehnično natančnost (na primer izbiro geografske enote analize, način izračuna pokritosti, vire prostorskih in demografskih podatkov), ki presega raven, primerno za ureditev v samem besedilu predloga zakona, hkrati pa zahteva določeno prilagodljivost za morebitne prihodnje izboljšave metodološkega pristopa, ne da bi bilo treba zaradi tega spreminjati zakon. Obvezno soglasje ministrstva, pristojnega za finance, pri tem zagotavlja, da Banka Slovenije metodologije ne oblikuje povsem samostojno, temveč usklajeno s širšo politiko na področju dostopnosti plačilnega prometa, enako kot to velja že za podzakonsko urejanje po 6. členu predloga zakona.

K 22. členu

Člen ureja postopek, po katerem Banka Slovenije ukrepa, kadar analiza iz 21. člena predloga zakona pokaže, da so podane ali bodo verjetno nastale kršitve standardov dostopnosti iz III. poglavja predloga zakona. Gre za posebej zasnovan in postopen regulatorni mehanizem, ki najprej daje prednost usklajevanju znotraj bančnega sektorja, šele če to ne uspe, pa Banki Slovenije omogoča izdajo zavezujoče odredbe, s čimer je ureditev skladna z načelom sorazmernosti pri izvajanju nadzornih pooblastil.

Prvi odstavek določa izhodiščni korak: če Banka Slovenije ugotovi, da so podane ali bodo v naslednjih 12 mesecih verjetno podane kršitve III. poglavja predloga zakona, o tem z nadzorniškim pismom obvesti vse kreditne institucije in jih pozove, naj se medsebojno uskladijo, kreditna institucija oziroma institucije, ki bodo prevzele odpravo kršitev, pa naj v roku, ki ni krajši od 30 dni, predložijo pisno poročilo ali medsebojni sporazum z opisom ukrepov in predlaganimi roki za odpravo kršitev. Ta rešitev kreditnim institucijam najprej prepušča, da same, na podlagi poznavanja lastne mreže in poslovnih zmožnosti, dogovorno določijo, katera od njih bo zapolnila ugotovljeno vrzel, kar je administrativno in ekonomsko učinkovitejše kot neposredno odrejanje s strani regulatorja.

Drugi odstavek določa nadaljnji potek glede na vsebino predloženega poročila: če iz njega izhaja, da bodo gotovinske točke zagotovljene v skladu s kriteriji iz predloga zakona in v primernem roku, Banka Slovenije poročilo potrdi s pismom vsem kreditnim institucijam, s čimer se postopek zaključí.

Tretji in četrti odstavek določata zadnjo stopnjo postopka, ki se uporabi, če kreditne institucije v določenem roku ne predložijo poročila ali če iz poročila izhaja, da gotovinske točke ne bodo zagotovljene v skladu s kriteriji iz tega zakona: Banka Slovenije v takem primeru z odločbo določi konkretno kreditno institucijo, ki mora zagotoviti gotovinsko točko (bankomat ali poslovalnico). Kreditna institucija, ki ima najvišjo razliko med tržnim deležem pri depozitih gospodinjstev in deležem v mreži bankomatov oz. poslovalnic bo morala postaviti gotovinsko točko. Pri tem se bo upoštevalo, ali je dotična kreditna institucija prisotna v tej statistični regiji (če ni, se bo izbralo naslednjo kreditno institucijo, ki ima drugo najvišjo razliko med tržnim deležem pri depozitih gospodinjstev in tržnim deležem v mreži bankomatov). Prav tako se bo pri določanju kreditne institucije upošteval tudi podatek o tem, kdo je že postavil ali umaknil posamezno gotovinsko točko. Ta merila zagotavljajo, da odredba ni naključna, temveč temelji na objektivnih kazalnikih tržne prisotnosti in odgovornosti posamezne institucije za nastalo stanje, kar je pomembna varovalka sorazmernosti pri tako invazivnem upravnem ukrepu. V odredbi Banka Slovenije določi

tudi rok za zagotovitev gotovinske točke, ki ne sme biti krajši od treh mesecev, kar zavezani instituciji zagotavlja razumen čas za praktično izvedbo.

Šesti in sedmi odstavek določata obveznosti javne objave. Banka Slovenije na svoji spletni strani objavi nadzorniško pismo in poročilo iz prvih treh odstavkov, poleg tega pa zaradi preprečevanja in odvratanja kršitev javno objavi tudi informacije o dokončnih ukrepih nadzora in sankcijah zaradi prekrškov, pri čemer se za tako objavo smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja bančništvo, glede razkritij v zvezi z nadzorom. Javna objava ima dvojen namen, zagotavlja transparentnost postopka za javnost in kreditne institucije, hkrati pa deluje preventivno, saj možnost javne izpostavljenosti kreditne institucije dodatno spodbuja k pravočasni in dosledni uskladitvi z zakonskimi standardi, še preden pride do izdaje odredbe.

Osmi odstavek pooblašča Banko Slovenije, da v soglasju z ministrstvom, pristojnim za finance, s podzakonskim aktom določi podrobnejše kriterije za določitev kreditne institucije iz četrtega odstavka tega člena. Podobno kot pri metodologiji iz 21. člena predloga zakona gre za tehnično vprašanje (na primer natančen način ovrednotenja in tehtanja posameznih meril), ki je primerneje urejeno na podzakonski ravni, obvezno soglasje ministrstva pa tudi tu zagotavlja usklajenost s širšo politiko na tem področju.

K 23. členu

Člen v prvem odstavku določa kršitve kreditnih institucij, za katere je pristojna Banka Slovenije izreči administrativne sankcije in periodične denarne kazni. Sankcije so predvidene za kršitve obveznosti glede zagotavljanja dostopnosti in neprekinjenega delovanja bankomatov ter poslovalnic, zagotavljanja brezplačnih gotovinskih storitev, izvajanja ukrepov za obvladovanje operativnih tveganj pri oskrbi z gotovino, zagotavljanja brezplačnega paketa upravičenim potrošnikom ter izpolnjevanja obveznosti obveščanja in poročanja o gotovinskih točkah.

Drugi odstavek določa najvišjo višino administrativne sankcije, ki jo lahko Banka Slovenije izreče kreditni instituciji za ugotovljeno kršitev. Sankcija se izreče v enkratnem denarnem znesku, pri čemer je njena višina vezana bodisi na skupni letni promet kreditne institucije bodisi na ekonomsko korist, doseženo s kršitvijo, če jo je mogoče opredeliti. S tem se zagotavlja sorazmernost in učinkovit odvračilni učinek sankcioniranja.

Tretji odstavek določa, da Banka Slovenije lahko za vsak dan trajanja kršitve kreditni instituciji odredi plačilo periodične denarne kazni, ki je omejena na enega odstotek povprečnega dnevnega neto prometa. Takšna ureditev spodbuja čimprejšnjo odpravo ugotovljenih kršitev ter krepí učinkovitost nadzornih ukrepov.

K 24. členu

Člen določa obveznosti poročanja o gotovinskih točkah in s tem vzpostavlja podatkovno infrastrukturo, na kateri temelji tako sprotna preglednost za potrošnike kot tudi sistemski nadzorni mehanizem iz 21. in 22. člena predloga zakona. Brez zanesljivih in ažurnih podatkov o dejanskem stanju mreže gotovinskih točk namreč Banka Slovenije ne bi mogla učinkovito izvajati niti analize dostopnosti po 21. členu predloga zakona niti morebitnega postopka odprave kršitev po 22. členu predloga zakona.

Prvi odstavek nalaga kreditni instituciji, da na svoji spletni strani ažurno objavlja lokacijo, število in delovni čas svojih gotovinskih točk za potrošnika ter gotovinskih točk za ponudnika blaga ali storitev. Gre za neposredno, potrošniku in ponudnikom blaga ali storitev namenjeno obveznost preglednosti, ki jim omogoča, da pred odhodom poiščejo najbližjo razpoložljivo točko in se

seznanijo z njenim delovnim časom, s čimer se dejanska dostopnost gotovinskih storitev iz 6. do 8. člena predloga zakona prevede tudi v praktično uporabnost za posameznika.

Drugi odstavek določa ločeno, regulatorno obveznost poročanja. Kreditne institucije, Pošta Slovenije, neodvisni ponudniki bankomatov in ponudniki alternativnih gotovinskih točk iz prvega odstavka 10. člena tega zakona morajo tako Banki Slovenije najmanj letno sporočati podatke o svojih gotovinskih točkah za potrošnika in gotovinskih točkah za ponudnika blaga ali storitev.

Tretji odstavek pooblašča Banko Slovenije, da s podzakonskim aktom podrobneje določi roke, vsebino in način tega poročanja, kar je primerno glede na tehnično naravo takih podatkov (na primer natančna oblika in struktura poročenih podatkov), ki presega raven, primerno za ureditev v samem besedilu predloga zakona. Konkretnije se bo v podzakonskem aktu na primer določilo, da kreditne institucije in drugi zavezanci za letno poročanje po stanju na dan 31. 12. predhodnega leta Banki Slovenije sporočijo naslednje podatke:

1. v zvezi z mrežo bankomatov:
 - naziv kreditne institucije oziroma drugega lastnika bankomata,
 - vrsta gotovinskih in drugih bančnih storitev, ki jih bankomat omogoča, vključno z navedbo, ali omogoča storitve (zlasti pologe dnevnih iztržkov gotovine) za ponudnike blaga ali storitev na prodajnih mestih,
 - točna lokacija bankomata (naslov in poštna številka),
 - morebitne druge podatke o bankomatu, ki jih zahteva shema poročanja, določena s strani Banke Slovenije;
2. v zvezi z mrežo poslovalnic:
 - naziv in vrsta kreditne institucije oziroma drugega ponudnika plačilnih storitev, ki dostop do gotovine oziroma osnovnih plačilnih storitev zagotavlja preko fizičnih poslovalnic,
 - vrsta gotovinskih in drugih plačilnih storitev, ki jih poslovalnica omogoča, vključno z navedbo, ali omogoča storitve (zlasti pologe dnevnih iztržkov gotovine) za ponudnike blaga ali storitev na prodajnih mestih,
 - točna lokacija poslovalnice (naslov in poštna številka),
 - morebitne druge podatke o poslovalnici, ki jih zahteva shema poročanja, določena s strani Banke Slovenije;
3. kreditna institucija, ki ima za izvajanje osnovnih plačilnih storitev sklenjeno pogodbo z zunanjim izvajalcem, v okviru poročevalskih zahtev iz 1. in 2. točke vključi tudi podatke o lokacijah in storitvah za točke dostopa izbranega zunanjega izvajalca; in
4. podatke o višini nadomestil, ki jih kreditna institucija zaračunava za gotovinske in druge osnovne plačilne storitve potrošnikom in ponudnikom blaga ali storitev na prodajnih mestih.

Četrti odstavek določa, da Banka Slovenije enkrat letno poroča Vladi Republike Slovenije o ustreznosti kriterijev za določitev gotovinskih točk za zagotovitev zadostnega in učinkovitega dostopa do osnovnih plačilnih storitev in v primeru pomembnega odmika od prvotno določenih kriterijev predlaga njihovo spremembo. Ta določba zaokroža sistem nadzora z dodatno, širšo povratno zanko. Medtem ko 21. in 22. člen predloga zakona urejata izvrševanje obstoječih kriterijev v razmerju do posameznih kreditnih institucij, četrti odstavek tega člena omogoča periodično presojo, ali so sami kriteriji (na primer pragovi glede oddaljenosti in gostote iz 6. do 9. člena predloga zakona) še vedno ustrezni glede na spreminjajoče se okoliščine, kot so

demografski premiki, urbanizacijski trendi ali razvoj plačilnih navad, s čimer se ureditev ne zapre v statično obliko, temveč omogoča njeno utemeljeno prilagajanje v prihodnosti.

K 25. členu

Člen določa posebno predhodno obveznost obveščanja o nameravanem začasnem zaprtju ali ukinitvi gotovinske točke, ki dopolnjuje splošno letno poročanje iz prejšnjega člena z mehanizmom zgodnjega opozarjanja. Medtem ko 21. člen predloga zakona zagotavlja periodičen, retrospektiven pregled stanja mreže, ta člen Banki Slovenije omogoča vnaprejšnjo seznanjenost s posameznimi spremembami, še preden te dejansko nastanejo, kar je pomembno, ker lahko prav ukinitve posamezne gotovinske točke v določenem okolju povzroči, da to okolje ne bo več izpolnjevalo kriterijev dostopnosti iz 6. do 9. člena predloga zakona.

Določba nalaga kreditni instituciji, da Banko Slovenije o načrtovanem zaprtju ali ukinitvi gotovinske točke obvesti najmanj tri mesece pred nameranim zaprtjem ali ukinitvijo, informacijo o tem pa objavi tudi na svoji spletni strani. Tako zastavljen, razmeroma dolg odpovedni rok Banki Slovenije omogoča, da pravočasno presodi, ali bi načrtovana ukinitve povzročila neskladje z merili dostopnosti, in po potrebi še pred dejansko ukinitvijo sproži postopek usklajevanja s kreditnimi institucijami po 22. členu predloga zakona, namesto da bi na nastalo vrzel v mreži lahko odreagirala šele naknadno, na podlagi letnega poročanja po 24. členu predloga zakona. Hkrati obveznost objave na spletni strani kreditne institucije zagotavlja, da so o spremembi pravočasno seznanjeni tudi neposredni uporabniki te gotovinske točke, kar jim omogoča, da si pravočasno poiščejo nadomestno možnost dostopa do gotovine.

K 26. členu

Člen določa globe za prekrške ponudnika blaga ali storitev, ki krši temeljne obveznosti iz II. in IV. poglavja predloga zakona. Globe so stopnjevane glede na pravnoorganizacijsko obliko zavezanca (pravna oseba, samostojni podjetnik posameznik, odgovorna oseba) in glede na težo kršitve, pri čemer je neobjava obvestila sankcionirana mileje kot dejansko nesprejemanje gotovine ali elektronskega plačila, saj gre za postransko, ne pa temeljno obveznost.

K 27. členu

Člen določa globe za prekrške odgovorne osebe kreditne institucije, ki naklepno ali iz zavestne malomarnosti povzroči, da se pri kreditni instituciji zgodi katera od kršitev iz 23. člena predloga zakona.

K 28. členu

Člen določa globe za prekrške Pošte Slovenije, neodvisnega ponudnika bankomatov in ponudnika alternativnih gotovinskih točk. Za kršitve so globe stopnjevane glede na pravnoorganizacijsko obliko zavezanca (pravna oseba, samostojni podjetnik posameznik, odgovorna oseba).

K 29. členu

Člen v prvem odstavku določa globo za prekrške imetnika licence za izvajanje prevoza denarja in drugih vrednostnih pošilk oziroma oskrbe trga z gotovino, če ne zagotavlja ustreznih kadrovskih, tehničnih in organizacijskih pogojev, ki omogočajo njegovo delovanje tako v običajnih kot izrednih razmerah, ali če ne zagotavlja izvajanja politik in procesov za ovrednotenje in upravljanje izpostavljenosti operativnemu tveganju, ali če ne izdelava kriznega načrta ali načrta

neprekinjenega poslovanja, ki mu zagotovi zmožnost neprekinjenega poslovanja, ali če v zvezi z načrti neprekinjenega poslovanja ne izvaja rednih letnih vaj.

V drugem odstavku določa tudi globo za odgovorno osebo imetnika licence za izvajanje prevoza denarja in drugih vrednostnih pošilk, ki stori prekršek iz prejšnjega odstavka.

K 30. členu

Člen uvaja prehodno določbo, s katero se zagotovi, da nadzorni mehanizem iz 21. in 22. člena predloga zakona ne ostane neuporabljen do morebitnega naključnega prvega ukrepanja Banke Slovenije, temveč se njegova uporaba sistematično sproži že ob uveljavitvi predloga zakona. Določba Banki Slovenije nalaga, da prvo analizo stanja dostopnosti osnovnih plačilnih storitev v Republiki Sloveniji izvede v treh mesecih od uveljavitve predloga zakona in v tem roku opravi potrebne aktivnosti iz 21. člena predloga zakona. S tem se vzpostavi izhodiščna, t. i. ničelna slika dejanskega stanja mreže gotovinskih točk, na podlagi katere bo mogoče presojati morebitna nadaljnja odstopanja ter po potrebi sprožiti postopek iz 22. člena predloga zakona.

K 31. členu

Člen določa enoten, tromesečni rok, v katerem morajo pristojni organi izdati podzakonske akte, za katere jih predlog zakona pooblašča. Prvi odstavek se nanaša na Banko Slovenije in zajema podzakonske akte iz petega odstavka 6. člena, šestega odstavka 8. člena, drugega odstavka 9. člena, osmega odstavka 10. člena, osmega odstavka 22. člena in tretjega odstavka 24. člena tega zakona.

Drugi odstavek podobno zavezuje ministrstvo, pristojno za notranje zadeve, da v istem roku izda podzakonski akt iz tretjega odstavka 12. člena predloga zakona.

Določitev enotnega roka za vse podzakonske akte je smiselna, saj zagotavlja, da bo izvedbena ureditev pripravljena še preden začnejo teči daljši prehodni roki za prilagoditev poslovanja zavezancev iz 32. in 33. člena predloga zakona, s čimer se zavezancem omogoči, da svoje poslovanje prilagajajo ob poznavanju dokončne vsebine podzakonskih zahtev, ne pa morda še preden so te dokončno določene.

K 32. členu

Člen določa prehodno obdobje za Pošto Slovenije, ki mora v treh mesecih po uveljavitvi zakona pri Banki Slovenije vložiti zahtevo za dovoljenje za opravljanje plačilnih storitev. Po pridobitvi dovoljenja mora najkasneje v treh mesecih začeti izvajati storitve v skladu z določbami tega zakona.

K 33. členu

Člen določa diferencirane prehodne roke za uskladitev poslovanja posameznih zavezancev s konkretnimi obveznostmi predloga zakona, pri čemer je dolžina posameznega roka prilagojena naravi in zahtevnosti potrebne prilagoditve.

K 34. členu

Člen določa začetek veljavnosti predloga zakona.

VI. PRILOGE

/